



STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W GMINIE TUCHOLA
NA LATA 2025-2030

SPIS TREŚCI:

WSTĘP	3
<u>ANALIZA I DIAGNOZA SYTUACJI GMINY</u>	4
CHARAKTERYSTYKA GMINY	4
DANE DEMOGRAFICZNE	4
ZASOBY MIESZKANIOWE	5
RYNEK PRACY I BEZROBOCIE	6
EDUKACJA I PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY ŚRODOWISKA SZKOLNEGO	7
Problemy dosięgające dzieci, uczniów i ich rodziny	8
Współpraca placówek oświatowo-wychowawczych z rodzicami	9
Współpraca placówek oświatowo-wychowawczych z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, uczniów i ich rodziny	10
Działania profilaktyczne i naprawcze prowadzone w placówkach oświatowo-wychowawczych i po- trzeby w tym zakresie	10
Potrzeby dzieci i uczniów	10
KULTURA	11
OCHRONA ZDROWIA	12
SPORT I REKREACJA	14
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	15
POMOC SPOŁECZNA	16
Pomoc rodzinie i dziecku	19
PRZEMOC DOMOWA I UZALEŻNIENIA	23
BEZDOMNOŚĆ	25
OSOBY STARSZE	26
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	28
Pomoc społeczna na rzecz osób z niepełnosprawnością	28
Realizowanie programów rządowych na rzecz niepełnosprawnych	29
Instytucje działające w obszarze osób z niepełnosprawnościami	30
PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY MIESZKAŃCÓW GMINY	31
Problemy społeczne dosięgające mieszkańców gminy	31
Problemy społeczne odnoszące się do dzieci i młodzieży na terenie gminy	33
Problemy społeczne odnoszące się do osób starszych i samotnych	33
Problemy społeczne odnoszące się do osób chorych i niepełnosprawnych	35
Problem bezrobocia w gminie	36
Problem uzależnień w gminie	37
Problem przemocy domowej w gminie	39
Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie	41
Problem bezdomności i zagrożenia bezdomnością w gminie	42
Bezpieczeństwo w gminie w ocenie mieszkańców	43
Możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy w poszczególnych obszarach	44
MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	50
WDRAŻANIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI	59
UWAGI KOŃCOWE	59
SPIS TABEL I WYKRESÓW	60
ZAŁĄCZNIKI	61
Ankieta „Dzieci i młodzież w lokalny systemie kształcenia i wychowania”	62
Ankieta „Problemy społeczne w opinii mieszkańców gminy Tuchola”	65
Ankieta „Problemy społeczne w opinii pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi”	72

WSTĘP

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania najważniejszych problemów społecznych. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Niniejsza strategii została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Tucholi. W pracach nad dokumentem uczestniczyli pracownicy pomocy społecznej, przedstawiciele oświaty oraz mieszkańcy gminy.

Dokument ma charakter kilkuletni – został przygotowany na lata 2025-2030. Stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów pomocowych i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę zasobów – w tym środków finansowych, jak i aktywnej, skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

I. ANALIZA I DIAGNOZA SYTUACJI GMINY

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Tuchola jest gminą miejsko-wiejską, położona na skraju Borów Tucholskich, w północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Wraz z sąsiadującymi gminami wiejskimi: Cekcyn, Gostycyn, Kęsowo, Lubiewo i Śliwice tworzy powiat tucholski. Geograficznie gmina Tuchola znajduje się na terenie Pomorza. Powierzchnia geodezyjna gminy wynosi 23943 ha (239,4 km²), z czego miasto Tuchola zajmuje 1741 ha (17,4 km²). Na ogólną powierzchnię gminy składają się użytki rolne, które stanowią 43%, lasy i grunty leśne stanowiące 45% oraz pozostałe grunty – 11,05%. Na terenie gminy zlokalizowane są trzy rezerваты przyrody: część Rezerwatu przyrody Dolina Rzeki Brdy, Rezerwat przyrody Jezioro Kozie oraz Rezerwat przyrody Jezioro Zdręczno.

W skład gminy Tuchola wchodzi 11 sołectw (Białowieża, Bładowo, Kiełpin, Klocek, Legbąd, Mała Komorza, Mały Mędromierz, Raciąż, Rzepiczna, Stobno i Słupy) oraz miasto Tuchola, będące jednocześnie siedzibą władz gminy, jak i władz powiatu. Miasto zlokalizowane jest w odległości 62 km na północ od Bydgoszczy, 99 km na północny zachód od Torunia oraz 120 km na południowy zachód od Gdańska.

Gmina Tuchola to piękny i atrakcyjny krajobrazowo teren, zdominowany przez obszary leśne Borów Tucholskich, pełen zieleni i pomników przyrody. W przeważającej części są to lasy sosnowe i mieszane, wyróżniające pod względem przyrodniczym tę część kraju. Bogactwo regionu sprzyja rozwojowi agroturystyki, przyjeźdni mogą skorzystać m.in. z możliwości wędkowania, żeglowania, jazdy konnej oraz rowerowej, grzybobrania, spożywania potraw regionalnych. Region oferuje też liczne ścieżki piesze i rowerowe, zachęcając do aktywnego wypoczynku. Oprócz niewątpliwych walorów krajobrazowych gmina może poszczycić się licznymi zabytkami historii.

2. DANE DEMOGRAFICZNE

Na koniec 2024 r. gmina Tuchola liczyła 18.460 mieszkańców, w tym 9.498 stanowiły kobiety. W latach 2022-2024 systematycznie zmniejszała się ogólna liczba mieszkańców gminy, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Widoczny jest również spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, tj. dzieci i młodzieży w wieku do 17 lat, a także osób w wieku produkcyjnym, tj. w przedziale wiekowym od 18 do 60 roku w przypadku kobiet, natomiast w przypadku mężczyzn – do 65 roku życia. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	3.590	3.527	3.421
Liczba osób w wieku produkcyjnym	10.769	10.550	10.386
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	4.468	4.554	4.653
Ogółem	18.827	18.631	18.460

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tucholi

Dominującą płcią wśród osób w wieku produkcyjnym są mężczyźni, z kolei w wieku poprodukcyjnym kobiety. Pod tym względem sytuacja gminy odzwierciedla sytuację właściwą dla całego kraju. Mamy zatem do czynienia z feminizacją społeczeństwa ze względu na płeć, co oznacza wzrost liczby kobiet w określonych grupach wiekowych.

Tabela 2. Liczba ludności gminy wg płci w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba kobiet w wieku produkcyjnym	5.071	4.961	4.899
Liczba mężczyzn w wieku produkcyjnym	5.698	5.589	5.487
Liczba kobiet w wieku poprodukcyjnym	2.892	2.923	2.964
Liczba mężczyzn w wieku poprodukcyjnym	1.576	1.631	1.689

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tucholi

Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych, skierowanych przede wszystkim do seniorów, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet, nie zapominając jednak o potrzebach

dzieci i młodzieży.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w Polsce wciąż mamy więcej zgonów niż urodzeń. Zdaniem ekspertów, jeżeli czynnik urodzeń wynosi około 2,1 to zapewnia tzw. zastępowalność pokoleń. Natomiast jeżeli jest poniżej 2 to zaczyna być widoczny ujemny przyrost naturalny i właśnie taką mamy sytuację w Polsce od dłuższego czasu. Zatem populacja Polski maleje.

Na przykładzie ostatnich 5 lat (w latach 2020-2024), w gminie Tuchola widoczna jest większa liczba zgonów niż liczba urodzeń, co świadczy o tym, że trend ujemnego przyrostu naturalnego dotyka naszą gminę.

Tabela 3. Dane dotyczące przyrostu naturalnego dla gminy Tuchola w latach 2020-2024

rok	urodzenia	zgony	przyrost naturalny
2020	213	230	- 17
2021	203	258	- 55
2022	162	226	- 64
2023	138	218	- 80
2024	122	203	- 81

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Tucholi

Powyższe dane potwierdzają tendencję starzenia się społeczeństwa i ukierunkowanie świadomości, że zjawisko takie niesie za sobą wiele konsekwencji obejmujących sferę ekonomiczną, społeczną i zdrowotną a przede wszystkim o czym wspomniano wyżej potrzebę dostosowania przestrzeni i usług do potrzeb osób starszych.

3. ZASOBY MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej życia. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych.

Gmina Tuchola jest właścicielem 13 budynków mieszkalnych zlokalizowanych w granicach administracyjnych miasta, w których znajduje się 91 mieszkań komunalnych oraz 6 budynków z 11 mieszkaniami komunalnymi, które znajdują się na terenie wiejskim. Gmina Tuchola jest również właścicielem 142 lokali mieszkalnych w 49 budynkach należących do Wspólnot Mieszkaniowych. Lokale wynajęte jako socjalne mieszczą się w 24 budynkach na terenie miasta i gminy i jest ich 80. Ponadto w dwóch obiektach w mieście i dwóch na terenie wiejskim do dyspozycji pozostają tylko lokale użytkowe wykorzystywane na cele biurowe i dla służby zdrowia.

W imieniu Gminy Tuchola, zadania w zakresie zarządzania i administrowania zasobem mieszkaniowym realizuje spółka gminy – Przedsiębiorstwo Komunalne w Tucholi sp. z o.o.

Zasoby mieszkaniowe Gminy przedstawia tabela poniżej.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba mieszkań komunalnych	239	325	324
w tym: liczba mieszkań socjalnych	85	82	80
Liczba oczekujących	51	42	57
Liczba złożonych wniosków o przydzielenie lokalu	37	27	32

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Tucholi

Analizując dane z powyższej tabeli, zauważyć można wzrost liczby mieszkań komunalnych w roku 2023 r., który w 2024 r. utrzymywał się na podobnym poziomie. Nieznacznie zmniejszyła się liczba mieszkań socjalnych – o 5 w stosunku do 2022 r. Zauważalny jest jednak wzrost liczby wniosków o przydzielenie lokalu z zasobu mieszkaniowego Gminy, przy jednoczesnym wzroście liczby oczekujących na przydział. W 2023 r. liczba osób ubiegających się o mieszkanie komunalne spadła, jednak w roku następnym zaobserwowano jej wzrost.

Działalność Gminy Tuchola w zakresie gospodarowania zasobem mieszkaniowym oparta jest na Wieloletnim Programie Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Tuchola w latach 2024-2028, wprowadzonym na podstawie uchwały nr LXXV/509/24 Rady Miejskiej w Tucholi z dnia 22 marca 2024 r.

Gmina podejmuje także działania zmierzające do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych mieszkańców o niskich dochodach poprzez m.in. udzielanie wsparcia w postaci dodatków mieszkaniowych. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	379	425	435
Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	3.378	3.901	4.023
Wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	905.229,77	1.339.669,56	1.454.213,12

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi

Jak wynika z powyższej tabeli, zapotrzebowanie na dodatki mieszkaniowe corocznie wzrasta, wraz z kwotą przeznaczaną na ten rodzaj wsparcia dla mieszkańców gminy. Sytuacji takiej należy się upatrywać m.in. w rosnących kosztach związanych z utrzymaniem mieszkania – w tym opłatami za czynsz, media, ogrzewanie, które wpływają również na wysokość dodatku mieszkaniowego.

4. RYNEK PRACY I BEZROBOCIE

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwale pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubóstwa, może prowadzić do wykluczenia społecznego.

Liczba osób bezrobotnych w gminie Tuchola znacząco wzrosła w 2023 r. w stosunku do roku 2022 r. (o 56 osób), po czym w 2024 r. ponownie zauważono spadek liczby osób bez pracy (o 10 osób w porównaniu do roku 2023).

Tabela 6. Charakterystyka osób bezrobotnych w gminie w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba bezrobotnych w gminie	736	792	782
Liczba bezrobotnych kobiet w gminie	392	412	406
Liczba bezrobotnych mężczyzn w gminie	344	380	376
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	417	404	434
Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	6,8%	7,5%	7,5%
Udział bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym	7,7%	8,3%	8,2%
Udział bezrobotnych mężczyzn w liczbie mężczyzn w wieku produkcyjnym	6,0%	6,7%	6,8%

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Tucholi

Analogicznie do liczby osób bezrobotnych w gminie, przedstawia się sytuacja osób bezrobotnych z podziałem na płeć, która w 2023 r. uległa wzrostowi. Na przestrzeni ostatnich 3 lat, większą liczbę bezrobotnych stanowiły kobiety. Powyższa tabela przedstawia udział liczby kobiet i mężczyzn w wieku produkcyjnym w stosunku do kobiet i mężczyzn w wieku produkcyjnym, którzy teoretycznie są w stanie podjąć zatrudnienie. Zauważalne są dysproporcje pomiędzy dwiema płciami w tym zakresie.

Ze względu na to, że problem bezrobocia w większym stopniu dotyczy kobiet, należałoby zwrócić szczególną uwagę na objęcie tej grupy osób działaniami aktywizacyjnymi.

Należy zwrócić również uwagę na problem zwiększającej się liczby osób długotrwale bezrobotnych, które mają z roku na rok coraz większy problem powrotu na rynek pracy. Osobom tym powinno zapewnić się możliwości do przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

Tabela 7. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i kraju w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
stopa bezrobocia w powiecie tucholskim	10,1%	10,6%	10,7%
stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim	7,4%	7,1%	7,3%
stopa bezrobocia w kraju	5,2%	5,1%	5,1%

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Tucholi

W latach 2022-2024 powiat tucholski charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa kujawsko-pomorskiego, a także w stosunku do kraju, stopą bezrobocia. O ile w powyższych latach widoczny

jest spadek bezrobocia dla województwa i kraju, o tyle w powiecie tucholskim z roku na rok odnotowuje się jego wzrost.

Celem zapobiegania skutkom bezrobocia, Powiatowy Urząd Pracy w Tucholi w ramach zadań własnych organizuje działania na rzecz mieszkańców całego powiatu, w tym mieszkańców gminy. Do tych działań zaliczyć można organizację stażów pracy, szkoleń, zatrudnienia subsydiowanego – w tym prace interwencyjne, roboty publiczne, refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, dofinansowania wynagrodzenia za zatrudnienie bezrobotnego powyżej 50 r.ż. bądź osób niepełnosprawnych, a także pomoc finansową na podjęcie działalności gospodarczej.

5. EDUKACJA I PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY ŚRODOWISKA SZKOLNEGO

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, kształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i wykształcenia, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka.

Opiekę dla dzieci do lat 3 zapewniają 3 żłobki: Niepubliczny Żłobek „Lisia Norka”, Niepubliczny Żłobek „Bajkowy Kłapouszek”, Żłobek „Wesoła Żabka”, dysponujące łącznie 104 miejscami. Pobyt w żłobkach jest odpłatny, jednakże Gmina dofinansowuje część kwoty ponoszonej przez rodziców odpłatności.

Na terenie gminy funkcjonują 2 samodzielne przedszkola, zlokalizowane na terenie miasta, w których na dzień 31 grudnia 2024 r. było 485 miejsc. Nadto w gminie opiekę nad dziećmi zapewnia się w 13 oddziałach przedszkolnych, dysponujących 364 miejscami, a także w 4 punktach przedszkolnych w szkołach zlokalizowanych na terenach wiejskich. Placówki prowadzone są przez Gminę Tuchola, a pobyt w nich jest nieodpłatny, poza kosztami wyżywienia.

W roku szkolnym 2023/2024 w gminie Tuchola funkcjonowało 8 szkół podstawowych, będących jednostkami organizacyjnymi Gminy. Dane dotyczące poszczególnych jednostek przedstawia tabela poniżej.

Tabela 8. Placówki oświatowo-wychowawcze prowadzone przez Gminę Tuchola w roku szkolnym 2023/2024

Nazwa i adres placówki	Liczba dzieci/ uczniów
Przedszkole nr 1, ul. Bydgoska 13, 89-500 Tuchola	255
Przedszkole nr 2, ul. Piastowska 32, 89-501 Tuchola	270
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Józefa Wryczy, ul. Szkolna 4, 89-500 Tuchola	388
Szkoła Podstawowa nr 2 im. dra Kazimierza Karasiewicza, ul. Piastowska 23, 89-500 Tuchola	545
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Mikołaja Kopernika, ul. Pocztowa 10, 89-500 Tuchola	384
Szkoła Podstawowa nr 5, ul. Świecka 105, 89-500 Tuchola	171
Szkoła Podstawowa im. Leona Wyczółkowskiego w Kiełpinie, Kiełpin 57, 89-500 Tuchola	91
Szkoła Podstawowa w Legbądzie, ul. Szkolna 5, 89-504 Legbąd	150
Szkoła Podstawowa w Raciążu, ul. Lipowa 17, 89-502 Raciąż	167
Szkoła Podstawowa im. Bolesława Meggera w Stobnie, Stobno 33, 89-502 Raciąż	86
Łączna liczba dzieci i uczniów	2.507

Źródło: dane pozyskane od gminnych placówek oświatowo-wychowawczych

Na terenie gminy Tuchola funkcjonuje również Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Tucholi, którego organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe w Tucholi.

W skład Ośrodka wchodzi:

- 1) przedszkole dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym, niepełnosprawnością sprzężoną, autyzmem;
- 2) szkoła podstawowa dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, niepełnosprawnością sprzężoną, autyzmem;
- 3) szkoła przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, niepełnosprawnością sprzężoną, autyzmem;
- 4) Branżowa Szkoła I stopnia dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim;
- 5) Internat.

W Ośrodku prowadzone są zajęcia rewalidacyjno - wychowawcze dla uczniów z niepełnosprawnością

intelektualną w stopniu głębokim, a także zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka oraz zajęcia dla dzieci w ramach Rządowego Programu "Za życiem".

Problemy dosięgające dzieci, uczniów i ich rodziny

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Analiza problemów społecznych w obszarze dzieci i młodzieży, będących mieszkańcami gminy, została dokonana na podstawie badań ankietowych, przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowo-wychowawczych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko przedszkolne, szkolne i rodzinne dzieci i uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w tych placówkach działań opiekuńczo – wychowawczych i profilaktycznych.

Analizie poddano 10 ankiet, wypełnionych przez przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych. Wynika z nich, że każda z placówek zatrudnia pedagoga specjalnego i logopedę, tylko jedna placówka oświatowa nie zatrudnia psychologa. We wszystkich szkołach podstawowych na terenie gminy zatrudnieni są pedagodzy szkolni. Nadto każda z placówek zapewnia wsparcie nauczyciela współorganizującego kształcenie, który wspiera uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Jego praca jest istotna dla zapewnienia równych szans edukacyjnych uczniom ze szczególnymi potrzebami.

Dożywianie uczniów prowadzą wszystkie placówki oświatowo - wychowawcze funkcjonujące na terenie gminy Tuchola. Posiłki wydawane w placówkach są odpłatnie. Dzieci i uczniowie z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, mają możliwość skorzystania z posiłków, finansowanych ze środków własnych Gminy, a także częściowo z budżetu państwa, w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”. Spośród wszystkich dzieci i uczniów uczęszczających do przedszkoli i szkół, 1.738 ma finansowane obiady przez rodziców, co stanowi blisko 70% wszystkich dzieci. Przedstawiciele 8 placówek, wypełniający ankietę zgłosili potrzebę zwiększenia liczby dzieci objętych tym rodzajem pomocy – o łącznie 132 osoby.

Część placówek oświatowych usytuowana jest na terenach wiejskich naszej gminy. Przedstawiciele 3 szkół stwierdzili, że dojazd uczniów jest utrudniony, podając przyczyny: uczniowie z osiedla mieszczącego się Przy Szosie Sępoleńskiej muszą zakupywać bilety na dojazd do szkoły; ze względu na dojazd, ograniczona jest możliwość organizacji zajęć dodatkowych.

Tylko w jednej placówce – Szkole Podstawowej nr 2 w Tucholi, istnieją klasy integracyjne, natomiast we wszystkich placówkach prowadzone są zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Obydwa przedszkola prowadzą zajęcia logopedyczne i rewalidacyjne dla dzieci, natomiast Przedszkole nr 1 w Tucholi dodatkowo prowadzi zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno – społeczne oraz inne. We wszystkich szkołach organizowane są zajęcia korekcyjno – kompensacyjne, logopedyczne oraz rewalidacyjne. Dwie szkoły z terenu miasta prowadziły zajęcia wyrównawcze dla uczniów przybywających z zagranicy – w tym zajęcia z języka polskiego, 4 szkoły prowadziły zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno – społeczne, 6 spośród 7 szkół podstawowych zajęcia socjoterapeutyczne oraz dydaktyczno – wyrównawcze.

Wszystkie szkoły podstawowe oferują uczniom zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań: sportowe – w tym z tenisa stołowego, językowe, matematyczne, przyrodnicze, czytelnicze, szachowe, regionalne, plastyczne, teatralne, rękodzielniczo – kulinarne, zajęcia rozwijające zainteresowania.

Poza zdiagnozowaniem zasobów i oferty przedszkolnej i szkolnej, ankietowani mieli możliwość wypowiedzenia się w zakresie problemów dosięgających dzieci, uczniów i ich rodziny, zarówno w ramach zamkniętego katalogu odpowiedzi, jak i pytań otwartych.

Określając problemy, które w największym stopniu dosięgają dzieci, młodzież i ich rodziny w gminie, badani wskazywali głównie na:

- trudną sytuację materialną rodzin – w tym ubóstwo, spowodowane najczęściej bezrobociem lub niskimi zarobkami;
- dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się do problemów opiekuńczo-wychowawczych, niskiej świadomości rodziców w zakresie wychowania i profilaktyki – w tym trudności w komunikacji z dziećmi w stawianiu granic, zaniedbań rodzicielskich, braku kompetencji rodzicielskich w zakresie organizacji czasu wolnego, braku czasu dla dzieci;
- dysfunkcje związane z uzależnieniami – zarówno wśród dzieci jak i rodziców, a także związane

- z przemocą domową i rówieśniczą; wśród uzależnień rodziców ankietowani wskazywali na alkoholizm, uzależnienie od środków psychoaktywnych, natomiast wśród dzieci i młodzieży – uzależnienie od internetu, gier, urządzeń elektronicznych, e-papierosów;
- problemy związane ze zdrowiem, jak brak dostępu do lekarzy specjalistów – głównie psychiatry dzieci i młodzieży, zaburzenia psychiczne, emocjonalne;
 - zaburzone więzi rodzinne, związane z konfliktami, rozpadem małżeństw, a także wychowywaniem dziecka przez jednego z rodziców bądź dziadków;
 - wskazywano również na problemy mieszkaniowe rodzin – w tym złe warunki mieszkaniowe, brak perspektyw na kupno własnego mieszkania.

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym oraz rodzinnym dzieci i uczniów problemów społecznych zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 9. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i uczniów z gminy

Rodzaj problemu	Obecność poszczególnych problemów		
	Występuje	Nie występuje	Trudno określić
Sięganie po alkohol	7	1	2
Sięganie po narkotyki	1	2	7
Palenie papierosów, e-papierosów	9	1	0
Ucieczki z domu	0	6	4
Kradzieże	1	2	7
Agresja, przemoc rówieśnicza	7	1	2
Przemoc domowa	7	1	2
Autoagresja	5	2	3
Próby samobójcze	3	4	3
Przestępczość ujawniona	2	2	6
Niszczenie mienia szkolnego	6	3	1
Zachowania wymagające nadzoru kuratora sądowego	4	3	3
Zaniedbanie przez rodzinę	7	2	1
Wykorzystywanie seksualne	0	5	5

Źródło: dane pozyskane od placówek oświatowo - wychowawczych

Ankietowani wskazali na główne problemy które dotyczą dzieci i uczniów oraz ich środowiska rodzinnego. Przedstawiciele prawie wszystkich placówek (poza jedną) wskazali na problem palenia papierosów lub e-papierosów. W znaczącej większości, ponieważ w 7 na 10 ankietowanych zwróciło uwagę na występowanie takich problemów jak: sięganie po alkohol, agresję i przemoc rówieśniczą, przemoc domową, zaniedbanie przez rodzinę, natomiast w 5 placówkach wskazano na występowanie autoagresji wśród uczniów. W przypadku 4 szkół podstawowych wskazano na występowanie zachowań wymagających nadzoru kuratora sądowego.

Niepokozi występowanie wśród uczniów oraz ich rodzin autoagresji i prób samobójczych. Uwagę zwraca również występowanie przemocy domowej oraz agresji, przemocy rówieśniczej, a także niszczenie mienia szkolnego.

Współpraca placówek oświatowo-wychowawczych z rodzicami

Kolejną kwestią badaną w ramach diagnozy problemów związanych z edukacją z perspektywy środowiska szkolnego jest współpraca rodziców z placówkami oświatowymi. Przedstawiciele zdecydowanej większości ankietowanych placówek ocenili współpracę z rodzicami dzieci i uczniów za dobrą (6 z 10). Negatywnie do tejże współpracy odniosła się 1 placówka wychowania przedszkolnego.

W ramach współpracy z rodzicami, wskazywano na następujące formy:

- zebrania z rodzicami – w tym wywiadówki,
- spotkania indywidualne z wychowawcą, uczniem i rodzicami (tzw. trójstronne), spotkania indywidualne z dyrektorem placówki, wychowawcą,
- organizacja szkoleń i warsztatów dla rodziców, zajęć otwartych, pikników rodzinnych, imprez klasowych, spotkań ze specjalistami – w tym wsparcia psychologicznego, terapii pedagogicznej,

- angażowanie rodziców w organizację uroczystości, akcji charytatywnych, festynów, lekcji tematycznych,
- aktywna współpraca z Radą Rodziców,
- szybki kontakt oraz monitorowanie ocen, frekwencji i uwag poprzez dziennik elektroniczny, a w przypadku jednego z przedszkoli poprzez aplikację przedszkolną.

Współpraca placówek oświatowo-wychowawczych z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, uczniów i ich rodziny

Poza współpracą z rodzicami, szkoły i przedszkola współdziałają na rzecz uczniów i rozwiązywania ich problemów, z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci i ich rodziny. Należą do nich: Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi, Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Tucholi, Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna w Tucholi, Sąd Rejonowy w Tucholi – Wydział Rodzinny i Nieletnich, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Tucholi, Komenda Powiatowa Policji w Tucholi i Państwowa Straż Pożarna w Tucholi, Tucholski Ośrodek Kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejska Biblioteka Publiczna, Muzeum Borów Tucholskich, Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna, a także organizacje pozarządowe (stowarzyszenia).

Działania profilaktyczne i naprawcze prowadzone w placówkach oświatowo-wychowawczych i potrzeby w tym zakresie

Ankietowani w trakcie badania wskazali również na działania profilaktyczne, podejmowane przez przedszkola i szkoły, w kontekście przestrzegania zasad i norm społecznych przez dzieci/uczniów. Przedstawiciele przedszkoli wskazali na wprowadzenie Standardów Ochrony Małoletnich, prowadzenie pedagogizacji dla rodziców, wsparcia terapeutycznego, a także organizację spotkań z rodzicami, mających na celu przedstawienie trudności z jakimi zmagają się wychowawcy. W szkołach podstawowych realizowane są programy profilaktyki uzależnień, warsztaty dla uczniów i rodziców o tematyce dotyczącej uzależnień, higieny cyfrowej, agresji wśród dzieci, problemów rówieśniczych, przestrzegania zasad i norm społecznych przez uczniów. Realizowane są również tematyczne godziny wychowawcze zaplanowane w Szkolnym Programie Profilaktyczno – Wychowawczym, a także zajęcia z psychologiem, pedagogiem, pedagogiem specjalnym. Pracownicy szkół na bieżąco reagują na wszelkie przejawy łamania norm społecznych, jednocześnie nagradzając za pozytywne zachowania.

Wskazując na potrzeby działań profilaktycznych, jakie w ocenie przedstawicieli przedszkoli i szkół powinny być przeprowadzone wobec dzieci i uczniów wymieniano najczęściej:

- organizacja zajęć z zakresu hazardu w Internecie, ochrony wizerunku w sieci, konsekwencji hejtu, przemocy psychicznej i fizycznej, przeciwdziałania uzależnieniom,
- prowadzenie działań z zakresu przemocy rówieśniczej, umiejętności funkcjonowania w grupie, budowaniu pozytywnych relacji, zapobiegania samotności i izolacji społecznej,
- uczenie i promowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego,
- uczenie jak radzić sobie z emocjami – jak je rozpoznawać i wyrażać, radzić sobie z trudnościami,
- wzmacnianie samooceny i poczucia własnej wartości,
- kształtowanie umiejętności społecznych – w tym uczenie asertywności,
- organizacja zajęć i pogadanek z policjantami, specjalistami z różnych dziedzin życia, w tym pielęgniarką czy lekarzem,
- wspieranie uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

Potrzeby dzieci i uczniów

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i uczniów, przedstawiciele placówek opiekuńczo-wychowawczych zwrócili przede wszystkim uwagę na konieczność zapewnienia kontaktów rówieśniczych, a także potrzebę zapewnienia ruchu, zabawy i relaksu.

Zdecydowana większość zwróciła uwagę na potrzebę organizacji zajęć dodatkowych - w tym rozwijających zainteresowania, pasję, uzdolnienia, wdrożenie programów darmowych korepetycji, zajęć dodatkowych i wycieczek czy wyjazdów edukacyjnych, w szczególności dla dzieci z rodzin ubogich.

Część ankietowanych zwróciła uwagę na potrzeby dzieci związane ze środowiskiem rodzinnym, jak: potrzeba wsparcia ze strony rodziny, zapewnienie stabilnych warunków do życia, poradnictwa rodzinnego i mediacji dla rodzin w kryzysie, potrzeba spędzania czasu wolnego z rodzicami, zapewnienia poczucia

bezpieczeństwa i przynależności, konsekwencji, wysłuchania i obecności, a także zapewnienia pozytywnych wzorców i autorytetów.

Wśród odpowiedzi znalazły się również: potrzeba akceptacji, nauczania dostosowanego do potrzeb – również dzieci i uczniów ze szczególnymi potrzebami, potrzeba dostępu do specjalistów, potrzeba profesjonalnego wyposażenia pracowni szkolnych (chemicznej, komputerowej), a także tworzenie nowych kierunków kształcenia i atrakcyjnych miejsc pracy.

6. KULTURA

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. W Tucholi prym w rozbudzaniu zainteresowań i potrzeb kulturalnych, a także kształtowaniu wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze wiejskiej Tucholski Ośrodek Kultury z filią w Wiejskim Domu Kultury w Raciążu. W gminie rozpowszechnianiem kultury regionu zajmuje się szereg instytucji, ale także lokalni twórcy ludowi.

Tucholski Ośrodek Kultury w Tucholi jest organizatorem lub współorganizatorem wielu imprez, adresowanych zarówno do mieszkańców gminy, jak i odwiedzających ją turystów. Największą z nich są organizowane corocznie „Dni Borów Tucholskich”.

W ramach zajęć stałych organizowane są zajęcia muzyczne (Chór „Camerata”, zajęcia wokalne solistów, Społeczne Ognisko Muzyczne, zajęcia scholi „Wesołe Nutki”), zajęcia gimnastyczne dla pań, kurs haftu krzyżkowego „Krzyżkowe Atelier”, zajęcia plastyczne i manualne dla dzieci w ramach Sztukarni, Kreatywnych inspiracji, Rękotworków, Ceramikarni, organizowane są również zajęcia z gier planszowych, a także liczne zajęcia taneczne (balet, MiniDisco, Mażoretki, Cheerliderki, zajęcia taneczne dla pań. W instytucji organizowane są również zajęcia dla seniorów – w ramach Klubu Seniora „Jesień”, „ARTseniorki”.

Tucholski Ośrodek Kultury w Tucholi stanowi siedzibę dla zrzeszeń i organizacji działających w obszarze kultury, takich jak Stowarzyszenie Tucholski Pegaz, Borowiackie Towarzystwo Kultury, Świetlica „Przyjazny Kąt”, Polskie Stowarzyszenie Diabetyków.

Promowaniem twórczości miejscowych artystów ludowych i rękodzielników na terenie gminy zajmuje się Galeria „Borów Tucholskich”, prowadzona przez Tucholski Ośrodek Kultury.

Od 2023 r. mieszkańcy gminy mogą również korzystać z oferty kina „Sokół”, mieszczącego się w budynku Tucholskiego Ośrodka Kultury.

W Wiejskim Domu Kultury w Raciążu organizowane są zajęcia plastyczne, ruchowe – w tym taneczne, wokalne, komputerowe, językowe. Przy Domu funkcjonuje również Koło Gospodyń Wiejskich, Klub Seniora „Promyk”, Zespół wokalny „Kasztelanki”.

W gminie funkcjonują również biblioteki: Miejska Biblioteka Publiczna w Tucholi, posiadająca dwie filie – Filię Biblioteczną w Raciążu i Filię dla Dzieci i Młodzieży w Tucholi.

Instytucją kultury, która gromadzi i zabezpiecza dorobek kultury borowiackiej jest Muzeum Borów Tucholskich w Tucholi, Oddział Kujawsko – Pomorskiego Centrum Dziedzictwa w Toruniu. Muzeum prezentuje historię, etnografię i przyrodę regionu poprzez ekspozycje stałe, jak Etnografia Borów Tucholskich, Flora i Fauna Borów Tucholskich, Chata Borowiacka, salę poświęconą historii miasta, ale również przez liczne wystawy czasowe.

Ponadto na terenie gminy, w miejscowości Wymysłowo, znajduje się Muzeum Indian Północnoamerykańskich im. Sat-Okha, w którego zbiorach znajduje się spora liczba eksponatów przybliżająca życie codzienne i duchowe pierwotnych ludów Ameryki.

Ważną rolę w lokalnym środowisku pełnią świetlice wiejskie, znajdujące się w miejscowościach: Biała, Białowieża, Bładowo, Kiełpin, Kłoczek, Legbąd, Łosiny, Mały Mędromierz, Rzepiczna, Stobno i Wielka Komorza. Pełnią one funkcję centrów kultury lokalnej, organizują czas wolny nie tylko dzieciom i młodzieży, ale również dorosłym.

Nie można pominąć również roli lokalnych stowarzyszeń kulturalnych i klubów, działających na terenie gminy w zakresie promowania tradycji regionalnej. Należą do nich:

- Borowiackie Towarzystwo Kultury,
- Klub Haftu „Złoty i Bursztynowy Barw” przy PSS SPOŁEM w Tucholi,
- Zespół Haftu Artystycznego,
- Zespół Haftu Kaszubskiego „Złotnica”.

W Tucholi działa również Stowarzyszenie Gminna Rada Kół Gospodyń Wiejskich w Tucholi. Na terenie

gminy koła funkcjonują w miejscowościach: Kiełpin, Raciąż, Białowieża, Bładowo, Legbąd, Wielka Komorza, Rzepiczna, Łosiny, Stobno.

7. OCHRONA ZDROWIA

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, używki, zły stan środowiska naturalnego, wypadki czy brak powszechnej profilaktyki.

Na terenie gminy Tuchola znajduje się Szpital Tucholski spółka z o.o., ul. Nowodworskiego 14, 89-500 Tuchola, świadczący usługi w zakresie:

- leczenia szpitalnego na oddziałach szpitalnych: chirurgii ogólnej, chorób wewnętrznych, pediatrii i neonatologii, położnictwa, ginekologii, anestezjologii i intensywnej terapii, kardiologii;
- ambulatoryjnej opieki specjalistycznej w poradniach takich jak: poradnia chirurgiczna, poradnia urologiczna, poradnia urazowo-ortopedyczna, poradnia ginekologiczno- położnicza, poradnia neurologiczna, poradnia kardiologiczna, poradnia dermatologiczna, poradnia endokrynologiczna, poradnia nefrologiczna, poradnia gruźlicy i chorób płuc, poradnia leczenia uzależnień;
- diagnostyki laboratoryjnej i obrazowej: badania laboratoryjne, ultrasonograficzne, tomografii komputerowej, rentgenodiagnostyki, endoskopii, prób wysiłkowych i echokardiografii, elektrofizjologii, hemodynamiki, fizjoterapii;
- profilaktyki;
- ratownictwa medycznego;
- nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej;
- transportu medycznego.

W budynku szpitala funkcjonuje Stacja Dializ – RGMED Sp. z o.o., zapewniająca indywidualną opiekę przez wysoko wykwalifikowany personel medyczny, bezpłatny transport oraz posiłek po zabiegu.

Szpital prowadzi również Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, który mieści się przy ul. Kościuszki 16 w Tucholi. Jego celem jest udzielanie pomocy dzieciom od najmłodszych lat do ok 20 r.ż. oraz ich rodzicom, którzy szukają wsparcia. Wsparcie udzielane jest bezpłatnie i bez konieczności skierowania.

W Tucholi funkcjonuje również Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Szpitala Tucholskiego, który mieści się przy ul. Wiejskiej 8 w Tucholi. To stacjonarna, 64 łóżkowa placówka, udzielająca całodobowych świadczeń zdrowotnych, obejmująca swoim zakresem leczenie, pielęgnację i rehabilitację oraz wyżywienie adekwatne do stanu zdrowia. Pod tym samym adresem funkcjonuje Zakład Rehabilitacji „Szpitala Tucholskiego”, świadczący pomoc z zakresu fizjoterapii, rehabilitacji ruchowej oraz masażu.

Na terenie gminy funkcjonują placówki ochrony zdrowia, z czego dwie zlokalizowane są na terenie miasta, dwie na terenie wiejskim.

Miejskie Centrum Lekarskie sp. z o.o. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Tucholi, ul Świecka 27, 89-500 Tuchola, z filiami w Legbądzie i Raciążu. Placówka zapewnia opiekę zdrowotną, profilaktyczną, diagnostyczną, leczniczą, rehabilitacyjną oraz pielęgnacyjną z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej, chorób wewnętrznych i pediatrii.

Przychodnia Lekarska Therapeutica, ul. Krzywa 2, 89-500 Tuchola, w ramach której funkcjonuje poradnia lekarska dla dzieci, dla osób dorosłych, gabinet zabiegowy, gabinet pielęgniarstwa środowiskowo-rodzinnej oraz gabinet położnej POZ.

Nieodpłatną, całodobową, hospicyjną opiekę domową dla pacjentów onkologicznych w terminalnym okresie choroby zapewnia Hospicjum im. św. Małgorzaty w Tucholi, Świecka 27, 89-500 Tuchola. Hospicjum zapewnia profesjonalną pomoc lekarską i pielęgniarstwa, rehabilitację wsparcie psychologiczne i duchowe oraz dostęp do nowoczesnego sprzętu medycznego.

Na obszarze miasta znajdują się punkty pobrań materiału biologicznego do badań – punkt pobrań ALAB przy ul. Chopina 4 w Tucholi oraz w Szpitalu Tucholskim przy ul. Nowodworskiego 18, a także punkt pobrań Vitalabo, zlokalizowany przy ul. Nowodworskiego 3a w Tucholi.

Na terenie gminy Tuchola realizowane są 33 praktyki zawodowe wykonujące działalność leczniczą, opartą na ambulatoryjnej opiece specjalistycznej, wśród nich wyróżnić można:

- indywidualne praktyki lekarskie – w tym 7 praktyk lekarzy dentystów,
- indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie, udzielające świadczeń z zakresu chirurgii ogólnej, medycyny sportowej, otolaryngologii, neurologii, endokrynologii, urologii, chorób oczu, psychiatrii, położnictwa – ginekologii, pediatrii, podologii, diagnostyki i korekcji wad słuchu, medycyny pracy, dietetyki, dermatologii, diagnostyki i korekcji wad zgryzu i inne.

Wskazać należy również na 3 poradnie logopedyczne, do których należą:

- Poradnia logopedyczna LogoMedica Centrum Terapii, ul. Chopina 4, 89-500 Tuchola;
- Poradnia logopedyczna Logopedica, ul. Świecka 40, 89-500 Tuchola;
- Centrum Logopedii, Uzależnień i Mediacji Sądowych. Edukacja, Profilaktyka, Terapia - J.Z. Szeliga S.C. Poradnia Logopedyczna w Tucholi, ul. Świecka 105, 89-500 Tuchola.

Usługi pielęgniarские na terenie gminy prowadzone są przez indywidualne i grupowe praktyki pielęgniariek, wśród których wymienić należy:

- Położne Środowiskowo - Rodzinne S.C. Poradnia (Gabinet) Położnej Środowiskowo-Rodzinnej, ul. Warszawska 18/81, 89-500 Tuchola;
- Zakład Pielęgniarско-Opiekuńczy "Troska" ul. Piastowska 25 a, 89-500 Tuchola, realizujący świadczenia opieki długoterminowej oraz pielęgniarki środowiskowo-rodzinnej;
- Specjalistyczną Poradnię Pielęgniarską „Zdrowie”, ul. Główna 50a, 89-500 Tuchola.

Specjalistyczne wsparcie z zakresu fizjoterapii i rehabilitacji ruchowej na terenie gminy zapewniają m.in.:

- Fizjoterapia, masaż leczniczy, terapia manualna „FizjoFiks” Nikolai Kielbratowski, ul. Saganowskiego 4, 89-500 Tuchola;
- Naturoterapia, Ryszard Kłusewicz, ul. Ks. Krefft 2, 89-500 Tuchola;
- Gabinet rehabilitacji ruchowej, ul. Świecka 53/1, 89-500 Tuchola – specjalizujący się stymulacją rozwoju ruchowego niemowląt, korektą wad postawy, terapią manualną kręgosłupa i stawów.

W Tucholi działa również Punkt Zgłoszeniowo-Koordynacyjny Nadwiślańskiego Centrum Zdrowia Psychicznego EMPATIA, w którym udzielane jest specjalistyczne wsparcie psychologa i psychiatry osobom dorosłym (pow. 18 r.ż.).

Mieszkańcy gminy Tuchola mają szeroki dostęp do 7 aptek, zlokalizowanych w różnych częściach miasta, są to:

- Apteka Dbam o Zdrowie (DOZ) ul. Poczтовая 1, 89-500 Tuchola,
- Apteka Dbam o Zdrowie, ul. Ks. Płk. J. Wryczy 22, 89-500 Tuchola,
- Apteka Millennium, ul. Świecka 31, 89-500 Tuchola,
- Apteka Pharma-Land Kraina Niskich Cen, plac Wolności 33, 89-500 Tuchola,
- Apteka Tucholska. al. Ligi Ochrony Przyrody 10a, 89-501 Tuchola,
- Apteka Wracam do Zdrowia, ul. Warszawska 15, 89-500 Tuchola,
- Apteka Park, ul. Świecka 91 F, 89-500 Tuchola.

W zakresie zapewnienia mieszkańcom gminy Tuchola ochrony zdrowia Uchwałą Nr XXXIX/281/21 z dnia 26 listopada 2021 r. Rada Miejska w Tucholi przyjęła do realizacji "Program Ochrony Zdrowia Mieszkańców Gminy Tuchola na lata 2022-2026", którego celem strategicznym jest "Zwiększenie liczby przeżytych w zdrowiu lat oraz zminimalizowanie społecznych nierówności w zdrowiu". Ma on zostać osiągnięty poprzez realizację założonych celów w zakresie:

- 1) Profilaktyki nadwagi i otyłości, poprawy sposobu odżywiania oraz aktywności fizycznej mieszkańców gminy Tuchola;
- 2) Profilaktyki uzależnień;
- 3) Profilaktyki problemów zdrowia psychicznego i poprawy dobrostanu psychicznego społeczeństwa.
- 4) Promocji zdrowego i aktywnego starzenia się;
- 5) Ograniczenia ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych w środowisku zewnętrznym, miejscu pracy, zamieszkania, rekreacji oraz nauki;
- 6) Zdrowia środowiskowego i chorób zakaźnych.

W ramach realizacji programu zaplanowano szereg działań, a wyniki ich realizacji opisywane są corocznie i przedstawiane na sesji Rady Miejskiej.

8. SPORT I REKREACJA

Aktywność fizyczna pozwala zachować zdrowie i sprawność organizmu. Istotna w tym zakresie jest rozbudowana dla mieszkańców gminy infrastruktura sportowa. Na terenie gminy Tuchola przybywa miejsc, w których mieszkańcy mogą aktywnie spędzać czas i to niezależnie od wieku.

Tabela nr 10. Instytucje i obiekty rekreacyjno-sportowe w gminie

Nazwa instytucji/obiektu		Adres
Ośrodek Sportu i Rekreacji		Tuchola, ul. Warszawska 17
Hala sportowa przy Zespole Szkół Licealnych i Technicznych		Tuchola, ul. Świecka 89a
Kręgielnia		Tuchola, ul. Pocztowa 7c
Boiska sportowe „Orliki”	przy OSiR	Tuchola, ul. Warszawska 17
	przy Zespole Szkół Ogólnokształcących	Tuchola, ul. Pocztowa 8a
	przy Szkole Podstawowej nr 2	Tuchola, ul. Piastowska 23
	przy Szkole Podstawowej nr 5	Tuchola, ul. Świecka 105
	przy Szkole Podstawowej w Raciążu	Raciąż, ul. Lipowa 17
Siłownie		Tuchola, ul. Transportowa 3
		Tuchola, ul. Świecka 40

Źródło: opracowanie własne

Wiodącą rolę w działalności na rzecz rozwoju i upowszechniania kultury fizycznej oraz sportu w gminie pełni Ośrodek Sportu i Rekreacji w Tucholi, w skład którego wchodzi następujące obiekty:

- stadion sportowy;
- boisko piłkarskie z zadaszonymi trybunami;
- hala widowisko - sportowa (wielofunkcyjna posiadająca boiska do piłki siatkowej, koszykówki, halowej piłki nożnej, tenisa ziemnego oraz dwie ścianki wspinaczkowe oraz trybuny wyposażone w 400 miejsc siedzących);
- siłownia;
- 6-torowa kręgielnia;
- kort tenisowy;
- bieżnia i urządzenia lekkoatletyczne;
- hotel „Olimp” z 40 miejscami noclegowymi;
- kąpielisko gminne nad jeziorem Głęboćek.

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Tucholi jest organizatorem lub współorganizatorem wielu imprez sportowych i rekreacyjnych w ciągu całego roku. Stanowi zaplecze do organizacji imprez charytatywnych, okolicznościowych, tanecznych, lokalnych zawodów, festynów, spotkań sportowych i rozmaitych rozgrywek. Poprzez swoją bogatą ofertę pozwala miłośnikom sportu nie tylko zadbać o ich rozwój fizyczny, ale również integrować społeczność przez wspólne zaangażowanie w sport i aktywne spędzanie czasu wolnego. W Ośrodku organizowane są zajęcia sportowe dla dzieci – siatkówka, piłka nożna i koszykówka dla dziewcząt, lekkoatletyka dla dziewcząt i chłopców, piłka nożna i koszykówka dla chłopców, zajęcia karate, fitness sportowy.

Na terenie gminy Tuchola działalność sportowa prowadzona jest także w formie klubów sportowych, które nabierają szczególnego znaczenia w przypadku dzieci i młodzieży, bowiem w przypadku tej grupy wiekowej ich działalność ma charakter wychowawczy i edukacyjny.

Wśród klubów sportowych działających na rzecz dzieci i młodzieży, działających na terenie gminy Tuchola, wyróżnić można:

- Miejski Ludowy Klub Sportowy "Tucholanka", ul. Warszawska 17, 89-500 Tuchola;
- Tucholski Klub Piłkarski Tucholanka, Aleja Ligi Ochrony Przyrody 9/43, 89-501 Tuchola;
- Ludowy Klub Sportowy "Rawys", ul. Wrzosowa 21, 89-502 Raciąż;
- Brzeziński BoxingGym, ul. Świecka 62, 89-500 Tuchola;
- Fitness Sportowy Tuchola, ul. Nowodworskiego 2, 89-500 Tuchola;

- Parafialny Klub Sportowy "Unitas" przy parafii pw. Bożego Ciała w Tucholi; ul. Świecka 24, 89-500 Tuchola;
- CrossAkademia.org z torem motokrosowym, Plaskosz 7D, 89-500 Tuchola;
- Harcerski Klub Strzelecki VIS w Tucholi;
- Uczniowski Klub Sportowy "Borowi" (Szkoła Podstawowa nr 5, 89-504 Legbąd);
- Uczniowski Klub Sportowy "Dąb", Stobno 33, 89-502 Raciąż;
- Międzyszkolny Uczniowski Klub Karate "Shotokan", ul. Czarna Droga 1, 89-500 Tuchola.

Położenie geograficzne gminy Tuchola w lokalizacji jezior i lasów stanowi szczególnie atrakcyjne zaplecze do atrakcyjnego i bogatego pod względem różnorodności spędzania czasu wolnego. Niewątpliwą atrakcją w okresie letnim są plaże przy jeziorach - plaża miejska w Tucholi z rozbudowaną infrastrukturą (boiskiem do siatkówki plażowej oraz zjeżdżalnią dla dzieci), w Stobnie i Raciążu z wypożyczalnią sprzętu pływającego. Liczne wypożyczalnie sprzętu kajakowego pozwalają na uprawianie czynnego wypoczynku na rzece Brdzie i kanale Brdy w Fojutowie.

Dla miłośników uprawiania aktywności fizycznej na świeżym powietrzu utworzono skatepark przy jeziorze Głębocek w Tucholi, boisko do uprawiania kalisteniki w Miejskim Parku Rozrywki i Wypoczynku 'Małpi Gaj' w Tucholi, park linowy w parku przy Urzędzie Miejskim w Tucholi oraz plenerowe siłownię, zlokalizowane w różnych częściach miasta i na terenach wiejskich. Amatorzy dwóch kółek cieszyć się mogą wieloma trasami rowerowymi, natomiast osoby uprawiające nordic walking, skorzystać mogą z wielu szlaków pieszych i turystycznych.

9. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne rozumiane jest jako ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, a także przed zjawiskami mogącymi zakłócić normalne funkcjonowanie obywateli.

W 2024 roku do Prokuratury Rejonowej w Tucholi wpłynęło łącznie 1674 spraw, które zarejestrowano. Załatwiono łącznie 1678 spraw. Wszczęte postępowania: 1211, z czego:

- prowadzonych jako śledztwa: 175
- prowadzonych jako dochodzenia: 1036

Pozostałe sprawy zostały rozpoznane sporządzeniem postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania – 358 i w tzw. inny sposób – 52.

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym. Według danych Komendy Powiatowej Policji w Tucholi, w 2024 r. na terenie gminy stwierdzono ogółem 376 przestępstw, wśród których dominowały kryminalne (204), gospodarcze (99) i narkotykowe (37). Wśród nich najmniejsza wykrywalność odnotowano w kategorii przestępstw gospodarczych, z których znaczną część stanowią oszustwa internetowe – trudne do wykrycia. Najwyższą wykrywalność odnotowano w przestępstwach bójki i pobicia oraz narkotykowych. Najwyższy procentowy wzrost przestępstw odnotowano w kategorii przestępstw narkotykowych. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 11. Liczba przestępstw w gminie Tuchola w latach 2022-2024

Kwalifikacja przestępstwa	Czyny stwierdzone			Wykrywalność		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Ogółem	427	333	376	71,26	77,59	74,84
Gospodarcze	138	117	99	59,42	69,87	53,28
Kryminalne		177	204		79,66	78,93
17x7	93	93	68	60,64	60,65	66,17
Kradzież	50	35	27	64,00	57,15	59,26
Kradzież z włamaniem	18	31	23	61,11	74,19	69,57
Kradzieże pojazdów	2	1	1	0,00	100,00	0,00
Rozboje	1	0	0	100,00	-	-
Uszkodzenia mienia	22	9	14	50	44,44	62,28
Uszczerbek na zdrowiu	2	4	0	200,00	100,00	-

Bójka i pobicie	0	0	2	-	0,00	100,00
Narkotykowe	33	15	37	100,00	100,00	91,89

Źródło: dane Powiatowej Komendy Policji w Tucholi, materiały na XV sesję Rady Miejskiej w Tucholi

Wydział Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Tucholi odnotował 1.005 wykroczeń drogowych, dotyczących naruszeń przepisów ruchu drogowego. Uwagę zwracają wykroczenia porządkowe, które dotyczą zachowań w miejscach publicznych. Ich liczba z roku na rok wzrasta: w 2022 r. wynosiła 3.045, w 2023 r. podwoiła się i wynosiła 6.193 zł, w 2024 r. ponownie wzrosła do 6.634. Podobnie wzrosła liczba interwencji przeprowadzonych w miejscu publicznym z 2.052 w 2022 r. do 2.486 w 2024 r.

Krajowa Mapa Zagrożeń i Bezpieczeństwa pozwala obywatelom zgłaszać i przeglądać różne incydenty dotyczące zagrożeń bezpieczeństwa w okolicy bez wychodzenia z domu, jak również monitorować status zgłoszonych zagrożeń. W 2024 r. liczba zgłoszeń wynosiła 243 z czego potwierdzono 28 zgłoszeń. Najczęściej zaznaczano przekraczanie dozwolonej prędkości (224) – potwierdzono 86, nieprawidłowe parkowanie (141) – potwierdzono 18 i niewłaściwa infrastruktura drogowa (58) – potwierdzono 26.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Tuchola czuwa także Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Tucholi. W 2024 r. miało miejsce 355 zdarzeń, z czego 44 to pożary, miejsce zagrożenia 273 oraz 38 fałszywych alarmów. Dane w tym zakresie przedstawia tabela poniżej.

Tabela nr 12. Zestawienie liczby interwencji straży pożarnej w gminie Tuchola w latach 2023-2024

Rodzaj zdarzenia							
Ogółem zdarzeń		Pożary		Miejscowe zagrożenia		Alarmy fałszywe	
2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
341	355	48	44	271	273	22	38

Źródło: dane Komendy Straży Pożarnej w Tucholi, materiały na XV sesję Rady Miejskiej w Tucholi

W gminie Tuchola funkcjonuje 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (Legbąd, Raciąż, Kiełpin, Wielka Komorza, Łosiny, Rzepiczna, Stobno, Tuchola), w tym dwie włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (Legbąd, Raciąż).

10. POMOC SPOŁECZNA

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zadania pomocy społecznej w gminie wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi (zwany dalej Ośrodkiem, OPS). W strukturze Ośrodka znajduje się Jadłodajnia wraz z magazynem żywności oraz Dom Dzienny. W skład Ośrodka wchodzi następujące komórki organizacyjne:

- Dział Finansowo – Księgowy,
- Dział Administracyjno – Pomocniczy,
- Dział Pomocy Środowiskowej,
- Dział Świadczeń Społecznych.

Kadrę Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. stanowiło 45 pracowników, w tym:

- 1 dyrektor OPS;
- 4 kierowników (w tym: kierownik działu administracyjno-pomocniczego; główna księgowa - dział księgowy, kierownik działu świadczeń społecznych, kierownik Zespołu ds. realizacji świadczeń, analiz i sprawozdawczości w Dziale Pomocy Środowiskowej);
- 13 pracowników socjalnych (w tym 2 koordynatorów - starszych specjalistów pracy socjalnej, w dziale pomocy środowiskowej, z czego 1 koordynator ds. świadczeń przyznawanych decyzją i 1 koordynator ds. pracy socjalnej i usług społecznych);
- 1 radca prawny;
- 1 psycholog;
- 5 opiekunek środowiskowych;

- 4 asystentów rodziny;
- 1 kierowca;
- 1 pracownik do obsługi Jadłodajni;
- 1 pracownik do wydawania artykułów spożywczych w Ramach Funduszy Europejskich na Pomoc Żywnościową (FEPŻ) - Podprogram 2023;
- 1 informatyk;
- 1 pracownik prowadzący zajęcia w Domu Dziennym;
- 1 pracownik obsługujący Biuro Obsługi Klienta;
- 10 pracowników administracyjnych.

Prawo do wsparcia udzielanego przez OPS mają osoby i rodziny, które spełniają warunki, określone w poszczególnych aktach prawnych. I tak w odniesieniu m.in. do świadczeń z pomocy społecznej, jednym z nich jest kryterium dochodowe, które dla osoby samotnie gospodarującej wynosi 1.010 zł, a dla osoby w rodzinie 823 zł.

Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód na osobę w rodzinie albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 674 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 764 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 1.029 zł.

Ośrodek realizuje spoczywające na nim zadania w różnorodnej formie, adekwatnie do potrzeb i uprawnień beneficjentów. Liczbę osób i rodzin korzystających w latach 2022-2024 ze wsparcia realizowanego w ramach pomocy społecznej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Liczba osób i rodzin z gminy Tuchola, objętych pomocą w ramach ustawy o pomocy społecznej

	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Liczba osób/rodzin objętych pracą socjalną	547	527	704	1.167	1.095	1.401
Liczba osób/rodzin objętych wyłącznie pracą socjalną	236	233	389	414	397	680
Liczba osób/rodzin objętych pomocą - ogółem, w tym:	325	315	327	789	760	756
- świadczenia pieniężne	231	207	186	479	375	294
- świadczenia niepieniężne	178	180	193	572	606	576
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych gminie	12	16	18	43	62	76
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych gminy	486	306	309	746	728	680

Źródło: dane statystyczne ze zbiorów własnych Ośrodka, zawarte w sprawozdaniach resortowych MRiPS-03

Analizując powyższe dane, na przestrzeni trzech ostatnich lat widoczny jest spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych, wzrasta natomiast liczba rodzin objęta świadczeniami niepieniężnymi, do których zalicza się m.in.: usługi opiekuńcze, pobyty w DPS, posiłki, pobyty w schroniskach. Uwidacznia się wzrastająca liczba rodzin, objętych tylko i wyłącznie różnorodnymi elementami pracy socjalnej. Fakt ten wynika z możliwości korzystania z programów rządowych tj. asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, opieka wytechnieniowa, usługi sąsiedzkie oraz wdrażania pracy socjalnej w środowiskach osób samotnych lub w rodzinach przeżywających trudności np. z uwagi na występowanie przemocy domowej.

Zmiany w strukturze rodziny, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, starzenie się społeczeństwa i wiele innych powodują szereg problemów i inicjują wszelkie działania zmierzające do podniesienia jakości życia klientów, ich wzmacniania i odzyskiwania zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

Zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej, pomoc udzielana jest osobom i rodzinom

w szczególności z następujących powodów: ubóstwo; sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; długotrwała lub ciężka choroba; niepełnosprawność; przemoc domowa; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z tymi okolicznościami; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizm lub narkomania; zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Powody przyznania pomocy społecznej dla mieszkańców gminy Tuchola w ostatnich latach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Przyczyny korzystania przez mieszkańców gminy Tuchola ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2022-2024

Przyczyna trudnej sytuacji życiowej	2022		2023		2024	
	Liczba rodzin	% rodzin z ogółu korzyst.	Liczba rodzin	% rodzin z ogółu korzyst.	Liczba rodzin	% rodzin z ogółu korzyst.
Liczba rodzin - ogółem	325	%	315	%	327	%
Ubóstwo	244	75%	216	68%	178	54%
Sieroctwo	1	0,3%	0	0%	1	0,3%
Bezrobocie	147	45%	156	50%	134	41%
Bezdomność	21	6,5%	25	7,9%	24	7,3%
Długotrwała lub ciężka choroba	99	30%	101	32%	107	33%
Niepełnosprawność	158	49%	153	49%	161	49%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego, w tym:	77	24%	43	14%	53	16%
- rodziny niepełne	60	18%	32	10%	40	13%
- rodziny wielodzietne	14	4%	10	3%	13	4%
Alkoholizm	48	15%	57	18%	44	13%
Narkomania	2	0,6%	2	0,6%	2	0,6%
Przemoc w rodzinie	6	1,8%	1	0,3%	5	1,5%
Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym:	59	18%	64	20%	52	16%
- potrzeba ochrony wielodzietności	53	16%	54	17%	44	13%
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu ZK	6	1,8%	8	2,5%	9	2,8%
Zdarzenie losowe	1	0,3%	0	0%	2	0,6%
Sytuacja kryzysowa	0	0%	0	0%	0	0%

Źródło: dane statystyczne ze zbiorów własnych Ośrodka, zawarte w sprawozdaniach resortowych MRiPS-03

Liczba rodzin borykających się z problemem bezrobocia w ostatnim roku zmalała, podobnie jak liczba rodzin ubogich, jednakże w dalszym ciągu są to główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej. Zauważalny jest wzrost odsetka rodzin zmagających się z problemem długotrwałej lub ciężkiej choroby. Liczba gospodarstw domowych borykających się z niepełnosprawnością dotyka prawie 50% ogółu rodzin korzystających z pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.

Powyższa tabela ukazuje zatem, że obszary działania, na które powinien zostać położony nacisk obejmuje osoby, które doświadczają choroby bądź wymagają wsparcia ze względu na proces starzenia się, co często skutkuje długotrwałą chorobą i niepełnosprawnością.

W przypadku osób długotrwale bądź ciężko chorych oraz osób z niepełnosprawnością, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku, Ośrodek prowadzi postępowania w sprawie skierowania do domu pomocy społecznej, właściwego ze względu na rodzaj schorzenia dominującego. Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny – koszt pobytu ponosi sam mieszkaniec w wysokości 70% dochodu własnego, pozostałą kwotę pokrywa rodzina – zstępni, czyli dzieci, wnuki itd. oraz wstępni tj. rodzice, dziadkowie. W przypadku gdy koszt utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej nie zostaje w całości pokryty

przez samego mieszkańca i jego rodzinę, odpłatność ponosi Gmina Tuchola. W 2022 r. w domach pomocy społecznej przebywało 29 mieszkańców gminy, w 2023 r. – 30, a w 2024 r. ponownie 29 mieszkańców. Koszt utrzymania mieszkańca w poszczególnych latach wzrastał i wynosił: w 2022 r. 1 031 310,00 zł, w 2023 r. 1 311 626, w 2024 r. 1 543 551 zł. Ze względu na powyższe zasadnym jest wspieranie osób chorych, starszych i niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania i dostosowywanie usług społecznych do potrzeb mieszkańców.

Pomoc rodzinie i dziecku

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi opracowuje 3-letni program wspierania rodziny. Uchwałą nr LXII/429/23 Rady Miejskiej w Tucholi z dnia 28 kwietnia 2023 r. przyjęto Program Wspierania Rodziny w Gminie Tuchola na lata 2023-2025, którego celem jest wspieranie rodzin i dzieci w gminie Tuchola, zaspokajanie ich potrzeb, zapewnienie możliwości rozwoju w środowisku lokalnym. W ramach realizacji powyższego celu, ustalono cele szczegółowe, do których zaplanowano poszczególne działania:

- 1) zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego poprzez:
 - monitorowanie warunków życia i potrzeb rodzin poprzez prowadzenie pracy socjalnej,
 - udzielanie pomocy społecznej rodzinom,
 - udzielanie pomocy z systemu świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
 - zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci poprzez: przekazywanie produktów żywnościowych, organizowanie dożywiania, wyposażenie w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież,
 - udzielanie wsparcia finansowego rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji,
 - aktywizowanie osób bezrobotnych do podjęcia działań w celu podjęcia zatrudnienia,
 - organizowanie akcji charytatywnych na rzecz rodzin ubogich,
 - zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych rodzin;
- 2) wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, poprzez:
 - monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych przez pracowników socjalnych,
 - udzielanie wsparcia w postaci asystentury rodziny,
 - finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
 - zapewnienie dostępności do poradnictwa specjalistycznego – w tym psychologicznego i prawnego;
- 3) zapewnienie bezpieczeństwa rodzin i dzieci w zakresie zapobiegania dysfunkcjom rodzin z powodu przemocy, alkoholizmu i narkomanii poprzez:
 - monitorowanie sytuacji rodzin w których występuje podejrzenie występowania przemocy domowej,
 - podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej, poprzez m.in. funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego,
 - wspieranie rodzin w rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniami od alkoholu i/lub narkotyków.

Wśród wszystkich rodzin objętych szeroko rozumianą pomocą społeczną (w formie świadczeń pieniężnych, niepieniężnych, pracy socjalnej) w gminie Tuchola w 2024 roku, rodziny z dziećmi stanowiły 27% z ogółu rodzin (194 rodziny z 716 rodzin).

Największy odsetek stanowiły rodziny z dwojgiem dzieci (38%) w drugiej kolejności rodziny z jednym dzieckiem (29%). W porównaniu z latami ubiegłymi tj. 2022-2023 liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem wzrosła w porównaniu z rokiem 2022 r. o 14 rodzin natomiast w porównaniu z 2023 r. o 23 rodziny.

Spośród wszystkich rodzin z dziećmi objętych wsparciem ze strony ośrodka przez trzy ostatnie lata znalazły się rodziny niepełne, których było: w roku 2022 - 62 rodziny, w 2023 r. 57 rodzin i w roku 2024 r. - 61 rodzin.

Jedną z wielu przyczyn korzystania przez rodziny z dziećmi z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Stanowiła ona powód przyznania pomocy 53 rodzinom. W porównaniu do 2022 roku liczba wspartych z tego tytułu rodzin zmniejszyła się o 10, a w porównaniu z rokiem 2022 liczba ta zmalała o 24 rodziny.

Kolejnym powodem wsparcia rodzin z dziećmi w gminie Tuchola była potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietności. Na przestrzeni trzech ostatnich lat liczba rodzin objętych pomocą z tego tytułu oscylowała w granicach 18% z wszystkich rodzin z dziećmi.

Z rodzinami borykającymi się z różnymi problemami, w tym problemami opiekuńczo-wychowawczymi, współpracuje asystent rodziny. Jego rolą jest aktywizowanie i motywowanie poszczególnych członków rodziny do działania, w celu przezwyciężenia trudnej sytuacji w jakich się znaleźli. W swojej pracy wykorzystuje jej wewnętrzne i zewnętrzne zasoby. Celem pracy asystenta rodziny jest to, aby rodzina w przyszłości potrafiła samodzielnie pokonywać trudności życiowe, szczególnie dotyczące opieki i wychowania małoletnich. Wielorakość problemów, a co z tym się wiąże potrzeb objęcia rodziny pomocą ze strony asystenta rodziny widoczna jest od wielu lat.

Tabela nr 15. Dane dotyczące prowadzonej asystentury rodziny w latach 2022-2024

Podstawowe dane	2022	2023	2024
Liczba asystentów zatrudnionych wg stanu na dzień 31 grudnia	5	4	4
Liczba osób objętych asystenturą	48	38	45
Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny	98	85	108
Liczba rodzin sądownie zobowiązanych do współpracy z asystentem rodziny	15	16	19

Źródło: dane statystyczne ze zbiorów własnych Ośrodka, zawarte w sprawozdaniach resortowych

W sytuacji, gdy rodziny nie są w stanie, pomimo otrzymanego wsparcia, wypełniać swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a więc zapewnić dzieciom bezpieczeństwa, opieki i właściwego wychowania, dochodzi do umieszczenia dzieci poza rodziną biologiczną w szeroko rozumianej pieczy zastępczej.

Gmina Tuchola zobowiązana jest do ponoszenia odpłatności za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Odpłatność za pobyt wynosi:

- w pierwszym roku pobytu 10% kosztu pobytu,
- w drugim roku pobytu 30% kosztu pobytu,
- od trzeciego roku pobytu i dalej wynosi 50% kosztu pobytu.

Tabela nr 16. Finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba dzieci	59	76	75
Wysokość środków finansowych przeznaczonych na częściowe pokrycie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej	514.999,41 zł	807.232,87 zł	1.241.196,07 zł

Źródło: dane statystyczne ze zbiorów własnych Ośrodka, zawarte w sprawozdaniach resortowych

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi zatrudnia psychologa, który świadczy nieodpłatną pomoc dla mieszkańców gminy, będących w kryzysie psychicznym. Głównymi powodami objęcia osób i rodzin poradnictwem psychologicznym w latach 2022-2024 były: stany depresyjne, zaburzenia nerwicowe, lękowe, problemy rodzinne – w tym wychowawcze z dziećmi, poczucie osamotnienia, problemy zdrowotne z którymi rodziny nie są w stanie sobie poradzić emocjonalnie, uzależnienia, doświadczanie przemocy domowej a także różnego rodzaju sytuacje kryzysowe. Dane dotyczące liczby udzielonych porad przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Ilość udzielonych porad psychologicznych w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba udzielonych porad	314	225	300

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi

Istotną rolę w zakresie wsparcia rodziny odgrywa finansowanie dożywiania, zarówno poprzez wsparcie w formie zasiłku celowego na zakup żywności w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”, jak i zapewnienia jednego gorącego posiłku w szkołach gminnych, przedszkolach, instytucjach oświatowych poza gminą, do których uczęszczają dzieci i młodzież z gminy Tuchola, osoby przebywające w schronisku dla osób bezdomnych oraz osoby korzystające z posiłków w Jadłodajni Ośrodka.

Strategicznym celem programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia oraz osób dorosłych: samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program finansowany jest w 20% ze środków własnych Gminy,

a w 80% z budżetu państwa. Dane dotyczące udzielanego wsparcia w latach 2022-2024 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Dożywianie w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba rodzin	225	205	203
Wydatkowana kwota	246.252 zł	257.830 zł	212.382 zł
- w tym wkład własny Gminy	49.250 zł	51.566 zł	42.476 zł

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi

Ośrodek uczestniczy nadto w realizacji Programu FEPŻ (Podprogram 2024, który był współfinansowany z Europejskiego Funduszu na Pomoc Żywnościową), w ramach którego osoby i rodziny mogą skorzystać z pomocy w formie żywności, prowadzone są również zajęcia warsztatowe dotyczące kwestii żywienia. Produkty żywnościowe tut. Ośrodek otrzymuje ze Stowarzyszenia Banku Żywności w Chojnicach. Z pomocy żywnościowej w 2022 r. skorzystało 318 rodzin, w 2023 r. 293, w 2024 r. 251 rodzin.

Jednym z podstawowych zadań w zakresie wsparcia rodzin, które doświadczają problemu niepełnosprawności oraz ciężkiej i/lub przewlekłej choroby są usługi opiekuńcze. Mogą one zostać przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy ze strony innych osób a jest jej pozbawiona. Usługi przyznawane są także osobom pozostającym w rodzinach, gdy rodzina nie jest w stanie zaspokoić potrzeb w zakresie opieki.

Usługa opiekuńcza świadczona jest w miejscu zamieszkania osoby i obejmuje m.in.: pomoc w wykonywaniu zabiegów higienicznych, przygotowanie posiłków, robienie zakupów, pomoc w sprzątaniu mieszkania, utrzymanie kontaktów z lekarzem, pielęgniarką, pracownikiem socjalnym, zamawianie wizyt lekarskich i uczestnictwo w nich, załatwianie spraw urzędowych, itp.

W Ośrodku usługi opiekuńcze świadczone są przez wykwalifikowane opiekunki środowiskowe w miejscu zamieszkania osób wymagających tego rodzaju wsparcia. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Liczba opiekunek zatrudnionych w OPS i liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba zatrudnionych opiekunek	5	5	5
Liczba osób objętych usługami	24	21	42

Źródło: dane statystyczne ze zbiorów własnych Ośrodka, zawarte w sprawozdaniach resortowych

Dział Świadczeń Społecznych Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi udziela m.in. wsparcia na rzecz rodzin i mieszkańców gminy w zakresie zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami, świadczenia pielęgnacyjnego, zasiłku pielęgnacyjnego, świadczeń wychowawczych, zasiłków dla opiekunów, jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia się dziecka – w tym dla dziecka u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu (na podstawie ustawy "Za życiem"), jako zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Tabela 20. Świadczenia rodzinne w latach 2022-2024

Formy pomocy	Liczba osób uprawnionych		
	2022	2023	2024
Zasiłek rodzinny	538	427	323
- dodatek z tytułu urodzenia się dziecka	35	27	21
- dodatek z tyt. opieki nad dzieckiem w czasie korzystania z urlopu wychowawczego	24	18	11
- dodatek z tyt. samotnego wychowywania dziecka	38	38	32
- dodatek z tyt. wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	146	138	104
- dodatek z tyt. kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	84	36	78
- dodatek z tyt. rozpoczęcia roku szkolnego	600	268	217

- dodatek z tyt. podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	77	75	57
Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka	105	69	59

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi realizuje zadania w zakresie postępowania wobec dłużników alimentacyjnych na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Fundusz alimentacyjny to system wsparcia finansowego dla osób uprawnionych do alimentów, które nie otrzymują ich od zobowiązanego rodzica z powodu bezskutecznej egzekucji.

Liczba osób uprawnionych do świadczeń z funduszu alimentacyjnego corocznie malała: w 2022 r. wynosiła 222, w 2023 r. 204, w 2024 r. 178 osób uprawnionych.

Rodzaje działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Działania wobec dłużników alimentacyjnych w latach 2022 – 2024

Podjęte działania	2022	2023	2024
Zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa z art. 209kk	108	108	149
Wnioski o przyłączenie się do postępowania egzekucyjnego	185	169	153
Wnioski o ściąganie z art. 209kk	7	5	5
Liczba dłużników alimentacyjnych	298	300	302
- w tym liczba dłużników aktywnych (wierzyciele pobierali świadczenie z FA)	147	125	119
Wnioski o podjęcie działań złożone do innych organów	72	38	57
Wnioski o podjęcie działań otrzymane z innych organów	58	72	44
Wezwania na wywiad alimentacyjny	62	118	69
Przeprowadzone wywiady alimentacyjne	39	45	29
Zobowiązania do zarejestrowania się w PUP	6	2	0
Informacja do starosty o potrzebie aktywizacji zawodowej	5	12	4
Decyzje dot. uznania dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych	12	7	7
- w tym umorzenia postępowania	4	4	2
Wnioski do starosty o zatrzymanie prawa jazdy	6	0	1
Decyzje dot. umorzenia, odroczenia lub rozłożenia na raty należności dłużników	1	2	2
Liczba wygaszonych należności z powodu śmierci dłużnika	4	6	7

Źródło: opracowanie własne Ośrodka

W Ośrodku Pomocy Społecznej ustalane jest również prawo do stypendium szkolnego oraz zasiłku szkolnego dla uczniów. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów rodziny, w szczególności, gdy w rodzinie występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Stypendium szkolne może być udzielane uczniom w formie:

- całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, w tym wyrównawczych, wykraczających poza zajęcia realizowane w szkole w ramach planu nauczania, a także udziału w zajęciach edukacyjnych realizowanych poza szkołą,
- pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, w tym w szczególności zakupu podręczników,
- całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów związanych z pobieraniem nauki poza miejscem zamieszkania.

Zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego tj. zdarzenia nagłego, nieprzewidywalnego, niezależnego od wnioskodawcy, które wywoła przynajmniej przejściową trudną sytuację materialną rodziny ucznia Zasiłek może być przyznany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem

edukacyjnym lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym.

Tabela 22. Udzielanie wsparcia w formie stypendium szkolnego w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba uczniów	106	120	93
Wydatkowana kwota	171.139,37 zł	175.299,56 zł	134.048,72 zł
- w tym ze środków własnych Gminy	34.227,87 zł	17.529,96 zł	14.894,31 zł

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi

Osoby z rodzin wielodzietnych w gminie Tuchola mogą skorzystać z systemu zniżek i dodatkowych uprawnień w ramach „Karty Dużej Rodziny”. Zapewnia ona zniżki na towary i usługi między innymi w transporcie, kulturze i edukacji zarówno w instytucjach publicznych jak i w firmach prywatnych. Przysługuje rodzinom z co najmniej trojgiem dzieci, niezależnie od dochodu. W 2022 r. wydano Kartę 228 mieszkańcom gminy, w 2023 r. – 227, w 2024 r. wydano 106 kart.

11. PRZEMOC DOMOWA I UZALEŻNIENIA

Alkoholizm, narkomania i przemoc domowa należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Z biegiem czasu pojawiają się nowe uzależnienia – od Internetu, telefonu czy innego rodzaju sprzętu elektronicznego. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak i ogólny stan zdrowia oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy domowej oraz wyeliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką oraz ich rozwiązywaniem. W gminie Tuchola te działania wyznaczane są w ramach programów:

- 1) Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2027;
- 2) Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025.

Uchwałą nr LVI/389/22 Rady Miejskiej w Tucholi przyjęto Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy w Rodzinie na lata 2023-2027, w związku ze zmianą ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw, które weszły w życie 22 czerwca 2023 r. Uchwałą nr LXV/445/23 Rady Miejskiej w Tucholi z dnia 30 czerwca 2023 r. dokonano zmiany nazwy Programu, który otrzymał brzmienie Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2023-2027. Głównymi celami Programu są:

- 1) zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy domowej,
- 2) zwiększenie skuteczności i zapewnienie dostępności pomocy dla osób doznających przemocy domowej,
- 3) zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy domowej.

W ramach tych założeń, ustalono cele szczegółowe, do których należą: budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, diagnozowanie problemu przemocy domowej, zapewnienie dostępności pomocy osobom doznającym przemocy domowej, podnoszenie i doskonalenie umiejętności osób pracujących w obszarze przemocy domowej, udzielanie pomocy i wsparcia rodzinom przejawiającym trudności i kryzys w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w których występuje przemoc, prowadzenie edukacji społecznej dotyczącej problemu przemocy domowej.

Zarządzeniem nr 120.119.2023 Burmistrza Tucholi z dnia 8 września 2023 r. został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Tuchola składający się z:

- 1 przedstawiciela Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi,
- 1 przedstawiciela Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Tucholi,
- 1 przedstawiciela Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tucholi,
- 2 przedstawicieli Komendy Powiatowej Policji w Tucholi,
- 1 przedstawiciela Szkoły Podstawowej nr 1 w Tucholi,
- 1 przedstawiciela Szkoły Podstawowej nr 2 w Tucholi,
- 1 przedstawiciela Szkoły Podstawowej nr 3 w Tucholi,

- 1 przedstawiciela Szkoły Podstawowej nr 5 w Tucholi,
- 1 przedstawiciela Szpitala Tucholskiego w Tucholi,
- 1 przedstawiciela Miejskiego Centrum Lekarskiego w Tucholi,
- 1 przedstawiciela Tucholskiego Stowarzyszenia „Jak w rodzinie”,
- 1 przedstawiciela Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Tucholi,
- 1 przedstawiciela Prokuratury Rejonowej w Tucholi,
- 3 przedstawicieli Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi.

Dane dotyczące pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2022-2024 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Dane dotyczące pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Ilość wszczętych procedur „Niebieska Karta”	38	50	51
Ilość posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	5	7
Ilość spotkań grup diagnostyczno-pomocowych	100	105	297
Liczba zawiadomień Zespołu Interdyscypl. do prokuratury	3	10	10
Liczba zawiadomień Zespołu Interdyscyplinarnego do sądu rodzinnego	8	11	33

Źródło: opracowanie własne

W roku 2024 Zespół Interdyscyplinarny prowadził 70 procedur „Niebieskie Karty”, z czego 19 procedur kontynuowano z roku ubiegłego, a 51 rozpoczęto w roku 2024. Natomiast w roku 2023 prowadzono 58 procedur „Niebieskiej Karty”, z czego 8 procedur kontynuowano z roku 2022, a 50 rozpoczęto w roku 2023.

W związku z wzrostem liczby procedur „Niebieskie Karty”, wzrosła także ilość posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych. Złożono zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 207 kk do Prokuratury Rejonowej w Tucholi lub Policji oraz wnioski do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dzieci związku z przemocą domową. W 2024 r. widoczny jest znaczny wzrost zawiadomień do sądu rodzinnego.

Poniższa tabela zawiera wykaz pozostałych jednostek działających na terenie gminy w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

Tabela 24. Jednostki wsparcia dla osób borykających się z problemem przemocy domowej

Nazwa jednostki	Adres	Zakres działalności
Gminny Ośrodek Wsparcia dla Rodzin	plac Zamkowy 1 89-500 Tuchola	wsparcie w formie poradnictwa psychologicznego i prawnego
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Tucholi	ul. Przemysłowa 6 89-500 Tuchola	zapewnienie całodobowego schronienia osobom doznającym przemocy domowej, wsparcie specjalistyczne, w tym: psychologiczne, pedagogiczne, medyczne i socjalne

Źródło: opracowanie własne

Uchwałą nr XLIII/317/22 Rady Miejskiej w Tucholi z dnia 25 marca 2022 r. przyjęto Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025. Głównym celem Programu jest:

- 1) ograniczenie szkód zdrowotnych oraz zaburzeń życia rodzinnego wynikających ze spożywania alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych, poprzez:
 - zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu, spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie, używających narkotyków lub innych substancji psychoaktywnych oraz członków ich rodzin,
 - udzielanie pomocy osobom uzależnionym od narkotyków i alkoholu, używającym narkotyków i innych substancji psychoaktywnych w sposób ryzykowny i szkodliwy oraz członkom ich rodzin,
 - prowadzenie działań ukierunkowanych na wspieranie abstynencji i trzeźwienia,
 - udzielanie pomocy i wsparcia dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym,
 - udzielanie pomocy i wsparcia rodzinom przejawiającym trudności i kryzysy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w których występują problemy związane z uzależnieniem

- od alkoholu, narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz przemoc;
- 2) zmniejszenie skali zjawiska picia alkoholu, używania narkotyków, występowania uzależnień behawioralnych oraz podejmowania innych zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież, poprzez:
 - udzielenie pomocy młodym osobom używającym substancji psychoaktywnych w sposób okazjonalny lub szkodliwy,
 - prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjno-edukacyjnej wobec dzieci i młodzieży,
 - promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez rodziny, dzieci i młodzież;
 - 3) zwiększenie wiedzy na temat szkód powodowanych przez alkohol, narkotyki oraz uzależnienia behawioralne poprzez:
 - prowadzenie edukacji osób pracujących zawodowo w systemie pomocy rodzinom z problemem alkoholowym i narkomanii oraz uzależnień behawioralnych,
 - prowadzenie edukacji społecznej,
 - diagnozowanie problemów alkoholowych i narkomanii w gminie Tuchola.

W gminie Tuchola działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tucholi, która mieści się w Urzędzie Miejskim w Tucholi. Komisja zajmuje się interwencją w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz kontrolą punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych pod względem przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Poniżej przedstawiono pozostałe jednostki i grupy wsparcia działające na terenie gminy w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Tabela 25. Jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych

Nazwa jednostki	Adres
Poradnia Leczenia Uzależnień Szpitala Tucholskiego sp. z o.o.	ul. Nowodworskiego 14-18 89-500 Tuchola
Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Narkotyków i Alkoholu i Ich Rodzin	ul. Nowodworskiego 14-18 89-500 Tuchola
Grupa AA „Od-nowa”	ul. Świecka 45 89-500 Tuchola
Grupa AA „Nadzieja”	ul. Świecka 68 89-500 Tuchola
Grupa AL-ANON „Jutrzenka”	ul. Nowodworskiego 14-18 89-500 Tuchola

Źródło: opracowanie własne

12. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność stanowi zjawisko społeczne, polegające na braku domu, mieszkania lub miejsca stałego pobytu, gwarantującego osobie lub rodzinie poczucie bezpieczeństwa, zapewniającego schronienie i zaspokojenie podstawowych potrzeb. Bezdomność może być dobrowolna, wynikająca z wyboru takiego stylu życia, może też wynikać z przyczyn obiektywnych, niezależnych od człowieka, takich jak np. klęski żywiołowe bądź czynników związanych z rozwojem cywilizacyjnym. Nierzadko stanowi również efekt decyzji i postępowania człowieka oraz dysfunkcji, które go dotyczą, w tym zadłużenia, przemoc domowa, uzależnienia, ucieczki z domu, zaburzenia psychiczne, problemy i konflikty rodzinne itd.¹

Z doświadczeń pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi, oraz z diagnozy środowiska wynika, że bezdomność występująca w naszej gminie to w głównej mierze tzw. bezdomność z wyboru, która jest przejawem patologii indywidualnej przez odrzucenie powszechnie respektowanych wzorów obyczajowych, co zbiega się z zaburzeniami psychicznymi, zdrowotnymi, w tym związanymi z uzależnieniami oraz brakiem oparcia i pomocy ze strony rodziny.

W 2024 roku bezdomność stanowiła powód udzielenia pomocy społecznej 24 rodzinom (tj. osobom samotnie gospodarującym) czyli 7,3% z ogółu wszystkich rodzin objętych pomocą w 2024 roku. W latach poprzednich, a zatem w 2023 roku wsparcia udzielono 25 osobom bezdomnym (7,9% ogółu rodzin) a w roku 2022 pomoc otrzymało 21 osób bezdomnych (6,9% z ogółu wszystkich rodzin korzystających z pomocy).

¹ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/bezdomnosc>

Pomoc osobom bezdomnym w gminie Tuchola zapewniona jest poprzez świadczenia niepieniężne w formie zapewnienia jednego gorącego posiłku w Jadłodajni Ośrodka od poniedziałku do piątku w dni robocze oraz w formie suchego prowiantu, w dni wolne od pracy i dni świąteczne w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu”. Ponadto osoby bezdomne czy zagrożone bezdomnością otrzymują nieodpłatną żywność w formie produktów żywnościowych wydawanych w ramach Programu Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu na Pomoc Żywnościową.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi w ramach współpracy objął pomocą w formie żywności 4 bezdomnych mieszkańców gminy Tuchola. Nieodpłatnie osobom tym przekazano produkty żywnościowe takie jak: makaron, mąka, kasza, płatki, mleko UHT, ser, szynkę, pasztet, ser, cukier olej, puszki rybne, fasolkę po bretońsku, dżem, kawa zbożowa, herbatniki itp.

Zasadniczą kwestią jest zapewnienie schronienia. W tym celu gmina Tuchola w ramach współpracy z Chrześcijańskim Stowarzyszeniem Dobroczynnym w Gdyni corocznie zapewnia pobyt, w tym jeden gorący posiłek w Schronisku dla Osób Bezdomnych w Wielu. Liczba osób /mieszkańców naszej Gminy przebywających w schronisku na przestrzeni lat znacząco nie ulega zmianie i oscyluje w granicach 10-13 osób rocznie.

Co roku w okresie zimowym Ośrodek zawiera porozumienie z Komendą Powiatową Policji w Tucholi w celu zapewnienia osobom bezdomnym pomocy w okresie jesienno-zimowym. W celu zabezpieczenia dojazdu osobie bezdomnej do schroniska po godzinach pracy Ośrodka, zawarte zostaje porozumienie o współpracy z przewoźnikiem, któremu w takich przypadkach (na podstawie powyższego porozumienia) zlecenie na przewóz wydaje patrol policyjny. Za zrealizowaną usługę jest obciążany finansowo Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi (2024 r. zrealizowano 2 przewozy na kwotę 719 zł). Jeżeli osoba bezdomna, korzystająca z usługi przewoźnika, ma ostatnie stałe zameldowanie na terenie innej gminy, Ośrodek dochodzi zwrotu środków finansowych.

13. OSOBY STARSZE

Według Światowej Organizacji Zdrowia, starość zaczyna się wraz z 60 rokiem życia i można ją podzielić na trzy etapy: do 74 r.ż. trwa wczesna starość, w przedziale 75-89 lat jest starość pośrednia (lub wiek podeszły), zaś od 90 r.ż. można już mówić o długowieczności lub późnej starości.

Struktura demograficzna gminy Tuchola wskazuje na postępujący proces starzenia się mieszkańców. Dane statystyczne z ostatnich 3 lat (2022-2024), wskazują, iż od 2022 przyrost osób będących w wieku poprodukcyjnym postępuje, bowiem w 2022 roku grupa ta stanowiła 23% z ogółu mieszkańców, w roku 2023 24% z ogółu, natomiast w roku 2024 25%.

Seniorzy z różnych względów są bardziej narażeni na samotność i izolację społeczną niż inne grupy wiekowe. Dotyczy to zwłaszcza kobiet, których długość życia jest dłuższa niż mężczyźn. Po śmierci współmałżonka oraz usamodzielnieniu się dzieci, osoby starsze pozostają same w miejscu zamieszkania, niejednokrotnie wymagając wsparcia osób drugih ze względu na stan zdrowia czy samotność.

Wśród głównych powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej przez mieszkańców z gminy Tuchola będących w podeszłym wieku są: długotrwała lub ciężka choroba lub niepełnosprawność.

Tabela 26. Typy rodzin objętych pomocą społeczną

	2022	2023	2024
Liczba rodzin emerytów i rencistów, w tym:	45	46	61
- jednoosobowych	26	33	48
Ogólna liczba rodzin korzystających	561	548	716
% rodzin emerytów i rencistów	8,0%	8,4%	8,5%

Źródło: dane własne Ośrodka

W świetle statystyk Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi, liczba rodzin emerytów i rencistów korzystających ze świadczeń pomocy społecznej corocznie wzrasta. Emeryci i renciści najczęściej są odbiorcami świadczeń niepieniężnych (usług opiekuńczych, w tym sąsiedzkich, jako pensjonariusze domów pomocy społecznej czy rodzinnego domu pomocy).

Odsetek liczby rodzin emerytów i rencistów w wielkości 8,5% wydaje się niewielki, aczkolwiek stanowi wyliczenie rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych i w liczbie tej nie wykazano osób będących w wieku senioralnym korzystających z innych form pomocy.

W ramach wspierania aktywności osób starszych oraz ich integracji z mieszkańcami, na terenie gminy funkcjonują instytucje i organizacje działające w obszarze osób starszych.

Tabela 27. Instytucje działające w obszarze osób starszych na terenie gminy

Nazwa placówki	Adres placówki	Zakres działalności
Dom Dzienny w Tucholi (od 01.11.2025 r. Klub Samopomocy)	ul. Świecka 45 89-500 Tuchola	spotkania odbywają się codziennie, w dni robocze, w godzinach funkcjonowania Ośrodka Pomocy Społecznej organizowane są spotkania z psychologiem, obchody ważnych świąt i wydarzeń, zajęcia manualne, usprawniające pamięć, członkowie biorą również udział w imprezach, spotkaniach i uroczystościach organizowanych przez inne podmioty i instytucje
Klub Seniora „Jesień” przy Tucholskim Ośrodku Kultury w Tucholi	pl. Zamkowy 8 89-500 Tuchola	spotkania klubu odbywają się w czwartki dwa razy w miesiącu, członkowie biorą udział w licznych koncertach, spektaklach teatralnych, spotkaniach na temat regionalnej kultury i historii, organizowane są zabawy taneczne, pikniki, imprezy okolicznościowe, wyjazdy do opery, wycieczki turystyczne na terenie całego kraju, a nawet za granicę
Klub Seniora „Promyk” przy Wiejskim Domu Kultury w Raciążu	ul. Wczasowa 1 89-502 Raciąż	spotkania odbywają się w pierwszy wtorek miesiąca, organizowane są imprezy oraz spotkania integracyjne – dzień pieczonego ziemniaka, akcja żyj zdrowo i sportowo, zabawy taneczne, spotkania okolicznościowe – w tym urodziny, a także wyjazdy i wycieczki
Klub Seniora „Jarzębina” przy Spółdzielni Mieszkaniowej w Tucholi	ul. Piastowska 5a 89-500 Tuchola	spotkania odbywają się okazjonalnie, w terminach ustalonych pomiędzy jego członkami, klub organizuje we własnym zakresie wycieczki, pikniki, spotkania integracyjne, spotkania tematyczne – w tym grzybobranie
Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Wyższej Szkole Zarządzania Środowiskiem w Tucholi	ul. Poczтова 13 89-500 Tuchola	warunkami przyjęcia do Uniwersytetu są: ukończenie 60 roku życia oraz wpłata czesnego; wykłady odbywają się co dwa tygodnie, organizowane są zajęcia sportowe jak: gimnastyka, joga, kręgle, a także nauka języków obcych, seniorzy biorą udział w wydarzeniach kulturalnych, imprezach okolicznościowych, wycieczkach; w ramach Uniwersytetu działa grupa wokalna, plastyczna oraz kabaret
Miejska Biblioteka Publiczna w Tucholi	ul. Poczтова 7B 89-500 Tuchola	w bibliotece działa Dyskusyjny Klub Książki – spotkania odbywają się w ostatnią środę miesiąca, oferta dla seniorów obejmuje wypożyczenie audiobooków (książek mówionych), a także specjalnych wydań książek z dużą czcionką można uzyskać bezpłatne kody do internetowej wypożyczalni książek w formie e-booków, w których można dowolnie powiększać czcionkę; organizowane są spotkania autorskie, wernisaże wystaw, spotkania z ciekawymi ludźmi.
Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Ostoja”	ul. Kościuszki 16 89-500 Tuchola	spotkania odbywają się do drugą sobotę miesiąca, organizowane są imprezy integracyjne, pikniki, wycieczki, prelekcje
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	pl. Zamkowy 1 89-500 Tuchola	związek działa na rzecz poprawy warunków życia osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziałania ich samotności, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu – organizowane są spotkania, zabawy taneczne, wyjazdy i wycieczki
Dzienny Dom Pomocy w Tucholi przy Parafii Opatrzności Bożej	ul. Jana Pawła II 1 89-500 Tuchola	zapewnia miejsca dla osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych, organizowane są zajęcia terapeutyczne, gry, zabawy, wycieczki, spotkania towarzyskie

Źródło: opracowanie własne

W 2024 r. Gmina przystąpiła do Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” w zakresie świadczenia usług sąsiedzkich. Adresatami programu byli seniorzy w wieku 60 lat i więcej, mający problemy z samodzielnym funkcjonowaniem ze względu na stan zdrowia, prowadzący samodzielne gospodarstwa domowe lub mieszkający z osobami bliskimi, które nie są w stanie zapewnić im wystarczającego wsparcia. W 2024 r. wsparciem objęto 10 osób.

W tym samym roku Gmina Tuchola zawarła porozumienie międzygminne w sprawie powierzenia Gminie Gostycyn zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej, polegającego na świadczeniu usług opiekuńczych i bytowych w formie rodzinnego domu pomocy. Na mocy powyższego porozumienia mieszkańcy gminy Tuchola, wymagający całodobowych usług opiekuńczych, mają możliwość pobytu w Rodzinnym Domu Pomocy w Wielkim Mędromierzu.

14. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy czy samodzielnej egzystencji.

W gminie Tuchola, podobnie jak w innych miejscowościach, osoby z niepełnosprawnością mogą korzystać z różnych form wsparcia. Obejmuje to zarówno pomoc finansową, jak i rehabilitację społeczną i zawodową.

Mieszkańcy gminy mogą ubiegać się o ustalenie niepełnosprawności (w przypadku dzieci) bądź ustalenie stopnia niepełnosprawności (osoby dorosłe) w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności, ul. Kościuszki 16, 89-500 Tuchola.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi, ze względu na przypisane mu ustawowo zadania, specjalizuje się przede wszystkim w obszarze pracy z osobami niepełnosprawnymi. Osoby niepełnosprawne wspierane są chociażby poprzez dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych, zakup niezbędnego sprzętu oraz wyposażenia czy podejmowanie działań ukierunkowanych na likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych, koncentratora tlenu lub respiratora oraz dofinansowanie do nauki dla osób niepełnosprawnych.

Pomoc społeczna na rzecz osób z niepełnosprawnością

Osoby z niepełnosprawnością spełniające kryterium, niezależnie od tego czy prowadzą samodzielne gospodarstwo domowe czy są członkiem rodziny mogą zostać objęte pomocą finansową w formie różnego rodzaju świadczeń. Osobom z niepełnosprawnością, które przekraczają kryterium dochodowego z pomocy społecznej może również zostać udzielona pomoc finansowa ze względu na szczególną sytuację zdrowotną, i finansową w formie specjalnego zasiłku celowego z przeznaczeniem na leczenie, zakup leków, opał lub w formie rzeczowej tj. dowozu węgla do miejsca zamieszkania. Poszczególne formy wsparcia udzielanego przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi dla osób z niepełnosprawnością przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Formy pomocy społecznej świadczonej na rzecz osób z niepełnosprawnością w latach 2022-2024

Forma świadczenia	2022	2023	2024
	Liczba rodzin z problemem niepełnosprawności		
Zasiłek stały	100	91	86
Zasiłek okresowy	5	8	2
Zasiłek celowy	42	35	33
Specjalny zasiłek celowy	15	20	32
Świadczenie pieniężne (zasiłek celowy) na zakup posiłku lub żywności w ramach programu „posiłki w szkole i w domu”	52	33	39
Posiłek w ramach programu Posiłki w szkole i domu” (Jadłodajnia, placówki oświatowe)	24	29	27
Nieodpłatne produkty żywnościowe	190	164	137

Źródło: opracowanie własne

Zdaniem zleconym gminie, finansowanym ze środków budżetu państwa są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla dzieci z zaburzeniami rozwojowymi w tym z autyzmem. Usługi te dostosowane są do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju

schorzenia lub niepełnosprawności i świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych, kwalifikacje osób je świadczących, warunki i tryb pobierania opłat określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze dla dzieci z zaburzeniami rozwojowymi w tym z autyzmem przez ostatnie lata realizuje Spółdzielnia Socjalna „Progres”, wyłoniona w ramach zapytania ofertowego na wykonywanie zadania publicznego. W okresie trzech lat diagnozy tj. od 2022 r. do 2024 r. sukcesywnie wzrasta zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi i coraz większa liczba dzieci jest nimi objęta, bowiem w roku 2022 liczba dzieci wyniosła 12, w 2023 r. – 16, natomiast w 2024 r. – 18.

Osoby z niepełnosprawnością mają możliwość korzystania z świadczeń opiekuńczych: zasiłku pielęgnacyjnego, świadczenia pielęgnacyjnego, zasiłku dla opiekuna oraz jednorazowego świadczenia przysługującego na podstawie ustawy „Za życiem”. Liczbę osób uprawnionych w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Świadczenia opiekuńcze w latach 2022-2024

Formy pomocy	Liczba osób uprawnionych		
	2022	2023	2024
Zasiłek pielęgnacyjny	726	739	744
Świadczenie pielęgnacyjne	227	243	268
Zasiłek dla opiekuna	5	5	2
Świadczenie z ustawy „Za życiem”	4	2	2

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi

W latach 2023-2024 nastąpił wzrost wypłaty zarówno zasiłku pielęgnacyjnego jak i świadczenia pielęgnacyjnego, co jest związane z większą ilością wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla dzieci oraz z nowymi zasadami przyznawania świadczeń pielęgnacyjnych na dzieci tj. łączenie pracy zawodowej z pobieraniem świadczenia pielęgnacyjnego.

Realizowanie programów rządowych na rzecz niepełnosprawnych

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi w latach 2022-2024 realizował Program Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego. Program ma na celu zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami. Liczba osób z niepełnosprawnością, która została objęta tym rodzajem wsparcia z roku na rok wzrasta, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Osoby objęte pomocą w ramach programie „Asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością” w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Liczba osób	78	74	103
Liczba dzieci	4	5	6
Liczba osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub równoważnym	60	55	76
Liczba osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub równoważnym	14	14	21
Liczba asystentów osobistych osoby z niepełnosprawnością	33	27	46

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi

W 2024 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi podjął się realizacji Programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opieka wytnienkowa” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego. Opieka wytnienkowa ma za zadanie odciążenie członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami poprzez wsparcie ich w codziennych obowiązkach przez zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu wsparciu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki dysponować będą czasem, który będą mogły

przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw życiowych. Usługi opieki wytchnieniowej mogą służyć również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnością w sytuacji, gdy opiekunowie z różnych powodów nie będą mogli wykonywać swoich obowiązków. W 2024 r. objęto wsparciem 7 osób.

Instytucje działające w obszarze osób z niepełnosprawnościami

W ramach wspierania aktywizacji osób z niepełnosprawnością oraz ich integracji z mieszkańcami, na terenie gminy funkcjonują instytucje i organizacje, które przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Instytucje działające w obszarze osób z niepełnosprawnością na terenie gminy

Nazwa placówki	Adres placówki	Zakres działania
Środowiskowy Dom Samopomocy w Tucholi	ul. Garbary 13 89-500 Tuchola	placówka dziennego pobytu, przeznaczona dla osób z niepełnosprawnościami. Podstawowym zadaniem ŚDS jest rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi	ul. Kościuszki 16 89-500 Tuchola	oferuje pomoc finansową ze środków PFRON-u w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej, turnusów rehabilitacyjnych, sportu, kultury, rekreacji i turystyki oraz dofinansowania sprzętu rehabilitacyjnego i likwidacji barier architektonicznych
Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi	ul. Świecka 89a 89-500 Tuchola	stworzony w celu zatrudniania osób z niepełnosprawnościami z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności i określonych w ustawie grup osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także przygotowania ich do życia w otwartym środowisku oraz pomocy w realizacji pełnego, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości
Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski	ul. Poczтовая 7 89-500 Tuchola	stowarzyszenie zostało powołane do zrzeszania rodziców dzieci niepełnosprawnych, ich pełnej integracji w społeczeństwie, rehabilitacji społecznej, emocjonalnej i fizycznej, likwidacji trudności w uzyskaniu informacji w zakresie rehabilitacji; celem Stowarzyszenia jest otaczanie szczególną opieką i troską rodzin, w których urodziło się dziecko niepełnosprawne, lub wskutek choroby czy wypadku zostało inwalidą, aby jak najwcześniej zapewnić im pomoc materialną i rehabilitacyjną
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Tucholi	ul. Kościuszki 16 89-500 Tuchola	przeznaczone są dla osób niepełnosprawnych, które mają orzeczoną znaczną lub umiarkowaną stopień niepełnosprawności i posiadają wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej zawarte w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności, prowadzona jest tam rehabilitacja w zakresie fizjoterapii, terapii logopedycznej, leczniczej, psychologicznej, arteterapii i muzykoterapii; warsztaty organizują wycieczki, festyny, spotkania z innymi placówkami podobnego typu
Spółdzielnia Socjalna „Progres”	ul. Wałowa 9 89-500 Tuchola	celami statutowymi są: działalność naukowa, naukowo-techniczna, oświatowa, kulturalna, w zakresie kultury fizycznej i sportu, ochrony środowiska, dobroczynności, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, wychowania i rozwoju dzieci i młodzieży

źródło: opracowanie własne

Osoby z niepełnosprawnością, będące w wieku aktywności zawodowej, mają możliwość zatrudnienia w zakładach pracy chronionej, funkcjonujących na terenie Tucholi:

- P.W. "Łuczniczka" Sp. z o.o., ul. Przemysłowa 10, 89-500 Tuchola,
- T.P.H. "WEGNER i Spółka" Sp.j, ul. Cegielniana 48, 89-500 Tuchola,
- „TUCHMET” Spółdzielnia Branży Metalowej, ul. Transportowa 2, 89-500 Tuchola.

15. PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY MIESZKAŃCÓW GMINY

Ważnym elementem każdej diagnozy są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy.

W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Tuchola, badanie takie zostało przeprowadzone przy zastosowaniu ankiet udostępnionych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi. Ankiety zawierały ten sam zestaw pytań, jedna z nich została przekazana do pracowników pomocy społecznej, na co dzień pracujących z mieszkańcami gminy i na ich rzecz, druga z kolei została udostępniona na stronie internetowej Gminy Tuchola oraz w serwisie społecznościowym Gminy Tuchola. Do analizy przedłożono w sumie 256 wypełnionych anonimowo ankiet przez mieszkańców gminy Tuchola oraz 39 anonimowych ankiet wypełnionych przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi, którzy odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w gminie.

Wśród mieszkańców gminy, którzy brali udział w badaniu blisko 82% stanowiły kobiety (209 osób), pozostałe 18% mężczyźni (47 osób).

Prawie połowa ankietowanych była w wieku 26-40 lat (46%), 39% w wieku 41-59 lat. Ankietę wypełniła 1 osoba poniżej 18 r.ż. (poniżej 1%), 16 osób w wieku 18-25 lat (6%) oraz 16 osób starszych w wieku 60-75 lat (ponad 6%) i 3 osoby powyżej 75 r.ż. (ponad 1%).

Zdecydowana większość badanych posiadała wykształcenie wyższe (59%), 23% średnie, 11% zawodowe, 6% policealne, 1% podstawowe. Wśród nich 43% stanowili pracownicy umysłowi, 15% pracownicy fizyczni, 7% osoby bezrobotne i 8% emeryci, 5% wskazało, że jest przedsiębiorcą, 4% uczniem/studentem, 2% rolnikiem, pozostali badani reprezentowali inne zawody.

W zakresie sytuacji zdrowotnej ankietowanych, 73% odpowiedziało, że nie choruje przewlekłe, nie ma orzeczonej niepełnosprawności, 18% choruje przewlekłe, jednak nie ma orzeczonej niepełnosprawności, pozostałe 9% stanowiły osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności – w tym 5% o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub równoważne, 3% o lekkim stopniu niepełnosprawności lub równoważne, 1% o znacznym stopniu niepełnosprawności lub równoważne.

Problemy społeczne dosięgające mieszkańców gminy

W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego o problemy społeczne, które w ich opinii najczęściej dotyczą mieszkańców. Respondenci mieli możliwość dokonania wielokrotnego wyboru, wskazując maksymalnie 5 odpowiedzi z zamkniętego katalogu, jak i wskazanie własnej odpowiedzi, na co zdecydowało się 5 osób.

Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32. Problemy społeczne najczęściej dotykające mieszkańców gminy Tuchola

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Bezrobocie	106	41,41
Ubóstwo	35	13,67
Uzależnienia (w tym od alkoholu, narkotyków, środków farmakologicznych)	118	46,09
Uzależnienia od telefonu, Internetu	115	44,92
Inne uzależnienia – jakie?	2	0,78
Bezdomność	19	7,42
Długotrwała lub ciężka choroba	32	12,5
Problemy wynikające z niepełnosprawności – w tym brak zapewnienia opieki przez najbliższą rodzinę	21	8,2
Problemy wynikające z podeszłego wieku – w tym brak zapewnienia opieki przez najbliższą rodzinę	52	20,31
Przemoc domowa	34	13,28
Przestępczość, wandalizm	46	17,97
Brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców	24	9,38
Niezaradność życiowa (w tym finansowa) rodzin	62	24,22
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zaniedbanie dzieci, brak umiejętności wychowawczych	72	28,13
Wychowywanie dzieci poza rodziną biologiczną (w domach dziecka, rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych)	7	2,73
Niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych	65	25,39

problemy ze zdrowiem psychicznym (depresja, zaburzenia lękowe, próby samobójcze itp.)	75	29,30
zanik więzi i pomocy sąsiedzkiej	83	32,42
inne – jakie?	5	1,95

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Najczęściej wskazywanymi problemami społecznymi były uzależnienia – w tym od alkoholu, narkotyków, środków farmakologicznych, na które zwróciła uwagę prawie połowa ankietowanych (46,09%, tj. 118). Nieco rzadziej, jednak na podobnym poziomie wskazywano uzależnienia od telefonu i Internetu (44,92%). Dalej, za najważniejsze problemy z którymi muszą się mierzyć mieszkańcy gminy, uznano bezrobocie (41,41%), zanik więzi i pomocy sąsiedzkiej (32,42%) oraz problemy ze zdrowiem psychicznym, jak depresja, zaburzenia lękowe, próby samobójcze itp.), na które zwróciło uwagę 75 osób (29,3%).

Za problemy marginalne uznano inne uzależnienia, na które wskazały 2 osoby (0,78%), następnie wychowywanie dzieci poza rodziną biologiczną (w domach dziecka, rodzinach zastępczych placówkach opiekuńczo-wychowawczych), na co zwróciło uwagę jedynie 7 z 256 respondentów.

5 osób samodzielnie dokonało oceny problemów społecznych, które w znacznej mierze dotyczą mieszkańców gminy, zwróciło uwagę na problemy dotyczące komunikacji – w szczególności brak rond, lewoskrętów i świateł w potrzebnych miejscach, co powoduje korki, jedna osoba wskazała na problem braku zajęć w strzelectwie sportowym, jedna na brak perspektyw rozwoju gospodarczego gminy, jedna na ogromną roszczeniowość mieszkańców – głównie osób niepracujących, atakowanie urzędników i nauczycieli.

Tabela 33. Kategorie osób i grup mieszkańców najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych i zagrożonych wykluczeniem społecznym

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Osoby starsze i samotne	181	70,7
Osoby z niepełnosprawnością (w tym dzieci) i ich rodziny	101	39,45
Osoby długotrwale i ciężko chore	94	36,72
Osoby i rodziny o niskim statusie materialnym	115	44,92
Osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień	119	46,48
Osoby i rodziny dotknięte problemem przemocy domowej	58	22,66
Osoby i rodziny zmagające się z problemami mieszkaniowymi	48	18,75
Osoby i rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym rodziny wielodzietne i niepełne	36	14,06
Samotne kobiety w ciąży i matki w trudnej sytuacji życiowej	42	16,41
Osoby i rodziny dotknięte problemem bezrobocia	68	26,56
Osoby opuszczające zakłady karne	12	4,69
Bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością (mające problemy mieszkaniowe)	44	17,19
Uchodźcy i repatrianci	8	3,13
Inna grupa – jaka?	4	1,56

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Mieszkańcy gminy mieli możliwość wskazać które kategorie osób i grup mieszkańców najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych. Pytanie miało charakter częściowo zamknięty – istniała możliwość wyboru maksymalnie 5 odpowiedzi, a także samodzielne określenie innej, niewymienionej grupy.

Najwyższy odsetek ankietowanych (70,7% tj. 181 osób) uznało, że osoby starsze i samotne najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych w lokalnym środowisku, w następnej kolejności wskazano osoby i rodziny dotknięte problemem uzależnień (46,48% - 119 osób), na podobnym poziomie wskazano osoby i rodziny o niskim statusie materialnym (44,92% - 115 osób), dalej osoby z niepełnosprawnością – w tym dzieci i ich rodziny (39,45% - 101 osób), osoby długotrwale i ciężko chore (36,72% - 94 osoby), osoby dotknięte problemem bezrobocia (26,56% - 68 osób), osoby i rodziny dotknięte problemem przemocy domowej (22,66% - 58 osób), osoby i rodziny zmagające się z problemami mieszkaniowymi (18,75% - 48 osób) oraz samotne kobiety w ciąży i matki w trudnej sytuacji życiowej (16,41% - 42 osoby), następnie osoby i rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi – w tym rodziny wielodzietne i niepełne (14,06% - 36 osób).

Według respondentów uchodźcy i repatrianci oraz osoby opuszczające zakłady karne najmniej odczuwają skutki problemów społecznych. Wśród innych grup społecznych zagrożonych wykluczeniem

społecznym 1 osoba wskazała mieszkańców wsi, 1 na dzieci i młodzież, 1 badany wskazał na osoby pracujące, jednak nadal posiadające niski status materialny, natomiast 1 osoba zwróciła uwagę na osoby przestrzegające zasad współżycia społecznego, będące jednocześnie w niektórych sytuacjach wykluczane.

Problemy społeczne odnoszące się do dzieci i młodzieży na terenie gminy

Problematyka związana z dziećmi i młodzieżą, będącymi mieszkańcami gminy Tuchola, została zdiagnozowana poprzez badanie, któremu poddano placówki oświatowo-wychowawcze. Dane pozyskane wskutek badania zostały przedstawione w dziale „EDUKACJA I PROBLEMY SPOŁECZNE Z PERSPEKTYWY ŚRODOWISKA SZKOLNEGO”. Celem uzupełnienia, zapytano również społeczność lokalną, a także pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi o problemy dzieci i młodzieży naszej gminy. Dane pozyskane podczas badania przedstawia poniższy wykres.

Tabela 34. Problemy najczęściej dotykające dzieci i młodzież

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Zaniechanie wychowawcze ze strony rodziców	110	42,97
Agresja, przemoc szkolna i w Internecie (poniżanie, zastraszanie, ośmieszanie, bicie, szturchanie, wymuszanie pieniędzy bądź określonych zachowań itp.)	170	66,41
Przemoc domowa	13	5,08
Uzależnienia (alkohol, narkotyki, dopalacze, środki psychotropowe, papierosy)	94	36,72
Uzależnienia od telefonu i Internetu	186	72,66
Przestępczość, wandalizm i chuligaństwo	55	21,48
Brak nieodpłatnych form spędzania czasu wolnego	91	35,55
Problem z prowadzeniem zdrowego trybu życia (brak aktywności fizycznej, spożywanie wysoko przetworzonej żywności itp.)	71	27,73
Ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych	44	17,19
Problemy związane ze zdrowiem psychicznym (w tym depresja, zaburzenia lękowe, myśli i/lub próby samobójcze, samookaleczenia)	76	29,69
Inne – jakie?	3	1,17

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Ankietowani mieli możliwość udzielenia odpowiedzi na pytanie wielokrotnego wyboru, jednakże wymagany było wskazanie maksymalnie 3 głównych problemów z katalogu zamkniętego, jak i również samodzielne wskazanie innych problemów. Wszyscy ankietowani udzielili odpowiedzi na pytanie (256 mieszkańców, a także 39 pracowników Ośrodka).

Najczęściej wskazywanymi problemami były: uzależnienia od telefonu i Internetu (72,66%), agresja, przemoc szkolna i w Internecie, objawiająca się poniżaniem, zastraszaniem, ośmieszaniem, biciem, szturchaniem, wymuszaniem pieniędzy bądź określonych zachowań itp. (66,41%), a także zaniechanie wychowawcze ze strony rodziców (42,97%).

Badani najrzadziej wskazywali na problem przemocy domowej (5,06%) oraz ograniczonego dostępu do placówek kulturalnych i sportowo – rekreacyjnych (17,19%).

Na inne problemy, dotyczące dzieci i młodzieży wskazały 3 osoby, według których problem stanowi komunikacja miejska i międzymiejaska, która prowadzi do wykluczenia młodych z terenów wiejskich, ogranicza możliwość spotkań ze znajomymi z innych miejscowości na terenie gminy – zwłaszcza w czasie, kiedy nie kursują autobusy szkolne. Jedna osoba wskazała na problem braku zajęć ze strzelectwa sportowego.

Problemy społeczne odnoszące się do osób starszych i samotnych

Na kolejnym etapie badania, ankietowani wskazywali na problemy dotyczące poszczególne grupy społeczne. Pierwszą z nich były osoby starsze i samotne. Osoby biorące udział w badaniu miały możliwość wskazania maksymalnie 3 głównych problemów z którymi borykają się seniorzy.

Tabela 35. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze i samotne

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Izolacja społeczna, samotność	125	48,83
Ograniczony dostęp do opieki medycznej – w tym do specjalistów i rehabilitacji	152	59,38
Brak wsparcia i opieki ze strony rodziny (odrzućenie)	60	23,44
Najbliższa rodzina zamieszkująca w dużej odległości od miejsca zamieszkania osoby starszej, w tym poza granicami kraju	50	19,53
Niepełnosprawności i schorzenia wieku starszego	82	32,03
Ograniczona oferta spędzania czasu wolnego	43	16,8
Problemy mieszkaniowe	9	3,52
Niewystarczające środki finansowe (niskie dochody)	112	43,75
Problemy z opanowaniem nowych technologii	27	10,55
Problemy z załatwianiem spraw urzędowych	10	3,91
Ograniczony dostęp do instytucji, różnych form wsparcia i aktywności przez zamieszkiwanie na terenach wiejskich	20	7,81
Bariery architektoniczne – jakie?	1	0,39
Problemy psychologiczne, psychiczne – w tym depresja	17	6,64
Inne – jakie?	1	0,39

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Powyższe dane obrazują, jakie trudności w opinii społeczności lokalnej, w największym stopniu dotyczą tę grupę społeczną. Najczęściej wskazywane problemy społeczne przez respondentów to przede wszystkim ograniczony dostęp do opieki medycznej, w tym specjalistów i rehabilitacji, na który wskazała ponad połowa badanych (59,38% - 152 osoby), kolejnym była samotność i izolacja społeczna (48,83% - 125 osób), niewystarczające środki finansowe – niskie dochody (43,75% - 112 osób), niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego (32,03% - 82 osoby). Aż 60 respondentów wskazało na brak wsparcia i opieki ze strony rodziny – odrzućenie (23,44%), problem stanowi również najbliższa rodzina zamieszkująca w dużej odległości od miejsca zamieszkania osoby starszej, w tym poza granicami kraju (19,53% - 50 osób), czy ograniczona oferta spędzania czasu wolnego (16,8% - 43 osoby).

Badani najrzadziej wskazywali na problem z opanowaniem przez osoby starsze i samotne technologii, ograniczony dostęp do instytucji, różnych form wsparcia i aktywności przez osoby z terenów wiejskich, na problemy psychologiczne, psychiczne – w tym depresje oraz problemy z załatwianiem spraw urzędowych. Ponadto ankietowani uważają, że bariery architektoniczne nie są największym problemem dla osób starszych.

Tabela 36. Propozycje działań na rzecz osób starszych i samotnych

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Organizowanie spotkań i imprez integracyjnych	85	33,2
Organizacja wolontariatu	88	34,38
Zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (np. Kluby seniora, domy dziennego pobytu)	124	48,44
Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, prawnego itp.)	97	37,89
Informowanie o możliwości skorzystania z ofert instytucji funkcjonujących w obszarze osób starszych, a także o możliwościach uzyskania wsparcia	69	26,95
Wsparcie finansowe i/lub rzeczowe	84	32,81
Wsparcie w miejscu zamieszkania poprzez organizowanie usług opiekuńczych, pomocy sąsiedzkiej	128	50
Inne – jakie?	2	0,78

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

W kolejnym pytaniu ankiety respondenci dokonali oceny propozycji działań na rzecz osób starszych i samotnych.

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że za najważniejsze potrzeby osób starszych i samotnych w środowisku lokalnym ankietowani uznali wsparcie w miejscu zamieszkania poprzez organizowanie usług opiekuńczych, pomocy sąsiedzkiej (50% - 128 osób), następnie zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego jak np. kluby seniora, dom dziennego pobytu (48,44% - 124 osoby), zwiększenie dostępu do

specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego itp. (37,89% - 97 osób). Na podobnym poziomie znalazły się odpowiedzi: organizacja wolontariatu (34,38%), organizowanie spotkań i imprez integracyjnych (33,2%) oraz wsparcie finansowe i/lub rzeczowe (32,81%).

Za najmniejszą potrzebę osób starszych i samotnych uznano informowanie o możliwości skorzystania z ofert instytucji funkcjonujących w obszarze osób starszych, a także możliwościach uzyskania wsparcia (26,95% - 69 osób). Dwie osoby wskazały na inne potrzeby, niewymienione w katalogu zamkniętym, do których należały: zwiększenie dostępu do strzelectwa sportowego oraz zwiększenie liczby kursów autobusów – w tym umożliwienie komunikacji w dni wolne od szkoły czy święta, a także zmniejszenie kosztu zakupu biletu na krótkich odcinkach tras między miejscowościami w gminie.

Problemy społeczne odnoszące się do osób chorych i niepełnosprawnych

Kolejną grupą społeczną, której sytuacja została podjęta diagnozie są osoby chore i niepełnosprawne. Podobnie jak w przypadku poprzedniej grupy, respondenci zostali zapytani o najczęstsze problemy osób chorych i z niepełnosprawnością, będących mieszkańcami gminy. Mieli również możliwość określenia propozycji działań, zmierzających do poprawy ich sytuacji. Wyniki przedstawiają wykresy poniżej.

Tabela 37. Problemy najczęściej dotykające osoby chore, niepełnosprawne (w tym dzieci)

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Problemy psychologiczne i/lub psychiczne (np. Depresja, zaburzenia lękowe, myśli samobójcze)	91	35,55
Niewystarczające środki finansowe (niski dochód)	131	51,17
Utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. Do rehabilitacji, usług pielęgniarstwa, usług specjalistycznych)	147	57,42
Brak wsparcia ze strony najbliższej rodziny	26	10,16
Brak wsparcia ze strony osób postronnych (np. Sąsiadów)	25	9,77
Samotność, poczucie osamotnienia	93	36,33
Ograniczona liczba miejsc pracy dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością	75	29,3
Problemy z samodzielnym prowadzeniem gospodarstwa domowego	54	21,09
Uzależnienia (w tym od alkoholu, narkotyków, środków farmakologicznych)	24	9,38
Barier architektoniczne – jakie?	12	4,69
Inne – jakie?	1	0,39

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Spośród katalogu zamkniętego, ankietowani mieli możliwość dokonania wyboru maksymalnie 3 głównych problemów. Za najważniejsze respondenci uznali: utrudniony dostęp do świadczeń medycznych np. rehabilitacji, usług pielęgniarstwa, usług specjalistycznych, na które wskazała ponad połowa badanych (57,42% - 147 osób), następnie wskazano na niewystarczające środki finansowe - niski dochód (51,17% - 131 osób), samotność, poczucie osamotnienia (36,33% - 93 osoby), problemy psychologiczne i/lub psychiczne (35,55%), ograniczoną liczbę miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością (29,3%) i problemy z samodzielnym prowadzeniem gospodarstwa domowego (21,09%). Kolejnymi problemami osób chorych i niepełnosprawnych (w tym dzieci) jest brak wsparcia ze strony najbliższej rodziny (10,16%) i brak wsparcia ze strony osób postronnych – np. sąsiadów (9,77%).

Problem uzależnień (9,38%) i barier architektonicznych (4,69%) uznano za znikomy. Wśród barier architektonicznych wskazywano na wysokie schody prowadzące do miejsca zamieszkania, wysokie chodniki, brak wind, dziury w chodnikach, czy brukowane chodniki i przejścia dla pieszych, jednakże żaden z badanych nie wskazał na konkretną lokalizację. Jedna osoba zwróciła uwagę na problem dyskryminacji tych osób.

Tabela 38. Propozycje działań na rzecz osób z niepełnosprawnością i chorym

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Organizowanie imprez integracyjnych	62	24,22
Zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych dla dzieci z niepełnosprawnością	118	46,09
Zwiększenie dostępu do informacji o możliwości uzyskania wsparcia, dofinansowań, uprawnieniach	115	44,92
Wsparcie finansowe i/lub rzeczowe	66	25,78

Organizowanie wolontariatu	68	26,56
Wsparcie w miejscu zamieszkania – w tym w prowadzeniu gospodarstwa domowego poprzez m.in. organizowanie usług opiekuńczych, pomocy sąsiedzkiej	91	35,55
Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego itp.)	75	29,3
Wsparcie w likwidacji barier architektonicznych	44	17,19
Tworzenie mieszkań treningowych, wspomaganych	45	17,58
Inne – jakie?	4	1,56

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

W ankiecie zapytano mieszkańców gminy Tuchola o propozycje działań na rzecz osób z niepełnosprawnością i osób chorych.

Najczęściej wskazywanymi odpowiedziami były: zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych dla dzieci z niepełnosprawnością (46,09%), zwiększenie dostępu do informacji o możliwości uzyskania wsparcia, dofinansowań (44,92%), a także wsparcie osób niepełnosprawnych i chorych w miejscu zamieszkania (35,55%). Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego - psychologicznego, prawnego wybrało 29,3% osób, organizowanie wolontariatu 26,56% i wsparcie finansowe i/lub rzeczowe 25,78%.

Badani najrzadziej wskazywali na działania takie jak organizowanie imprez integracyjnych (24,22%), tworzenie mieszkań treningowych, wspomaganych (17,58%), wsparcie w likwidacji barier architektonicznych (17,19%) oraz inne działania (1,56%). Wśród innych propozycji działań znalazły się: działalność domów dziennego pobytu oraz wsparcie w znalezieniu pracy dla osób z niepełnosprawnością.

Problem bezrobocia w gminie

Kolejnym problemem społecznym, który poddano diagnozie jest bezrobocie mieszkańców gminy Tuchola. Osoby biorące udział w badaniu ankietowym mieli możliwość oceny skali występowania problemu, powodów bezrobocia oraz przedstawienia propozycji działań zmierzających do poprawy sytuacji osób bezrobotnych.

Tabela 39. Występowanie problemu bezrobocia w gminie

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Bardzo wysoki	37	14,45
Wysoki	70	27,34
Średni	101	39,45
Niski	26	10,16
Niezauważalny	5	1,95
Trudno powiedzieć	17	6,64

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Na temat stanu bezrobocia w gminie Tuchola 39,45% badanych twierdzi, że jest na średnim poziomie, 27,34% wskazuje na wysoki poziom, 14,45% na bardzo wysoki – łącznie 81,24% osób biorących udział w badaniu zauważa, iż jest to istotny problem. Niewielki odsetek badanych (1,95%) uważa, że problem jest niezauważalny, natomiast 6,64% ankietowanych nie ma w tej kwestii zdania.

Tabela 40. Powody występowania bezrobocia w opinii środowiska lokalnego

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy (mało ofert)	152	59,38
Więcej ofert pracy dla mężczyzn niż kobiet	70	27,34
Niechęć do podjęcia zatrudnienia	112	43,75
Brak odpowiednich kwalifikacji do potrzeb lokalnego rynku pracy	38	14,84
Uzależnienia (w tym alkoholizm, narkomania itp.)	56	21,88
Brak opieki nad dziećmi lub osoba zależna	71	27,73
Problemy komunikacyjne (problem z dojazdem do potencjalnego miejsca pracy)	71	27,73
Istnienie „szarej strefy”, tendencja do zatrudniania osób „na czarno”	77	30,08
Inne – jakie?	10	3,91

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Typując przyczyny problemu, 59,38% badanych wskazało na trudną sytuację na rynku pracy (mało ofert), nieco mniej, bo 43,75% zaznaczyło niechęć do podjęcia zatrudnienia. Ponad 30% ankietowanych zauważyło problem w istnieniu tzw. „szarej strefy”, tj. zatrudniania osób „na czarno”. Nieznacznie mniej, bo 27,73% osób stwierdziło, że przyczynami problemów bezrobocia są problemy komunikacyjne, wynikające z brakiem możliwości dojazdu do potencjalnego miejsca pracy, a także brak opieki nad dziećmi lub osobą zależną. Dalej wskazywano na uzależnienia (21,88%) i brak odpowiednich kwalifikacji (14,84%), tylko 3,91% wskazało na inne przyczyny problemów społecznych. Wśród innych powodów, samodzielnie określonych przez ankietowanych znalazły się:

- problem zajmowania stanowisk pracy przez osoby starsze, będące na emeryturze, a jednocześnie pracujące,
- problem zajmowania stanowisk pracy przez cudzoziemców,
- brak wsparcia dla istniejących firm oraz tworzenie nowych miejsc pracy, brak nowych firm – w szczególności produkcyjnych,
- brak konkurencyjności, różnorodności na rynku pracy przez co wielu mieszkańców gminy pracuje w innych miejscowościach poza gminą,
- brak odpowiednich ofert pracy dla osób z niepełnosprawnością,
- problem zatrudniania osób „po znajomości”.

Tabela 41. Propozycje działań na rzecz osób bezrobotnych

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Organizowanie większej ilości szkoleń, warsztatów podnoszących kwalifikacje zawodowe	111	43,36
Organizowanie prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych, robót publicznych	108	42,19
Zmniejszenie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową i/lub rzeczową z pomocy społecznej	29	11,33
Aktywizowanie osób bezrobotnych poprzez pracę socjalną, w tym zawieranie kontraktów socjalnych	107	41,8
Informowanie o możliwościach skorzystania z programów aktywizujących osoby bezrobotne	83	32,42
Inne – jakie?	15	5,86

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Wśród katalogu odpowiedzi ankietowani mieli możliwość dokonania maksymalnie 2 wyborów. Na podobnym poziomie znalazły się 3 propozycje działań zmierzających do poprawy sytuacji osób bezrobotnych. Ankietowani (43,36%) uznali, że do spadku bezrobocia najbardziej przyczyniłoby się organizowanie większej ilości szkoleń i warsztatów, organizowanie prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych i robót publicznych (42,19%), a także aktywizowanie osób bezrobotnych poprzez pracę socjalną (41,8%). Za ważny rodzaj wsparcia uznano również informowanie o możliwościach skorzystania z programów aktywizujących osoby bezrobotne (32,42%).

Za najmniej skuteczne działania mieszkańcy uznali: zmniejszenie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową i/lub rzeczową (11,33%). 15 osób wskazało na inne propozycje działań na rzecz osób bezrobotnych:

- zaprzestanie wsparcia finansowego (socjalnego) dla osób, które nie podejmują zatrudnienia bądź pozostają na nim przez mniej niż 6 miesięcy,
- zwiększenie ilości kursów autobusów, także w dni wolne od nauki szkolnej lub wprowadzenie komunikacji miejskiej, obejmującej pobliskie miejscowości,
- zawieranie kontraktów z pracodawcami na zatrudnienie osób z gminy - dofinansowanie ich dowozu w razie potrzeby (np. busy dowożące do zakładów/ firm, które zatrudnią 6 nowych osób),
- więcej żłobków, przedszkoli, gdzie można spokojnie zostawić dzieci, aby pójść do pracy, dłuższe godziny otwarcia żłobków.

Problem uzależnień w gminie

W zakresie diagnozy problemu wskazano na ogół uzależnień – w tym od alkoholu, narkotyków, nikotyny, hazardu, Internetu, środków farmakologicznych itp.

Tabela 42. Występowanie problemu uzależnień w gminie

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Bardzo wysoka	41	16,02
Wysoka	90	35,16
Średnia	91	35,55
Niska	12	4,69
Niezuważalna	1	0,39
Trudno powiedzieć	21	8,2

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Większość badanych (35,55%) twierdzi, że problem występowania uzależnień w gminie jest na średnim poziomie, nieznacznie mniej osób (35,16%) uważa, że uzależnienia są na wysokim poziomie. Dla 4,69% respondentów skala występowania problemu jest niska, 0,39% osób nie zauważa problemu, natomiast 8,2% nie ma w tej kwestii zdania.

Tabela 43. Powody występowania uzależnień w opinii środowiska lokalnego

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Trudna sytuacja materialna	65	25,39
Utrata pracy (bezrobocie)	59	23,05
Niepełnosprawność	4	1,56
Długotrwała lub ciężka choroba	8	3,13
Stres, depresja lub inne problemy natury psychologicznej	121	47,27
Konflikty rodzinne	51	19,92
Wpływ najbliższego środowiska, zmagającego się z tym samym problemem	121	47,27
Brak asertywności, umiejętności odmawiania	50	19,53
Powielanie nieprawidłowych wzorców zachowań od rodziny	76	29,69
Potrzeba uznania, zaimponowania grupie rówieśniczej	54	21,09
Łatwa dostępność do używek (alkohol, papierosy, środki psychoaktywne)	76	29,69
Indywidualne skłonności do popadania w nałogi	34	13,28
Inne – jakie?	0	0

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Za najistotniejsze powody występowania uzależnień w opinii mieszkańców gminy należy uznać przede wszystkim stres, depresję lub inne problemy natury psychologicznej oraz wpływ najbliższego środowiska, zmagającego się z tym samym problemem (47,27%), powielanie nieprawidłowych wzorców zachowań od rodziny i łatwą dostępność do używek (29,69%), dalej wskazywano na trudną sytuację materialną (25,39%), utratę pracy - bezrobocie (23,05%), potrzebę uznania, zaimponowania grupie rówieśniczej (21,09%), brak asertywności, umiejętności odmawiania (19,53%), konflikty rodzinne (19,2%) i indywidualne skłonności do popadania w nałogi (13,28%).

Według ankietowanych za marginalne powody występowania uzależnień uznaje się długotrwałą lub ciężką chorobę (3,13%) oraz niepełnosprawność (1,56%). Żaden z badanych nie wskazał na inne przyczyny występowania uzależnień, mimo takiej możliwości.

Tabela 44. Propozycje działań na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Zwiększenie dostępu do wsparcia terapeutycznego	119	46,48
Zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i prawnego	83	32,42
Tworzenie warunków do rozwoju grup samopomocowych, klubów abstynenckich, grup wsparcia	68	26,56
Prowadzenie działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej dla dzieci i młodzieży (programy profilaktyczne)	91	35,55
Kształtowanie świadomości wśród osób dorosłych (profilaktyka prowadzona wobec dorosłych)	81	31,64
Organizowanie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego	146	57,03

Informowanie o możliwościach uzyskania wsparcia przez instytucje i organizacje działające w obszarze osób uzależnionych i współuzależnionych	50	19,56
Inne – jakie?	4	1,56

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

W pytaniu o opinie respondentów na temat możliwych działań na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, średnia wskazań przy tym pytaniu wielokrotnego wyboru wyniosła 30% i powyżej tego poziomu znalazły się takie propozycje jak: organizowanie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego (57,03%), zwiększenie dostępu do wsparcia terapeutycznego (46,48%), prowadzenie działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej dla dzieci i młodzieży (programy profilaktyczne - 35,55%), zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i prawnego (32,42%) i kształtowanie świadomości wśród osób dorosłych (31,64%) - profilaktyka dorosłych. Poniżej znalazło się tworzenie warunków do rozwoju grup samopomocowych, klubów abstynenckich i grup wsparcia (26,56%), informowanie o możliwościach uzyskania wsparcia przez instytucje i organizacje (19,53%) oraz inne działań na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin (1,56%). Osoby, które wypowiedziały się w sprawie działań na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin wskazywały głównie na realne działania: po pierwsze zmierzające do ograniczenia dostępu do narkotyków poprzez karanie handlarzy, po drugie prowadzenie rygorystycznych kontroli punktów sprzedaży używek przy jednoczesnym nakładaniu wysokich kar.

Problem przemocy domowej w gminie

Kolejnym problemem, dotyczącym przede wszystkim rodzin, który był poddany diagnozie to przemoc domowa. Podobnie jak w przypadku pozostałych problemów społecznych, respondenci zostali poproszeni o ocenę skali występowania zjawiska, jego przyczyn oraz wskazania najważniejszych działań zmierzających do jego zmniejszenia.

Tabela 45. Występowanie problemu przemocy domowej w gminie

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Znam wiele takich rodzin	23	8,98
Znam nieliczne takie rodziny	42	16,41
Sama/sam doświadczaam/doświadczałam/em przemocy domowej	11	4,3
Słyszałam/em o takich rodzinach	81	31,64
Nie orientuję się w tym temacie	99	38,67

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Najwyższy odsetek odpowiedzi dotyczył osób, które nie orientują się w tym temacie (38,67%). Część ankietowanych jedynie słyszała o takich rodzinach (31,64%), 16% zna nieliczne rodziny, w których występuje problem przemocy domowej. Prawie co czwarty badany zna rodziny w których problem występuje, z czego 16,41% badanych zna nieliczne takie rodziny, 8,98% badanych zna wiele takich rodzin. Wśród ankietowanych, 4,3% osób doświadczyło przemocy domowej.

Pomimo, iż znacząca część respondentów nie orientuje się w temacie występowania przemocy domowej w gminie, wszystkie osoby biorące udział w badaniu odpowiadały na pozostałe pytania dotyczące powodów występowania przemocy domowej w opinii środowiska lokalnego, a także wskazało propozycje działań na rzecz rodzin dotkniętych tym problemem.

Tabela 46. Powody występowania przemocy domowej w opinii środowiska lokalnego

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Trudna sytuacja materialna	80	31,25
Zazdrość pomiędzy małżonkami lub partnerami	54	21,09
Zażywanie środków i substancji uzależniających (np. alkohol, narkotyki, środki psychotropowe itp.)	173	67,58
Uzależnienia od telefonu i/lub Internetu	29	11,33
Nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi	83	32,42
Powielanie nieprawidłowych wzorców zaczerpniętych ze środowiska rodzinnego	88	34,38
Problemy psychologiczne i/lub psychiczne	60	23,44

Brak umiejętności rozwiązywania problemów pomiędzy małżonkami lub partnerami	59	23,05
Brak kompetencji rodzicielskich, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	35	13,67
Brak kontroli społecznej (znieczulica)	28	10,94
Inne – jakie?	2	0,78

Zródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

W przypadku opinii na temat występowania przemocy domowej, znacząca większość (67,58%) respondentów zgadza się, że główną przyczyną przemocy jest zażywanie środków i substancji uzależniających (jak np. alkohol, narkotyki, środki psychotropowe).

Odmienne zdania jest 10,94% badanych wskazujących na brak kontroli społecznej (znieczulice). Niepokojącym jest fakt, że duża liczba mieszkańców (34,38%) wskazuje na powielanie nieprawidłowych wzorców, zaczerpniętych ze środowiska rodzinnego. Prawie tyle samo osób uważa, że przyczyną występowania przemocy jest nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi (32,42%) i trudna sytuacja materialna (31,25%). Podobna ilość badanych wybrała nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi (32,42%) i trudną sytuację materialną (31,25%). Problemy społeczne, tj. problemy psychologiczne i/lub psychiczne (23,44%), brak umiejętności rozwiązywania problemów pomiędzy małżonkami lub partnerami (23,05%), a także brak kompetencji rodzicielskich, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (13,67%) ankietowani wskazywali jako najmniejsze. Za inne przyczyny uznano przeciążenie emocjonalne, które wpisuje się w coraz częściej występujące problemy psychologiczne.

Tabela 47. Propozycje działań na rzecz rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego oraz pomocy terapeutycznej dla dzieci, młodzieży, dorosłych oraz małżeństw	134	52,34
Zwiększenie dostępu do informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia	83	32,42
Organizowanie kampanii społecznych poświęconych przemocy oraz jej skutkom	50	19,53
Umożliwienie uczestnictwa grupach wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej	69	26,95
Umożliwienie uczestnictwa osobom stosującym przemoc w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych	26	10,16
Organizowanie zajęć z zakresu profilaktyki agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży	77	30,08
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia	104	40,63
Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i dorosłych, służących rozładowaniu napięć	95	37,11
Inne – jakie?	2	0,78

Zródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Ankietowani uznali, że do najważniejszych propozycji działań na rzecz rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej należą: zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa – w tym psychologicznego, prawnego oraz pomocy terapeutycznej dla dzieci, młodzieży, dorosłych oraz małżeństw (52,34%). W następnej kolejności wskazywano na zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia (40,63%), na podobnym poziomie ocenia się zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i dorosłych, służących rozładowaniu napięć (37,11%) dalej są organizowanie zajęć z zakresu profilaktyki agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (30,08%) i umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej (26,95%), organizowanie kampanii społecznych poświęconych przemocy oraz jej skutkom byłoby skuteczne zdaniem 19,53% badanych, natomiast 10,16% wskazała na umożliwienie uczestnictwa osobom stosującym przemoc w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych.

Dwie osoby skorzystały z możliwości wskazania innych działań, do których należały:

- konieczność stosowania przymusowego leczenia (odwyku),
- zmiana systemu edukacji na poziomie szkół podstawowych i średnich nt. rodzicielstwa, radzenia sobie z budżetem domowym, obowiązkowości, opieki, by przygotować młodych do realnego życia,
- skupianie się na osobach doświadczających przemocy, a nie sprawcach („zaczniemy edukować ofiary przemocy, by umiały się wyrwać z zakłętą kręgą”).

Problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie

W przeprowadzonym badaniu skupiono się na diagnozie najważniejszych problemów w gminie Tuchola, które mogą dotyczyć jej mieszkańców. Za szczególnie uznano problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Tabela 48. Występowanie problemu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w gminie

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Znam wiele takich rodzin	48	18,75
Znam nieliczne takie rodziny	45	17,58
Zauważam u siebie problem bezradności	6	2,34
Słyszałam/em o takich rodzinach	82	32,03
Nie orientuję się w tym temacie	75	29,3

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Powyższa tabela przedstawia jak ankietowani postrzegają problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie. 32,03% badanych uważa, że słyszała o takich rodzinach, natomiast 29,3% nie orientuje się w tym temacie. Tylko 18,75% ankietowanych zna wiele rodzin, w których występuje problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, a 17,58% zna nieliczne takie rodziny.

Tabela 49. Powody występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w opinii środowiska lokalnego

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Niepełnosprawność, długotrwała choroba	44	17,19
Samotne rodzicielstwo	82	32,03
wielodzietność	50	19,53
Niski status materialny	109	42,58
Nieprawidłowe wzorce wychowawcze zaczerpnięte ze środowiska rodzinnego	137	53,52
Problem uzależnienia u rodziców/opiekunów	95	37,11
Zaburzenia psychiczne	33	12,89
Zaburzone więzi rodzinne	69	26,95
Brak kontroli społecznej (znieczulica)	48	18,75
Inne – jakie?	4	1,56

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Najczęstsze powody występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zdaniem badanych, wynika z nieprawidłowych wzorców wychowawczych zaczerpniętych ze środowiska rodzinnego (53,52%), również prawie połowa ankietowanych (42,58%) wskazała na niski status materialny, 37,11% uważa, że problem uzależnienia u rodziców, opiekunów jest źródłem problemów w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, dalej wskazano na samotne rodzicielstwo (32,03%), zaburzone więzi rodzinne (26,95%), wielodzietność (19,53%), niepełnosprawność, długotrwałą chorobę (17,19%), brak kontroli społecznej - znieczulice (18,75%) i zaburzenia psychiczne (12,89%). Na inne powody problemu wskazały 4 osoby (1,56%), wśród odpowiedzi znalazły się: słaba jakość edukacji na poziomie szkoły podstawowej, a także brak konsekwentnych działań wobec rodzin, których dzieci ulegają demoralizacji.

Tabela 50. Propozycje działań na rzecz rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, terapii rodzinnej	122	51,69
Poszerzenie oferty wsparcia przez instytucje, organizacje wspierające rodzinę	93	39,41
Podnoszenie kompetencji wychowawczych i edukacyjnych, mających na celu prawidłowe wypełnienie ról rodzicielskich (spotkania, kursy, szkolenia)	113	47,88
Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny	114	48,31

Promowanie i organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego	100	42,37
Inne – jakie?	4	1,69

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

W kolejnym pytaniu ankiety respondenci dokonali oceny propozycji działań na rzecz rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze. Wśród odpowiedzi respondenci wskazywali najczęściej zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, terapii rodzinnej (51,69%), zapewnienie wsparcia asystenta rodziny (48,13%), podnoszenie kompetencji wychowawczych i edukacyjnych rodziców (47,88%), promowanie i organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego (42,37%), następnie poszerzenie oferty wsparcia przez instytucje, organizacje wspierające rodziny (39,41%). Na inne propozycje działań wskazało 4 respondentów. Zaproponowano następujące rozwiązania: odcięcie od świadczeń socjalnych, zawieranie kontraktów z rodzinami przy jednoczesnym obniżaniu pomocy finansowej w przypadku niewywiązywania się z ich zapisów, objęcie rodzin pomocą społeczną.

Problem bezdomności i zagrożenia bezdomnością w gminie

Poza problemami społecznymi występującymi głównie w rodzinach, należało zdiagnozować również takie, które mogą dotyczyć pojedynczych jednostek bądź ogółu społeczności. Wśród nich wyróżnić można problem bezdomności i zagrożenia bezdomnością. Wyniki badania w tym zakresie przedstawiono poniżej.

Tabela 51. Występowanie problemu bezdomności w gminie

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Bardzo wysoki	6	2,54
Wysoki	26	11,02
Średni	73	30,93
Niski	79	33,47
Niezauważalny	13	5,51
Trudno powiedzieć	39	16,53

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Na temat występowania problemu bezdomności i zagrożenia bezdomnością w gminie Tuchola 33,47% badanych twierdzi, że problem bezdomności jest na niskim poziomie, 30,93% uważa, że problem jest na średnim poziomie, tylko 2,54% wskazuje, że zagrożenie bezdomnością jest na bardzo wysokim poziomie. Natomiast 16,53% ankietowanych nie ma w tej kwestii zdania.

Tabela 52. Problemy najczęściej dotykające osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Samotność (izolacja społeczna)	74	31,36
Ubóstwo	98	41,53
Bezrobocie	79	33,47
Brak dostępu do mieszkań (w tym socjalnych, komunalnych)	45	19,07
Trudność w utrzymaniu zdrowia fizycznego i psychicznego	38	16,1
Niezaradność życiowa	122	51,69
Uzależnienia (alkohol, narkotyki, środki psychotropowe)	145	61,44
Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego	7	2,97
Zależność od pomocy instytucjonalnej	21	8,9
Inne – jakie?	1	0,42

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

W pytaniu o problemy dotykające osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością ankietowani najczęściej wskazywali uzależnienia (61,44%), niezaradność życiową (51,69%), ubóstwo (41,53%), bezrobocie (33,47%), samotność - izolację społeczną (31,36%), brak dostępu do mieszkań - w tym socjalnych, komunalnych (19,07%), następnie trudność w utrzymywaniu zdrowia fizycznego i psychicznego (16,1%) oraz zależność od pomocy instytucjonalnej (8,9%). Za najrzadziej występujące problemy dotykające osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością mieszkańcy gminy uznali trudności w przystosowaniu się do

życia po opuszczeniu zakładu karnego (2,97%) oraz inne problemy (0,42%) – wskazano alkoholizm, który zaliczyć można do uzależnień.

Tabela 53. Propozycje działań na rzecz osób będących w kryzysie bezdomności

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Profilaktyka i terapia uzależnień	127	53,81
Wsparcie rzeczowe w postaci odzieży, żywności, środków higienicznych	49	20,76
Zapewnienie miejsc w schroniskach dla osób bezdomnych	127	53,81
Opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności	114	48,31
Organizowanie akcji dobroczynnych i zbiórek na rzecz osób bezdomnych	7	2,97
Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezdomnych – w tym na podstawie kontraktów socjalnych	48	20,34
Zwiększenie dostępu do mieszkań komunalnych i socjalnych	27	11,44
Tworzenie mieszkań wspomagających	40	16,95
Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego)	48	20,34
Inne – jakie?	4	1,69

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

W pytaniu wielokrotnego wyboru ankietowani zostali również zapytani o propozycje działania na rzecz osób będących w kryzysie bezdomności. Najwięcej osób wskazało na: profilaktykę i terapię uzależnień (53,81%), zapewnienie miejsc w schroniskach dla osób bezdomnych (53,81%), opracowywanie indywidualnych planów wychodzenia z bezdomności (48,31%) oraz w mniejszym stopniu: wsparcie rzeczowe w postaci odzieży, żywności, środków higienicznych (20,76%), prowadzenie pracy socjalnej na rzecz bezdomnych - w tym na podstawie kontraktów socjalnych (20,34%), zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (20,34%), tworzenie mieszkań wspomagających (16,95%) i zwiększenie dostępu do mieszkań komunalnych i socjalnych (11,44%).

Najmniej badanych wskazało na organizowanie akcji dobroczynnych i zbiórek na rzecz osób bezdomnych (2,97%) oraz inne propozycje (1,69%) – jak: prace społeczne dla tych ludzi, ale w zamian mieszkanie, jedzenie (nie pieniądze), przymusowe leczenie uzależnień.

Bezpieczeństwo w gminie w ocenie mieszkańców

Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa jest również ważną kwestią społeczną, dlatego przeprowadzone badanie miało na celu ustalenie jego poziomu w opinii mieszkańców gminy.

Tabela 54. Ocena poziomu bezpieczeństwa

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Jest bezpiecznie	138	58,47
Jest niebezpiecznie	40	16,95
Nie mam zdania	58	24,58

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Mieszkańcy dokonali oceny bezpieczeństwa w gminie Tuchola. W opinii badanych poziom bezpieczeństwa został oceniony wysoko, aż 58,47% ankietowanych stwierdziło, że jest bezpiecznie. Tylko 16,95% uznało, że jest niebezpiecznie, natomiast 24,58% nie miało zdania w tej kwestii.

Tabela 55. Problemy w obszarze bezpieczeństwa w gminie

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Częste włamania, kradzieże	14	5,93
Bójki, rozboje	21	8,9
Wandalizm	116	49,15
Zagrożenia na drodze (piraci drogowi, nietrzeźwi kierowcy)	102	43,22
Niewystarczająca liczba patroli policji	56	23,73
Osoby nietrzeźwe, spożywające alkohol w miejscach publicznych	89	37,71

Niewystarczające oświetlenie na osiedlach mieszkalnych	59	25
Zbyt mała liczba kamer wizyjnych, monitorujących centrum miasta i rejonry szczególnie niebezpieczne	54	22,88
Brak sygnalizacji świetlnej przy przejściach dla pieszych o dużym natężeniu ruchu	66	27,97
Wyłudzenia za pomocą telefonu, Internetu (przestępczość internetowa)	58	24,58
Problem agresywnych, niebezpiecznych zwierząt	27	11,44
Inne – jakie?	4	1,69

Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

W zakresie problemów dotyczących bezpieczeństwa w gminie ankietowani najczęściej wskazywali na wandalizm (49,15%), zagrożenia na drodze (piraci drogowi, nietrzeźwi kierowcy) - 43,22%, następnie na osoby nietrzeźwe, spożywające alkohol w miejscach publicznych (37,71%), brak sygnalizacji świetlnej przy przejściach dla pieszych o dużym natężeniu ruchu (27,97%), niewystarczające oświetlenie na osiedlach mieszkalnych (25%), wyłudzenia za pomocą telefonu, Internetu - przestępczość internetowa (24,58%), niewystarczającą liczbę patroli policji (23,73%) i zbyt małą liczbę kamer wizyjnych, monitorujących centrum miasta i rejonry szczególnie niebezpieczne (22,88%).

Do najrzadziej występujących problemów (wśród analizowanych w obszarze bezpieczeństwa) w gminie zaliczono problem agresywnych, niebezpiecznych zwierząt (11,44%), bójki i rozboje (8,9%), częste włamania i kradzieże (5,93%).

Wskazując na inne problemy (1,69%), jeden z badanych odpowiedział, iż niebezpieczeństwo stanowią bezdomne koty, jedna osoba wskazała na agresywne zachowania osób będących pod wpływem środków psychoaktywnych.

Tabela 56. Propozycje działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców

Odpowiedź	Liczba odpowiedzi	Odsetek odpowiedzi (%)
Zwiększenie liczby patroli	88	37,29
Skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży oraz osobom nietrzeźwym	105	44,49
Podejmowanie działań edukacyjnych, informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom	40	16,95
Zwiększenie monitoringu wizyjnego miejsc szczególnie niebezpiecznych	83	35,17
Zapobieganie dostępności do środków psychotropowych i narkotyków	112	47,46

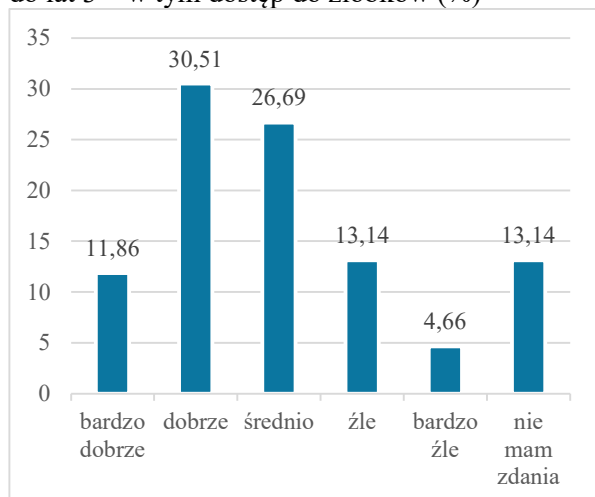
Źródło: dane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym

Za najistotniejsze propozycje działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców ankietowani uznali: zapobieganie dostępności do środków psychotropowych i narkotyków (47,46%) oraz skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (44,49%). Podobna ilość badanych wybrała zwiększenie liczby patroli policyjnych (37,29%). Zwiększenie monitoringu wizyjnego miejsc szczególnie niebezpiecznych służyłoby poprawie bezpieczeństwa społeczności lokalnej według 35,17% badanych. Najmniej skuteczne według respondentów byłoby podejmowanie działań edukacyjnych, informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (16,95%).

Możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy w poszczególnych obszarach

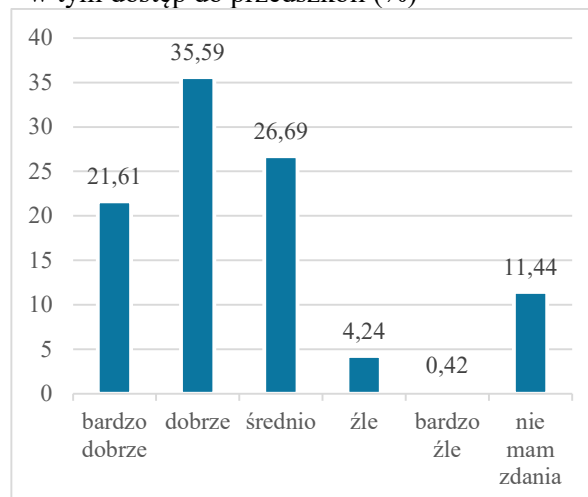
W ostatniej części badania, ankietowani zostali poproszeni o ocenę możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy w określonych obszarach. Pytanie miało charakter zamknięty, możliwe było udzielenie tylko jednej odpowiedzi, określającej stopień zadowolenia. Spośród wszystkich 256 osób biorących udział w badaniu, odpowiedzi udzieliły 236 osoby.

Wykres 1. Opieka i wychowanie dzieci do lat 3 – w tym dostęp do żłobków (%)



Źródło: opracowanie własne

Wykres 2. Opieka i wychowanie przedszkolne - w tym dostęp do przedszkoli (%)

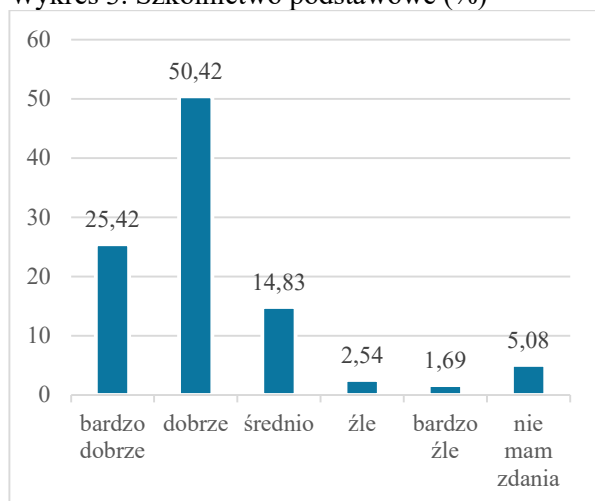


Źródło: opracowanie własne

W zakresie opieki i wychowania dzieci, respondenci pozytywnie ocenili dostęp do placówek zapewniających opiekę dzieciom w wieku do lat 3 oraz w wieku przedszkolnym. Spośród 236 osób biorących udział w badaniu, 100 respondentów jest zadowolonych z dostępu do placówek opieki i wychowania dzieci w wieku do lat 3 – w czego 72 osoby oceniły swój stopień zadowolenia jako dobry, a 28 jako bardzo dobry. Zauważyć jednak należy że 42 osoby badane (łącznie 17,8% respondentów) oceniła ją na poziomie złym i bardzo złym.

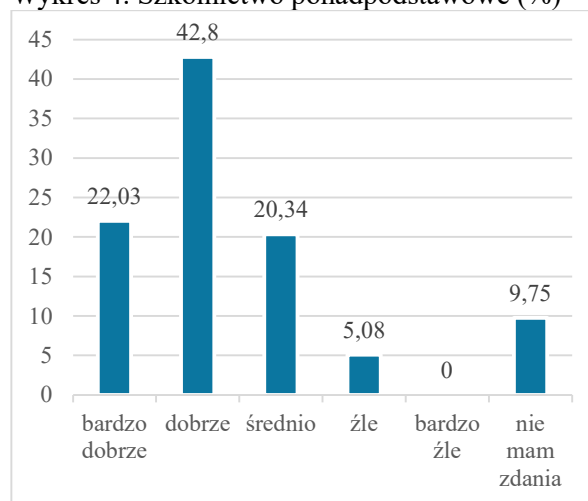
Nieco wyższy jest odsetek osób zadowolonych z opieki i wychowania przedszkolnego, organizowanego w gminie. 135 respondentów oceniło swój poziom zadowolenia z możliwości zapewnienia dzieciom dostępu do przedszkoli jako bardzo dobry lub dobry. 11 osób nie jest zadowolonych z dostępu do wychowania przedszkolnego – w tym jedna osoba oceniła go bardzo źle.

Wykres 3. Szkolnictwo podstawowe (%)



Źródło: opracowanie własne

Wykres 4. Szkolnictwo ponadpodstawowe (%)

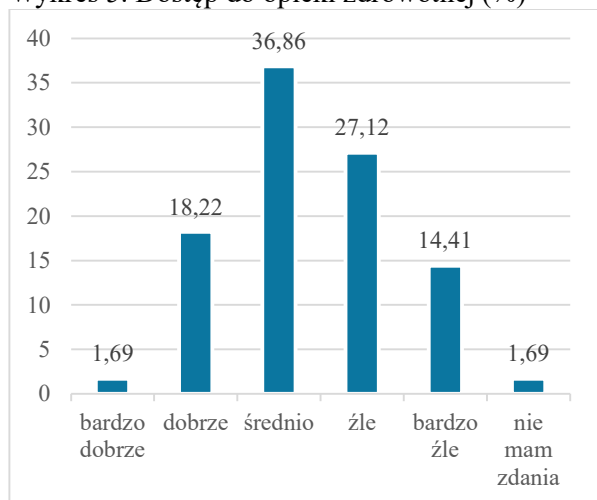


Źródło: opracowanie własne

Poziom zadowolenia ze szkolnictwa podstawowego oraz ponadpodstawowego w gminie Tuchola został oceniony przez ankietowanych na wysokim poziomie. Łącznie ponad 75% badanych oceniło dostęp do placówek organizujących edukację na poziomie podstawowym dobrze lub bardzo dobrze. 6 osób uznało iż poziom możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy w zakresie szkolnictwa podstawowego jest zły, natomiast 4 osoby uznało go za bardzo zły.

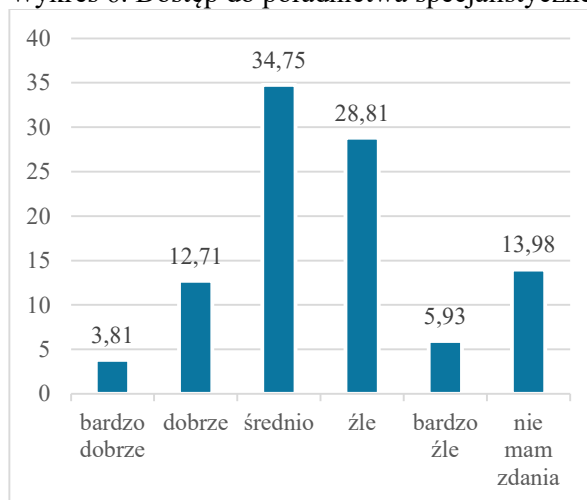
Podobnie przedstawiają się wyniki poziomu zadowolenia ze szkolnictwa ponadpodstawowego, które generalnie oceniono na wysokim poziomie, żadna z osób biorących udział w badaniu nie oceniła go bardzo źle.

Wykres 5. Dostęp do opieki zdrowotnej (%)



Źródło: opracowanie własne

Wykres 6. Dostęp do poradnictwa specjalistycznego

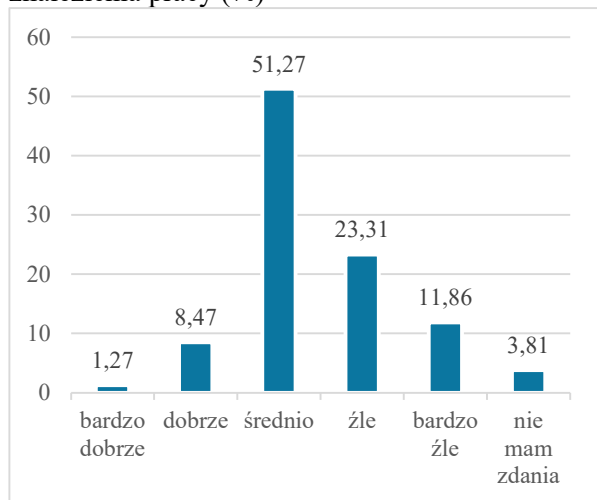


Źródło: opracowanie własne

Dostęp do opieki zdrowotnej, w tym do lekarza rodzinnego, specjalistów oraz usług pielęgniarstkich został oceniony średnio (36,86%) oraz źle (27,12%). Spośród 236 osób biorących udział w badaniu, jedynie 47 osób oceniło możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy w tym obszarze jako dobre – w tym 4 osoby jako bardzo dobre.

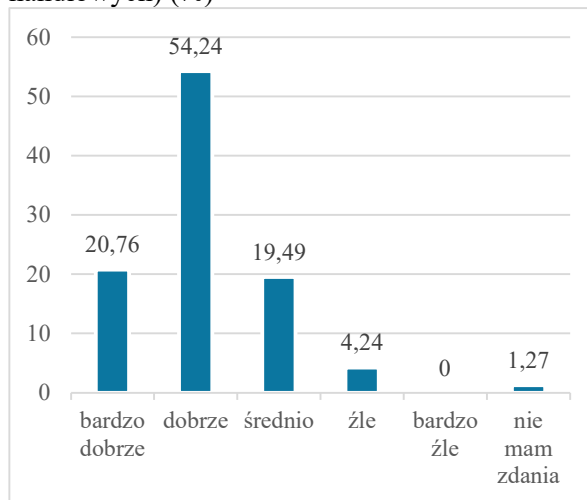
W podobny sposób oceniono dostęp do poradnictwa specjalistycznego – psychologicznego, prawnego, terapii. Większość respondentów uznało iż możliwości skorzystania z prowadzonego poradnictwa są na poziomie średnim bądź złym. W tym obszarze jednak znaczący odsetek ankietowanych nie miało w tym temacie zdania, co może sugerować brak potrzeby zaspokajania przez nich potrzeb w tym zakresie.

Wykres 7. Lokalny rynek pracy – w tym możliwość znalezienia pracy (%)



Źródło: opracowanie własne

Wykres 8. Dostęp do placówek usługowych (w tym handlowych) (%)

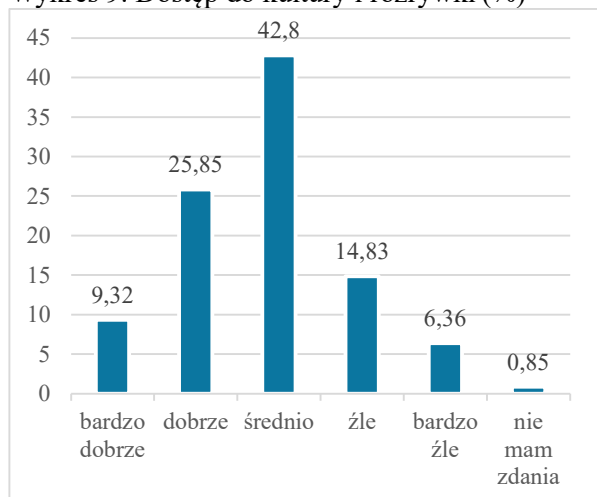


Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy gminy ocenili, iż możliwość znalezienia pracy oraz zaspokajania potrzeb związanych z lokalnym rynkiem pracy znajdują się na poziomie średnim. Co czwarty badany ocenił możliwości znalezienia pracy jako złe, a 28 osób jako bardzo złe.

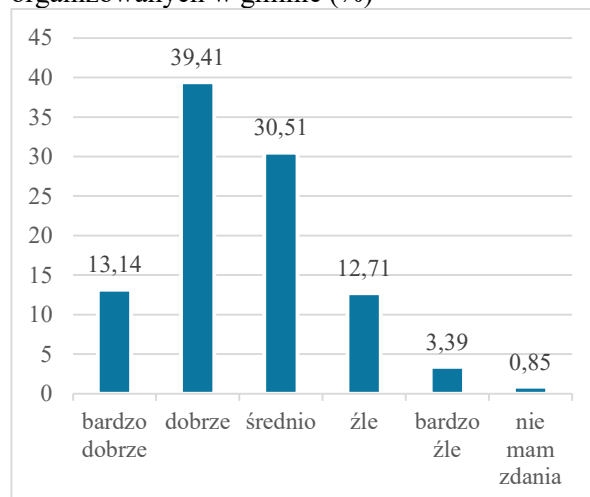
Z kolei dostęp mieszkańców do placówek usługowych, w tym handlowych jest na wysokim poziomie, jedynie 10 osób z 236 biorących udział w badaniu jest zdania, że możliwości zaspokajania potrzeb w tym zakresie są na złym poziomie.

Wykres 9. Dostęp do kultury i rozrywki (%)



Źródło: opracowanie własne

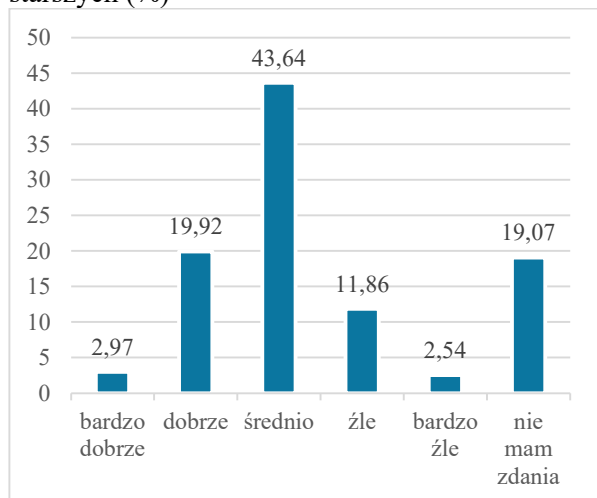
Wykres 10. Dostęp do informacji dot. wydarzeń organizowanych w gminie (%)



Źródło: opracowanie własne

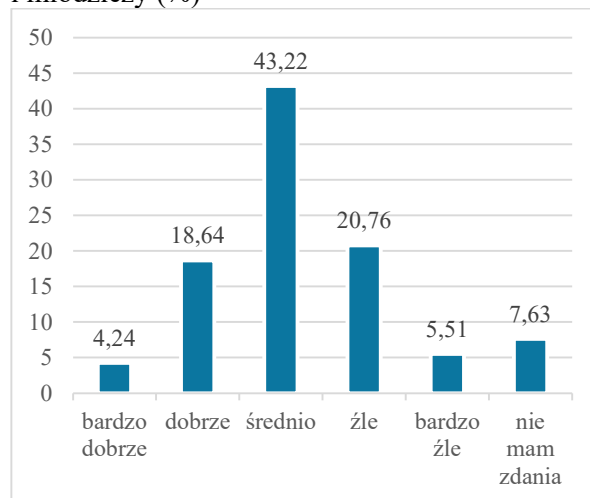
Powyższe wykresy przedstawiają ocenę możliwości dostępu mieszkańców gminy Tuchola do kultury i rozrywki, a także do informacji dotyczącej wydarzeń organizowanych na terenie gminy. Co piąty ankietowany nie jest zadowolony z dostępu do kultury i rozrywki na terenie gminy. Natomiast 38 osób z 236 respondentów jest niezadowolonych z dostępu do informacji o wydarzeniach, które odbywają się na terenie gminy.

Wykres 11. Organizacja czasu wolnego dla osób starszych (%)



Źródło: opracowanie własne

Wykres 12. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (%)

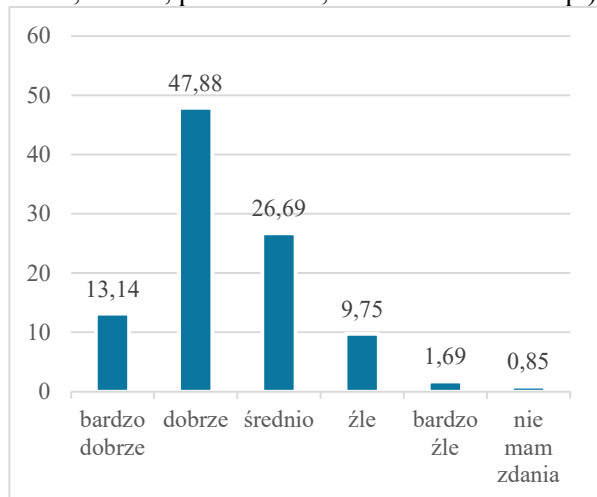


Źródło: opracowanie własne

Na zbliżonym poziomie mieszkańcy ocenili możliwość zaspokajania potrzeb przez seniorów oraz dzieci i młodzież w zakresie organizacji czasu wolnego. Według ankietowanych organizacja czasu wolnego dla seniorów w ramach funkcjonowania klubów seniora, organizacji imprez integracyjnych i spotkań realizowana jest na średnim poziomie. Co 5 ankietowany ocenił ją na poziomie dobrym lub bardzo dobrym.

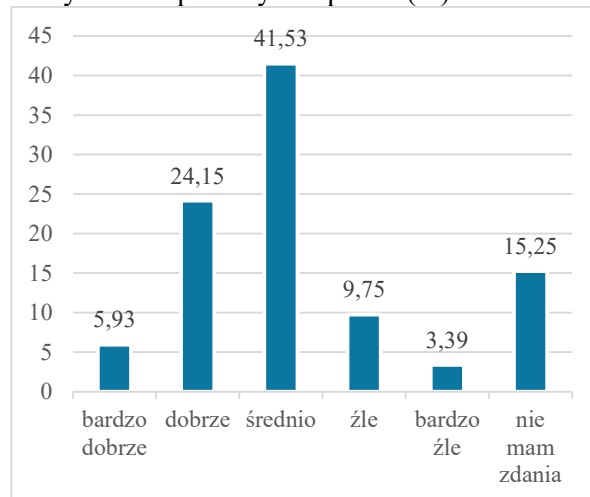
W przypadku organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w formie funkcjonowania kół zainteresowań, zajęć dodatkowych – w tym plastycznych, muzycznych, tanecznych i sportowych, respondenci w większości dokonali odpowiedzi że możliwości zaspokajania potrzeb tych grup społecznych są na poziomie średnim. Jednak co piąty badany ocenił je na poziomie złym.

Wykres 13. Dostęp do sportu i rekreacji (w tym orliki, boiska, place zabaw, ścieżki rowerowe itp.)



Źródło: opracowanie własne

Wykres 14. Pomoc społeczna – w tym dostęp do różnych form pomocy i wsparcia (%)

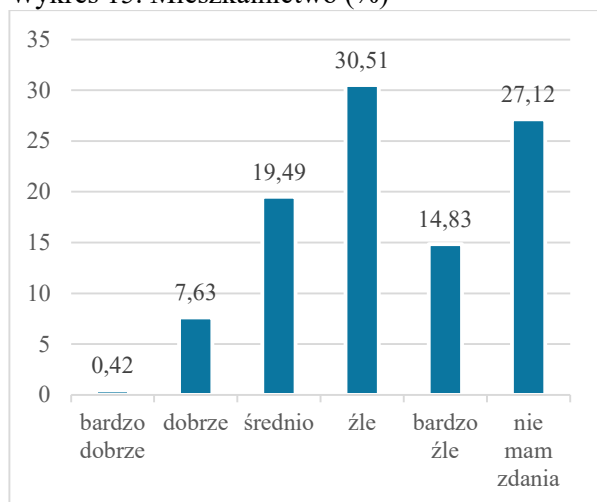


Źródło: opracowanie własne

O ile dostęp do kultury i rozrywki został oceniony przez ankietowanych na średnim poziomie, o tyle dostęp do sportu i rekreacji oceniono dobrze lub bardzo dobrze. Zdecydowana większość respondentów jest zadowolona z możliwości zaspokajania potrzeb w tym obszarze.

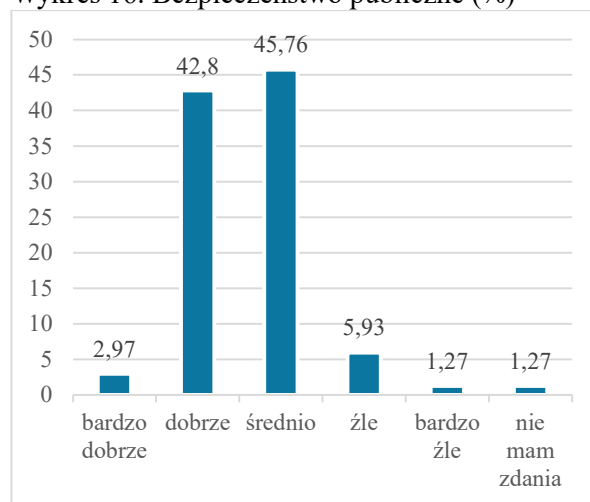
W zakresie świadczonej pomocy społecznej, większość osób biorących udział w badaniu oceniło możliwość zaspokajania potrzeb mieszkańców w tym zakresie na poziomie średnim, co czwarty mieszkaniec ocenił dostęp do różnych form pomocy i wsparcia dobrze. 31 osób z 236 biorących udział w badaniu jest niezadowolona z zakresu możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców w obszarze pomocy społecznej.

Wykres 15. Mieszkalnictwo (%)



Źródło: opracowanie własne

Wykres 16. Bezpieczeństwo publiczne (%)

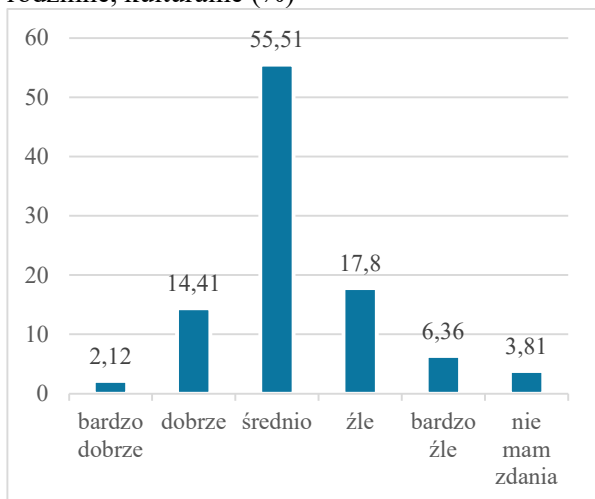


Źródło: opracowanie własne

Zdecydowanie na najniższym poziomie ankietowani ocenili możliwość zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy w obszarze mieszkalnictwa – w tym dostępu do mieszkań komunalnych i socjalnych. Jedynie 20 osób z 236 udzielających odpowiedzi, oceniło dostęp do mieszkań z zasobów gminy na poziomie dobrym lub bardzo dobrym. Prawie co 3 ankietowany nie ma zdania w tym temacie.

Z powyższego wykresu, dotyczącego bezpieczeństwa publicznego, wynika że respondenci czują się raczej bezpiecznie. 108 osób oceniło możliwość zaspokajania potrzeb mieszkańców w tym obszarze na poziomie średnim, 101 na poziomie dobrym.

Wykres 17. Więzi międzyludzkie – w tym sąsiedzkie, rodzinne, kulturalne (%)



Źródło: opracowanie własne

Ostatnią kwestią była ocena przez respondentów więzi międzyludzkich – w tym sąsiedzkich, rodzinnych czy kulturalnych. Z powyższego wykresu wynika, że mieszkańcy gminy w średnim stopniu są zadowoleni z relacji panujących w społeczności lokalnej. Spośród wszystkich osób udzielających odpowiedzi na powyższe pytanie, łącznie 39 osób oceniło więzi międzyludzkie jako dobre lub bardzo dobre, z kolei 57 osób jako złe lub bardzo złe.

II. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuchol na lata 2025-2030 to:

Stwarzanie mieszkańcom gminy Tuchola możliwości rozwoju, zaspokajanie ich potrzeb oraz dążenie do integracji społecznej mieszkańców szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym

Zrealizowanie przyjętej misji uwarunkowane jest osiągnięciem przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych, a także kierunków działań.

CEL STRATEGICZNY 1. Wspieranie rodzin oraz podnoszenie poziomu ich funkcjonowania w społeczeństwie

Cel operacyjny	Kierunki działań	Wskaźniki	Podmiot odpowiedzialny
Przeciwdziałanie bezrobociu, wspieranie osób bezrobotnych i poszukujących pracy	Kontynuowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Tucholi zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy	Liczba udostępnionych informacji o wolnych miejscach pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Tucholi we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Tucholi
	Aktywizowanie osób bezrobotnych do podjęcia działań zmierzających do podjęcia zatrudnienia – w tym na podstawie kontraktów socjalnych	Liczba osób bezrobotnych objętych pracą socjalną	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba kontraktów socjalnych zawartych z osobami bezrobotnymi	
	Udzielanie wsparcia z pomocy społecznej osobom bezrobotnym	Liczba osób/ rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
Zapewnienie osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym z powodu niskiego statusu materialnego bezpieczeństwa socjalnego	Udzielanie wsparcia z pomocy społecznej osobom ubogim	Liczba osób/ rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
	Udzielanie pomocy żywnościowej	Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy żywnościowej	
	Udzielanie wsparcia z systemu świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych	Liczba osób którym przyznano zasiłek rodzinny	
		Liczba osób którym przyznano świadczenie z funduszu alimentacyjnego	
Zabezpieczanie potrzeb dzieci i młodzieży z rodzin o niskim statusie materialnym	Ograniczanie skutków ubóstwa poprzez dożywianie dzieci w placówkach oświatowych	Liczba dzieci objętych dożywianiem w placówkach oświatowych	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
	Zapewnienie równego dostępu do edukacji i kształcenia poprzez wyposażenie dzieci i młodzieży w podręczniki, pomoce szkolne i odzież	Liczba uczniów którym przyznano stypendium socjalne	
		Liczba uczniów którym przyznano zasiłek szkolny	
	Organizacja lub współorganizacja odpoczynku letniego i/lub zimowego dla dzieci i młodzieży	Liczba dzieci którym zorganizowano, dofinansowano odpoczynek letni i/lub zimowy	Gmina Tuchola
Dążenie do poprawy sytuacji mieszkaniowej rodzin	Zapewnienie dostępu do mieszkań z zasobów gminy	Liczba mieszkań komunalnych/socjalnych w zasobie gminy	Gmina Tuchola
		Liczba osób którym przyznano mieszkanie z zasobu gminy	

	Udzielanie wsparcia w postaci dodatków mieszkaniowych	Liczba osób którym przyznano dodatek mieszkaniowy	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	
Wspieranie rodzin w prawidłowym realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	Opracowywanie i realizacja gminnego programu wspierania rodziny	Liczba opracowanych i zrealizowanych programów	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
	Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami – w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą	Liczba rodzin objętych pracą socjalną – w tym z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	
	Wspieranie rodzin biologicznych poprzez udzielanie wsparcia w postaci asystentury rodziny	Liczba rodzin objętych asystenturą rodzinną	
	Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa – w tym psychologicznego, prawnego, terapii rodzinnej	Liczba osób objęta poradnictwem specjalistycznym	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi, Gminny Ośrodek Wsparcia przy współpracy z instytucjami szczebla powiatowego: pcpr, ośrodki wsparcia
	Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych	Liczba zajęć pozalekcyjnych/ pozaszkolnych	Placówki oświatowe, Tucholski Ośrodek Kultury w Tucholi, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Tucholi
		Liczba dzieci i młodzieży korzystająca z zajęć pozalekcyjnych/ pozaszkolnych	
	Wspieranie rodzin wielodzietnych poprzez realizacją Karty Dużej Rodziny	Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	Gmina Tuchola
	Podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców poprzez organizowanie spotkań, warsztatów, prelekcji	Liczba zorganizowanych spotkań dla rodziców	Placówki oświatowe szczebla gminnego, Gmina Tuchola, Ośrodek Pomocy

			Społecznej w Tucholi
Profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom	Opracowywanie i realizacja programu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom	Liczba opracowanych i realizowanych programów	Gmina Tuchola
	Zapewnienie osobom uzależnionym i współuzależnionym dostępu do pomocy specjalistycznej	Liczba osób uzależnionych i współuzależnionych korzystających z poradnictwa specjalistycznego	Gmina Tuchola
	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami	Liczba działań zrealizowanych w ramach profilaktyki uzależnień	
Profilaktyka i zapobieganie przemocy domowej	Opracowywanie i realizacja programu profilaktyki i przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba opracowanych i realizowanych programów	Gmina Tuchola
	Zapewnienie miejsc w ośrodkach wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej	Liczba miejsc w ośrodku wsparcia	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi przy współpracy z ośrodkami wsparcia – w tym Specjalistycznym Ośrodkiem dla Osób Doświadczających Przemocy Domowej w Tucholi
		Liczba osób korzystających z pobytu w ośrodku wsparcia	
	Kontynuowanie pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Tuchola	Liczba spotkań Zespołu i grup diagnostyczno-pomocowych	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Tucholi
	Prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”	Liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”	
	Zapewnienie osobom doświadczającym przemocy domowej wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego – psychologicznego i prawnego	Liczba osób objęta poradnictwem psychologicznym/ liczba porad	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi, Gminny Ośrodek Wsparcia przy współpracy
		Liczba osób objęta poradnictwem prawnym/liczba	

		porad	z instytucjami szczebla powiatowego: pcpr, ośrodki wsparcia
	Podejmowanie działań wobec sprawców przemocy domowej poprzez kierowanie ich na zajęcia korekcyjno-edukacyjne oraz zgłoszenia do podjęcia leczenia z uzależnienia	Liczba osób biorących udział w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi
		Liczba zgłoszeń do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w sprawie leczenia sprawców przemocy domowej	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Tucholi, Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba zgłoszeń do prokuratury/sądu	
Rozwój kompetencji zawodowych kadr wspierających rodzinę	Organizowanie i finansowanie szkoleń dla kadr	Liczba zorganizowanych i sfinansowanych szkoleń	Gmina Tuchola, Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
	Zapewnienie superwizji dla kadry wspierającej rodzinę	Liczba osób objęta superwizją	

CEL STRATEGICZNY 2. Zwiększenie udziału osób starszych w życiu społecznym oraz wspieranie ich w niemocy starczej

Cel operacyjny	Kierunki działań	Wskaźniki	Podmiot odpowiedzialny
Aktywizowanie osób starszych do życia w społeczeństwie	Zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (m.in. Kluby seniora, uniwersytet trzeciego wieku)	Liczba placówek wsparcia dziennego	Gmina Tuchola
		Liczba osób korzystająca z oferty placówek wsparcia dziennego	
	Utworzenie i funkcjonowanie klubu samopomocy dla seniorów	Liczba osób biorąca udział w klubie samopomocy	Gmina Tuchola, Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
	Informowanie o skorzystaniu z ofert instytucji działających w obszarze osób starszych	Liczba działań informacyjnych	Ośrodek Pomocy Społecznej

			w Tucholi
	Realizacja i promowanie Karty Seniora w ramach programu „Gmina Przyjazna Seniorom”	Liczba wydanych Kart Seniora	Gmina Tuchola
		Liczba osób którym wydano Kartę Seniora (narastająco od początku udziału w programie)	
	Realizowanie programów i projektów na rzecz osób starszych	Liczba programów realizowanych na rzecz seniorów	Gmina Tuchola, Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba seniorów objęta programami	
Zapewnienie osobom starszym właściwej opieki	Udzielanie wsparcia z pomocy społecznej, prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób starszych	Liczba osób starszych objęta pomocą społeczną	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba osób starszych objęta pracą socjalną	
	Organizowanie wsparcia w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania	Liczba osób objęta usługami opiekuńczymi	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
	Udzielanie wsparcia w formie skierowania do placówek zapewniających opiekę całodobową	Liczba osób starszych skierowanych do domu pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba osób starszych przebywających w domu pomocy społecznej	
		Liczba osób starszych skierowanych do rodzinnego domu pomocy	
		Liczba osób starszych przebywających w rodzinnym domu pomocy	
Angażowanie środowiska lokalnego do wsparcia osób starszych i samotnych	Organizacja wsparcia w formie usług sąsiedzkich	Liczba osób starszych objęta usługami sąsiedzkimi	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
	Współpraca z instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz osób starszych	Liczba inicjatyw na rzecz osób starszych podjętych we współpracy między instytucjami	Gmina Tuchola, Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi

CEL STRATEGICZNY 3. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz przeciwdziałanie izolacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnością

Cel operacyjny	Kierunki działań	Wskaźniki	Podmiot odpowiedzialny
Ograniczenie skutków niepełnosprawności	Udzielanie wsparcia z pomocy społecznej, prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób z niepełnosprawnością	Liczba osób z niepełnosprawnością objęta pomocą społeczną	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba osób z niepełnosprawnością objęta pracą	

		socjalną	
		Liczba osób długotrwale chorych objęta pomocą społeczną	
		Liczba osób długotrwale chorych objęta pracą socjalną	
	Zapewnienie dostępności i rozwój usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnością, w tym dzieci	Liczba osób z niepełnosprawnością objęta pomocą w formie usług opiekuńczych	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba dzieci objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi (w tym dzieci)	
	Udzielanie wsparcia osobom z niepełnosprawnością z systemu świadczeń rodzinnych	Liczba osób którym przyznano dodatek do zasiłku rodzinnego z tyt. Kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba osób którym wypłacono zasiłek pielęgnacyjny	
	Realizacja programów skierowanych do osób z niepełnosprawnością	Liczba osób objęta wsparciem asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba zatrudnionych asystentów osobistych	
		Liczba osób objęta pomocą w formie opieki wytchnieniowej	
		Liczba osób świadczących pomoc w formie opieki wytchnieniowej	
	Funkcjonowanie mieszkań treningowych	Liczba mieszkań treningowych	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba osób korzystających z mieszkań treningowych	
	Identyfikowanie i likwidowanie barier architektonicznych	Liczba złożonych wniosków o likwidację barier architektonicznych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi
		Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych	
	Podejmowanie inicjatyw na rzecz podnoszenia świadomości społecznej dot. Osób z niepełnosprawnością i ich problemów	Liczba inicjatyw na rzecz podnoszenia świadomości społecznej: wydarzeń, programów w zakresie integracji i aktywizacji społecznej osób z niepełnosprawnością	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
Aktywizacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnością	Umożliwienie osobom z niepełnosprawnością podjęcia zatrudnienia	Liczba osób z niepełnosprawnością, zarejestrowanych w PUP	Powiatowy Urząd Pracy w Tucholi
		Liczba osób z niepełnosprawnością które podjęły zatrudnienie	
	Integracja osób z niepełnosprawnością w instytucjach	Liczba osób z niepełnosprawnością, biorących	Środowiskowy

	działających w obszarze osób z niepełnosprawnościami	udział w zajęciach ŚDS	Dom Samopomocy w Tucholi
		Liczba osób z niepełnosprawnością, biorących udział w zajęciach WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Tucholi
Zapewnienie dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością równego dostępu do edukacji i kształcenia	Wspieranie dzieci i młodzieży ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością przez zapewnienie specjalistycznej kadry	Liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych i oświatowych zatrudniających nauczyciela współorganizującego kształcenie	Placówki oświatowe szczebla gminnego
		Liczba nauczycieli współorganizujących kształcenie	
		Liczba osób objętych wsparciem nauczyciela współorganizującego kształcenie	
		Liczba placówek zatrudniających psychologa	
		Liczba dzieci korzystająca ze wsparcia psychologicznego na terenie placówki	
		Liczba placówek zatrudniających pedagoga szkolnego	
		Liczba dzieci objętych wsparciem pedagoga szkolnego	
	Organizacja zajęć dodatkowych, wyrównawczych dla dzieci i młodzieży ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi	Liczba zajęć organizowanych dla dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych	Placówki oświatowe szczebla gminnego
		Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć dodatkowych w placówkach oświatowych	
	Likwidacja barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się w placówkach oświatowych	Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się	
Wspieranie opiekunów osób z niepełnosprawnością	Udzielanie wsparcia finansowego dla opiekunów osób z niepełnosprawnością	Liczba osób które otrzymały świadczenie pielęgnacyjne	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi
		Liczba osób które otrzymały zasiłek dla opiekuna	
	Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego dla osób w kryzysie psychicznym	Liczba osób korzystająca z poradnictwa psychologicznego/ liczba porad	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi, Gminny Ośrodek Wsparcia

CEL STRATEGICZNY 4. Przeciwdziałanie bezdomności oraz zapobieganie jej skutkom

Cel operacyjny	Kierunki działań	Wskaźniki	Podmiot odpowiedzialny
Aktywizowanie osób	Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi	Liczba osób objęta pracą socjalną z powodu	Ośrodek Pomocy

zagrożonych bezdolnością	bezdolnością, w tym zawieranie kontraktów socjalnych	bezdolności	Społecznej w Tucholi
		Liczba kontraktów socjalnych, zawartych z osobami bezdolnymi bądź zagrożonymi bezdolnością	
Zapewnienie osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym z powodu bezdolności bezpieczeństwa socjalnego	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdolnością	Liczba osób bezdolnych którym udzielono pomocy finansowej z pomocy społecznej	
		Liczba osób bezdolnych którym udzielono pomocy rzeczowej – w tym pomocy żywnościowej	
	Zapewnienie posiłku w Jadłodajni OPS dla osób bezdolnych i zagrożonych bezdolnością	Liczba osób korzystająca z posiłków w Jadłodajni OPS	
	Zapewnienie osobom bezdolnym schronienia	Liczba osób bezdolnych którym zapewniono pobyt w schronisku	
	Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz osób bezdolnych	Liczba inicjatyw na rzecz osób bezdolnych podjętych we współpracy między instytucjami	Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi przy współpracy z org. Pozarządowymi, PCK, Caritas itp.

III. WDRAŻANIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuchola na lata 2025-2030 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi. Działania wyznaczone w dokumencie, będą podejmowane przez wskazane podmioty.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji, dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które mogą pojawić się w trakcie wdrażania dokumentu.

Zespół oceniający strategię zostanie powołany zarządzeniem Burmistrza Tucholi. Zespół będzie ocenił poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotuje raport monitoringowy. Zawartą w nim ocenę skuteczności polityki społecznej, prowadzonej w gminie, przekaże Burmistrzowi Tucholi i Radzie Miejskiej w Tucholi. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, Zespół zaproponuje podjęcie ewentualnych działań korygujących lub zaproponuje aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia działań strategicznych, zostaną wykorzystane wskaźniki monitoringowe. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu, będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuchola na lata 2025-2030 będzie realizowana w szczególności poprzez programy:

- program wspierania rodziny,
- program profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami,
- program przeciwdziałania przemocy domowej,
- program współpracy z organizacjami pozarządowymi.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuchola na lata 2025-2030 będą realizowane w ramach przyjętych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów, konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów, funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

V. SPIS TABEL I WYKRESÓW

TABELE:

- Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2022-2024
- Tabela 2. Liczba ludności gminy wg płci w latach 2022-2024
- Tabela 3. Dane dotyczące przyrostu naturalnego dla gminy Tuchola w latach 2020-2024
- Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2022-2024
- Tabela 5. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2022-2024
- Tabela 6. Charakterystyka osób bezrobotnych w gminie w latach 2022-2024
- Tabela 7. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i kraju w latach 2022-2024
- Tabela 8. Placówki oświatowo-wychowawcze prowadzone przez Gminę Tuchola w roku szkolnym 2023/2024
- Tabela 9. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i uczniów gminy
- Tabela 10. Instytucje i obiekty rekreacyjno-sportowe w gminie
- Tabela 11. Liczba przestępstw w gminie Tuchola w latach 2022-2024
- Tabela 12. Zestawienie liczby interwencji straży pożarnej w gminie Tuchola w latach 2023-2024
- Tabela 13. Liczba osób i rodzin z gminy Tuchola, objętych pomocą w ramach ustawy o pomocy społecznej
- Tabela 14. Przyczyny korzystania przez mieszkańców gminy Tuchola ze świadczeń pomocy społecznej w latach 2022-2024
- Tabela 15. Dane dotyczące prowadzonej asystentury rodziny w latach 2022-2024
- Tabela 16. Finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej w latach 2022-2024
- Tabela 17. Ilość udzielonych porad psychologicznych w latach 2022-2024
- Tabela 18. Dożywianie w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2022-2024
- Tabela 19. Liczba opiekunek zatrudnionych w OPS i liczba osób objętych usługami opiekuńczymi w latach 2022-2024
- Tabela 20. Świadczenia rodzinne w latach 2022-2024
- Tabela 21. Działania wobec dłużników alimentacyjnych w latach 2022-2024
- Tabela 22. Udzielanie wsparcia w formie stypendium szkolnego w latach 2022-2024
- Tabela 23. Dane dotyczące pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2022-2024
- Tabela 24. Jednostki wsparcia dla osób borykających się z problemem przemocy domowej
- Tabela 25. Jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych
- Tabela 26. Typy rodzin objętych pomocą społeczną
- Tabela 27. Instytucje działające w obszarze osób starszych na terenie gminy
- Tabela 28. Formy pomocy społecznej świadczonej na rzecz osób z niepełnosprawnością w latach 2022-2024
- Tabela 29. Świadczenia opiekuńcze w latach 2022-2024
- Tabela 30. Osoby objęte pomocą w ramach programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” w latach 2022-2024
- Tabela 31. Instytucje działające w obszarze osób z niepełnosprawnością na terenie gminy
- Tabela 32. Problemy społecznej najczęściej dotyczące mieszkańców gminy Tuchola
- Tabela 33. Kategorie osób i grup mieszkańców najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Tabela 34. Problemy najczęściej dotyczące dzieci i młodzież
- Tabela 35. Problemy najczęściej dotyczące osoby starsze i samotne
- Tabela 36. Propozycje działań na rzecz osób starszych i samotnych
- Tabela 37. Problemy najczęściej dotyczące osoby chore, niepełnosprawne (w tym dzieci)
- Tabela 38. Propozycje działań na rzecz osób z niepełnosprawnością i chorym
- Tabela 39. Występowanie problemu bezrobocia w gminie
- Tabela 40. Powody występowania bezrobocia w opinii środowiska lokalnego
- Tabela 41. Propozycje działań na rzecz osób bezrobotnych
- Tabela 42. Występowanie problemu uzależnień w gminie
- Tabela 43. Powody występowania uzależnień w opinii środowiska lokalnego
- Tabela 44. Propozycje działań na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin
- Tabela 45. Występowanie problemu przemocy domowej w gminie
- Tabela 46. Powody występowania przemocy domowej w opinii środowiska lokalnego
- Tabela 47. Propozycje działań na rzecz rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej
- Tabela 48. Występowanie problemu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w gminie
- Tabela 49. Powody występowania bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w opinii środowiska

lokalnego

Tabela 50. Propozycje działań na rzecz rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze

Tabela 51. Występowanie problemu bezdomności w gminie

Tabela 52. Problemy najczęściej dotyczące osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością

Tabela 53. Propozycje działań na rzecz osób będących w kryzysie bezdomności

Tabela 54. Ocena poziomu bezpieczeństwa

Tabela 55. Problemy w obszarze bezpieczeństwa w gminie

Tabela 56. Propozycje działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców

WYKRESY:

Wykres 1: Opieka i wychowanie dzieci do lat 3 – w tym dostęp do żłobków (%)

Wykres 2. Opieka i wychowanie przedszkolne – w tym dostęp do przedszkoli

Wykres 3. Szkolnictwo podstawowe

Wykres 4. Szkolnictwo ponadpodstawowe

Wykres 5. Dostęp do opieki zdrowotnej

Wykres 6. Dostęp do poradnictwa specjalistycznego

Wykres 7. Lokalny rynek pracy – w tym możliwość znalezienia pracy

Wykres 8. Dostęp do placówek usługowych (w tym handlowych)

Wykres 9. Dostęp do kultury i rozrywki

Wykres 10. Dostęp do informacji dot. wydarzeń organizowanych w gminie

Wykres 11. Organizacja czasu wolnego dla osób starszych

Wykres 12. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży

Wykres 13. Dostęp do sportu i rekreacji (w tym orliki, boiska, place zabaw, ścieżki rowerowe itp.)

Wykres 14. Pomoc społeczna – w tym dostęp do różnych form pomocy i wsparcia

Wykres 15. Mieszkalnictwo

Wykres 16. Bezpieczeństwo publiczne

Wykres 17. Więzy międzyludzkie – w tym sąsiedzkie, rodzinne, kulturalne

VI. ZAŁĄCZNIKI

- 1) Ankieta „Dzieci i młodzież w lokalnym systemie kształcenia i wychowania”
- 2) Ankieta „Problemy społeczne w opinii mieszkańców gminy Tuchola”
- 3) Ankieta „Problemy społeczne w opinii pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Tucholi”

**ANKIETA
DZIECI I MŁODZIEŻ W LOKALNYM SYSTEMIE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA**

Niniejsza ankieta ma na celu zebranie danych dotyczących Dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania, a jej odpowiedzi zostaną wykorzystane w diagnozie dokumentu pn. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Tuchola na lata 2025-2030

1. Proszę o podanie nazwy placówki:
2. Proszę o podanie liczby uczniów/dzieci uczęszczających do placówki wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r.”
3. Proszę o wskazanie specjalistów zatrudnionych/dostępnych w placówce:
 - ☐ pedagog szkolny
 - ☐ pedagog specjalny
 - ☐ logopeda
 - ☐ psycholog
 - ☐ inne – jakie?
4. Czy w placówce zatrudniony jest nauczyciel współorganizujący kształcenie?
 - ☐ tak – ilu?
 - ☐ nie
5. Czy w placówce istnieje możliwość dożywiania uczniów/dzieci?
 - ☐ tak
 - ☐ nie
6. Proszę o podanie liczby uczniów/dzieci, którym rodzice samo opłacają obiady:
7. Czy w placówce są uczniowie/dzieci, którzy zdaniem kadry pedagogicznej winny korzystać z pomocy w formie posiłków? Jeśli tak, proszę wskazać szacunkową liczbę tych osób.
 - ☐ tak, liczba osób:
 - ☐ nie
8. Czy szkoła zapewnia uczniom dostęp do internetu?
 - ☐ tak
 - ☐ nie
9. Proszę o wskazanie czy problematyczną jest kwestia dojazdu uczniów/dzieci do szkoły?
 - ☐ tak
 - ☐ nie
10. Czy w szkole/placówce istnieją klasy integracyjne?
 - ☐ tak
 - ☐ nie
11. Czy w placówce prowadzone są zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi?
 - ☐ tak
 - ☐ nie
12. Jeśli w pytaniu 11 zaznaczono „tak”, proszę wskazać jakie?
 - ☐ wyrównawcze dla przybywających zza granicy, w tym z języka polskiego
 - ☐ korekcyjno-kompensacyjne
 - ☐ logopedyczne
 - ☐ socjoterapeutyczne
 - ☐ rewalidacyjne
 - ☐ dydaktyczno-wyrównawcze
 - ☐ rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne
 - ☐ inne – jakie?
13. Czy szkoła proponuje uczniom zajęcia dodatkowe?
 - ☐ tak
 - ☐ nie
14. Jeśli w pytaniu 13 zaznaczono „tak”, proszę wskazać formy zajęć dodatkowych:

-
-
15. Proszę o wskazanie minimum 3 problemów społecznych, z jakimi Państwa zdaniem zmagają się dzieci, młodzież i ich rodziny w gminie?
-
-

16. Proszę o wskazanie potrzeb dzieci i młodzieży w gminie w kontekście społecznym i edukacyjnym:
-
-

17. Czy na terenie placówki lub w środowisku rodzinnym uczniów występują wskazane poniżej problemy?

Problem	Występuje	Nie występuje	Trudno określić
Sieganie po alkohol			
Sięganie po narkotyki			
Palenie papierosów, e-papierosów			
Ucieczki z domu			
Kradzieże			
Agresja, przemoc rówieśnicza			
Przemoc domowa			
Autoagresja			
Próby samobójcze			
Przestępczość ujawniona			
Niszczenie mienia szkolnego			
Zachowania wymagające nadzoru kuratora sądowego			
Zaniedbanie przez rodzinę			
Wykorzystywanie seksualne			

18. Proszę o wskazanie działań profilaktycznych, podejmowanych przez placówkę w kontekście przestrzegania zasad i norm społecznych przez uczniów/dzieci:
-
-

19. Proszę o wskazanie potrzeb działań profilaktycznych jakie powinny być przeprowadzone wobec uczniów:
-
-

20. Proszę o wskazanie form współpracy szkoły z rodzicami uczniów:
-
-

21. Proszę ocenić stopień współpracy rodziców uczniów/dzieci z placówką w skali od 1 do 5, gdzie 1 to bardzo zła, a 5 bardzo dobra (właściwe zaznaczyć)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

22. Proszę wymienić organizacje, instytucje z jakimi współpracuje szkoła na rzecz uczniów i rozwiązywania ich problemów:
23. Proszę o podanie dobrych praktyk w kontekście poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w gminie:
24. Proszę o podanie propozycji działań, mających na celu poprawę sytuacji dzieci i młodzieży w gminie:

**ANKIETA
PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY TUCHOLA**

Szanowni Państwo,

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi przystąpił do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuchola. Nie chcemy budować tak ważnego dokumentu bez udziału środowiska lokalnego, dlatego zapraszamy do wypełnienia poniższej ankiety, mającej na celu identyfikację najważniejszych problemów społecznych w naszej gminie.

Ankieta jest dobrowolna i anonimowa.

1. Płeć

- ☐ kobieta
- ☐ mężczyzna

2. Wiek

- | | |
|--|--|
| ☐ poniżej 18 r.ż. | ☐ 41-59 |
| ☐ 18-25 | ☐ 60-75 |
| ☐ 26-40 | ☐ powyżej 75 r.ż. |

3. Miejsce zamieszkania na terenie gminy Tuchola

- | | |
|---------------------------------|-------------------------------|
| ☐ miasto | ☐ wieś |
|---------------------------------|-------------------------------|

4. Wykonywany zawód

- | | |
|---|---|
| ☐ uczeń/student | ☐ pracownik fizyczny |
| ☐ rolnik | ☐ emeryt/rencista |
| ☐ przedsiębiorca | ☐ bezrobotny |
| ☐ pracownik umysłowy | ☐ inny |

5. Wykształcenie

- | | |
|--------------------------------------|-------------------------------------|
| ☐ podstawowe | ☐ średnie |
| ☐ gimnazjalne | ☐ policealne |
| ☐ zawodowe | ☐ wyższe |

6. Niepełnosprawność

- ☐ posiadam orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności lub równoważne
- ☐ posiadam orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub równoważne
- ☐ posiadam orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub równoważne
- ☐ choruję przewlekłe, nie mam orzeczonej niepełnosprawności
- ☐ nie choruję przewlekłe, nie mam orzeczonej niepełnosprawności

7. Które z poniższych problemów Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą mieszkańców gminy Tuchola?
(proszę zaznaczyć maksymalnie 5 odpowiedzi)

- ☐ bezrobocie
- ☐ ubóstwo
- ☐ uzależnienia (w tym od alkoholu, narkotyków, środków farmakologicznych)
- ☐ uzależnienia od telefonu, internetu
- ☐ inne uzależnienia, jakie?
- ☐ bezdomność
- ☐ długotrwała lub ciężka choroba
- ☐ problemy wynikające z niepełnosprawności – w tym brak zapewnienia opieki przez najbliższą rodzinę
- ☐ problemy wynikające z wieku – w tym brak zapewnienia opieki przez najbliższą rodzinę
- ☐ przemoc domowa
- ☐ przestępczość, wandalizm
- ☐ brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców
- ☐ niezaradność życiowa (w tym finansowa) rodzin
- ☐ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zaniedbanie dzieci, brak umiejętności

- wychowawczych
 - ☐ wychowywanie dzieci poza rodziną biologiczną (w domach dziecka, rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych)
 - ☐ niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych
 - ☐ problemy ze zdrowiem psychicznym (depresja, zaburzenia lękowe, próby samobójcze itp.)
 - ☐ zanik więzi i pomocy sąsiedzkiej
 - ☐ inne – jakie?
8. „Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy Tuchola Pani/Pana zdaniem najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych i są zagrożone wykluczeniem społecznym? (proszę zaznaczyć maksymalnie 5 odpowiedzi)
- ☐ osoby starsze i samotne
 - ☐ osoby z niepełnosprawnością (w tym dzieci) i ich rodziny
 - ☐ osoby długotrwale i ciężko chore
 - ☐ osoby i rodziny o niskim statusie materialnym
 - ☐ osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień
 - ☐ osoby i rodziny dotknięte problemem przemocy domowej
 - ☐ osoby i rodziny zmagające się z problemami mieszkaniowymi
 - ☐ osoby i rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym rodziny wielodzietne i niepełne
 - ☐ samotne kobiety w ciąży i matki w trudnej sytuacji życiowej
 - ☐ osoby i rodziny dotknięte problemem bezrobocia
 - ☐ osoby opuszczające zakłady karne
 - ☐ bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością (mające problemy mieszkaniowe)
 - ☐ uchodźcy i repatrianci
 - ☐ inna grupa – jaka?.....
9. Jakie Pani/Pan zauważa problemy społeczne odnoszące się do dzieci i młodzieży na terenie gminy Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 główne problemy)
- ☐ zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców
 - ☐ agresja, przemoc szkolna i w internecie (poniżanie, zastraszanie, ośmieszanie, bicie, szturchanie, wymuszanie pieniędzy bądź określonych zachowań itp.)
 - ☐ przemoc domowa
 - ☐ uzależnienia (alkohol, narkotyki, dopalacze, środki psychotropowe, papierosy)
 - ☐ uzależnienia od telefonu i internetu
 - ☐ przestępczość, wandalizm i chuligaństwo
 - ☐ brak nieodpłatnych form spędzania czasu wolnego
 - ☐ problem z prowadzeniem zdrowego trybu życia (brak aktywności fizycznej, spożywanie wysoko przetworzonej żywności itp.)
 - ☐ ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych
 - ☐ problemy związane ze zdrowiem psychicznym (w tym depresja, zaburzenia lękowe, myśli i/lub próby samobójcze, samookaleczenie)
 - ☐ inne – jakie?
10. Jakie problemy społecznej osób starszych i samotnych uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie gminy Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 główne powody)
- ☐ izolacja społeczna, samotność
 - ☐ ograniczony dostęp do opieki medycznej, w tym do specjalistów i rehabilitacji
 - ☐ brak wsparcia i opieki ze strony rodziny (odrzućenie)
 - ☐ najbliższa rodzina zamieszkująca w dużej odległości od miejsca zamieszkania osoby starszej, w tym poza granicami kraju
 - ☐ niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego
 - ☐ ograniczona oferta spędzania czasu wolnego
 - ☐ problemy mieszkaniowe
 - ☐ niewystarczające środki finansowe (niskie dochody)
 - ☐ problemy z opanowaniem nowych technologii
 - ☐ problemy z załatwianiem spraw urzędowych
 - ☐ ograniczony dostęp do instytucji, różnych form wsparcia i aktywności przez zamieszkiwanie na

- terenach wiejskich
- ☐ bariery architektoniczne – jakie?
 - ☐ problemy psychologiczne psychiczne – w tym depresja
 - ☐ inne – jakie?
11. Jak Pani/Pana zdaniem powinny zostać podjęte działania w gminie Tuchola, aby poprawić sytuację osób starszych i samotnych? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 najważniejsze)
- ☐ organizowanie spotkań i imprez integracyjnych
 - ☐ organizacja wolontariatu
 - ☐ zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (np. kluby seniora, dom dziennego pobytu)
 - ☐ zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, prawnego itp.)
 - ☐ informowanie o możliwości skorzystania z ofert instytucji funkcjonujących w obszarze osób starszych, a także o możliwościach uzyskania wsparcia
 - ☐ wsparcie finansowe i/lub rzeczowe
 - ☐ wsparcie w miejscu zamieszkania poprzez organizowanie usług opiekuńczych, pomocy sąsiedzkiej
 - ☐ inne – jakie?
12. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby chore, niepełnosprawne (w tym dzieci), na terenie gminy Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 główne problemy)
- ☐ problemy psychologiczne i/lub psychiczne (np. depresja, zaburzenia lękowe, myśli samobójcze)
 - ☐ niewystarczające środki finansowe (niski dochód)
 - ☐ utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. do rehabilitacji, usług pielęgniarских, usług specjalistycznych)
 - ☐ brak wsparcia ze strony najbliższej rodziny
 - ☐ brak wsparcia ze strony osób postronnych – np. sąsiadów
 - ☐ samotność, poczucie osamotnienia
 - ☐ ograniczona liczba miejsc pracy dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością
 - ☐ problemy z samodzielnym prowadzeniem gospodarstwa domowego
 - ☐ uzależnienia (w tym od alkoholu, narkotyków, środków farmakologicznych)
 - ☐ bariery architektoniczne – jakie?
 - ☐ inne – jakie?
13. Jak Pani/Pana zdaniem powinny zostać podjęte działania w gminie Tuchola, aby zapewnić osobom z niepełnosprawnością i chorym pełniejszy udział w życiu społecznym? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ organizowanie imprez integracyjnych
 - ☐ zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych dla dzieci z niepełnosprawnością
 - ☐ zwiększenie dostępu do informacji o możliwości uzyskania wsparcia, dofinansowań, o uprawnieniach
 - ☐ wsparcie finansowe i/lub rzeczowe
 - ☐ organizowanie wolontariatu
 - ☐ wsparcie w likwidacji barier architektonicznych
 - ☐ tworzenie mieszkań treningowych, wspomaganych
 - ☐ inne – jakie?
14. Jak Pani/Pan ocenia skalę występowania problemu bezrobocia w gminie Tuchola?
- ☐ bardzo wysoki
 - ☐ wysoki
 - ☐ średni
 - ☐ niski
 - ☐ niezauważalny
 - ☐ trudno powiedzieć
15. Jak Pani/Pana zdaniem są główne powody bezrobocia w gminie Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy (mało ofert)
 - ☐ więcej ofert pracy dla mężczyzn niż kobiet
 - ☐ niechęć do podjęcia zatrudnienia
 - ☐ brak odpowiednich kwalifikacji do potrzeb lokalnego rynku pracy
 - ☐ uzależnienia (w tym alkoholizm, narkomania itp.)

- ☐ brak opieki nad dziećmi lub osobą zależną
 - ☐ problemy komunikacyjne (problem z dojazdem do potencjalnego miejsca pracy)
 - ☐ istnienie „szarej strefy”, tendencja do zatrudniania osób „na czarno”
 - ☐ inne – jakie?
16. Jak Pani/Pana zdaniem należałoby podjąć działania w gminie Tuchola aby poprawić sytuację osób bezrobotnych? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)
- ☐ organizowanie większej ilości szkoleń, warsztatów podnoszących kwalifikacje zawodowe
 - ☐ organizowanie prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych, robót publicznych
 - ☐ zmniejszenie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową i/lub rzeczową z pomocy społecznej
 - ☐ aktywizowanie osób bezrobotnych poprzez prace socjalną (w tym zawieranie kontraktów socjalnych)
 - ☐ informowanie o możliwościach skorzystania z programów aktywizujących osoby bezrobotne
 - ☐ inne – jakie?
17. Jak Pani/Pan ocenia skalę występowania w gminie Tuchola problemu uzależnień, tj. alkoholizmu, narkomanii, nikotynizmu, hazardu, od internetu, środków farmakologicznych itp.?
- ☐ bardzo wysoka
 - ☐ wysoka
 - ☐ średnia
 - ☐ niska
 - ☐ niezauważalna
 - ☐ trudno powiedzieć
18. Jak Pani/Pana zdaniem są najczęstsze przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ trudna sytuacja materialna
 - ☐ utrata pracy (bezrobocie)
 - ☐ niepełnosprawność
 - ☐ długotrwała lub ciężka choroba
 - ☐ stres, depresja lub inne problemy natury psychologicznej
 - ☐ konflikty rodzinne
 - ☐ wpływ najbliższego środowiska, zmagającego się z tym samym problemem
 - ☐ brak asertywności, umiejętności odmawiania
 - ☐ powielanie nieprawidłowych wzorców zachowań od rodziny
 - ☐ potrzeba uznania, zaimponowania grupie rówieśniczej
 - ☐ łatwa dostępność do używek (alkohol, papierosy, środki psychoaktywne)
 - ☐ indywidualne skłonności do popadania w nałogi
 - ☐ inne – jakie?
19. Jak Pani/Pana zdaniem powinny zostać podjęte działania w gminie Tuchola na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ zwiększenie dostępu do wsparcia terapeutycznego
 - ☐ zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i prawnego
 - ☐ tworzenie warunków do rozwoju grup samopomocowych, klubów abstynenckich, grup wsparcia
 - ☐ prowadzenie działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej dla dzieci i młodzieży (programy profilaktyczne)
 - ☐ kształtowanie świadomości wśród osób dorosłych (profilaktyka prowadzona wobec dorosłych)
 - ☐ organizowanie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego
 - ☐ informowanie o możliwościach uzyskania wsparcia przez instytucje i organizacje działające w obszarze osób uzależnionych i współuzależnionych
 - ☐ inne, jakie?
20. Jaka jest Pani/Pana znajomość występowania zjawiska przemocy domowej w gminie Tuchola?
- ☐ znam wiele takich rodzin
 - ☐ znam nieliczne takie rodziny
 - ☐ sama/sam doświadczam lub doświadczałam/em przemocy domowej
 - ☐ słyszałam/em o takich rodzinach
 - ☐ nie orientuję się w tym temacie

21. Jakie są według Pani/Pana przyczyny przemocy domowej w gminie Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ trudna sytuacja materialna
 - ☐ zazdrość pomiędzy małżonkami lub partnerami
 - ☐ zażywanie środków i substancji uzależniających (np. alkohol, narkotyki, środki psychotropowe itp.)
 - ☐ uzależnienie od telefonu i/lub internetu
 - ☐ nieumiejetność radzenia sobie z problemami wychowawczymi
 - ☐ powielanie nieprawidłowych wzorców, zaczerpniętych ze środowiska rodzinnego
 - ☐ problemy psychologiczne lub psychiczne
 - ☐ brak umiejętności rozwiązywania problemów pomiędzy małżonkami lub partnerami
 - ☐ brak kompetencji rodzicielskich, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
 - ☐ brak kontroli społecznej (znieczulica)
 - ☐ inne – jakie?
22. Jakie Pani/Pana zdaniem należałoby podjąć działania w gminie Tuchola aby skuteczniej pomóc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy domowej? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego oraz pomocy terapeutycznej dla dzieci, młodzieży, dorosłych oraz małżeństw
 - ☐ zwiększenie dostępu do informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia
 - ☐ organizowanie kampanii społecznych poświęconych przemocy oraz jej skutkom
 - ☐ umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej
 - ☐ umożliwienie uczestnictwa osobom stosującym przemoc w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych
 - ☐ organizowanie zajęć z zakresu profilaktyki agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży
 - ☐ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia
 - ☐ zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i dorosłych, służących rozładowaniu napięć
 - ☐ inne – jakie?
23. Jaka jest Pani/Pana znajomość występowania zjawiska bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Tuchola?
- ☐ znam wiele takich rodzin
 - ☐ znam nieliczne takie rodziny
 - ☐ zauważam u siebie problem bezradności
 - ☐ słyszałam/em o takich rodzinach
 - ☐ nie orientuję się w tym temacie
24. Jakie Pani/Pana zdaniem są przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ niepełnosprawność, długotrwała choroba
 - ☐ samotne rodzicielstwo
 - ☐ wielodzietność
 - ☐ niski status materialny
 - ☐ nieprawidłowe wzorce wychowawcze zaczerpnięte ze środowiska rodzinnego
 - ☐ problem uzależnienia u rodziców, opiekunów
 - ☐ zaburzenia psychiczne
 - ☐ zaburzone więzi rodzinne
 - ☐ brak kontroli społecznej (znieczulica)
 - ☐ inne – jakie?
25. Jakie Pani/Pana zdaniem należałoby podjąć działania w gminie Tuchola by najskuteczniej pomóc rodzinom mającym problemy opiekuńczo-wychowawcze? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, terapii rodzinnej
 - ☐ poszerzenie oferty wsparcia przez instytucje, organizacje wspierające rodziny
 - ☐ podnoszenie kompetencji wychowawczych i edukacyjnych, mających na celu prawidłowe wypełnianie ról rodzicielskich (spotkania, kursy, szkolenia)
 - ☐ zapewnienie wsparcia asystenta rodziny
 - ☐ promowanie i organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego
 - ☐ inne - jakie?

26. Jak Pani/Pan ocenia skalę występowania w gminie Tuchola bezdomności?
- ☐ bardzo wysoki
 - ☐ wysoki
 - ☐ średni
 - ☐ niski
 - ☐ niezauważalny
 - ☐ trudno powiedzieć
27. Z jakimi problemami społecznymi Pani/Pana zdaniem najczęściej spotykają się osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością w gminie Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ samotność (izolacja społeczna)
 - ☐ ubóstwo
 - ☐ bezrobocie
 - ☐ brak dostępu do mieszkań (w tym socjalnych, komunalnych)
 - ☐ trudność w utrzymaniu zdrowia fizycznego i psychicznego
 - ☐ niezaradność życiowa
 - ☐ uzależnienia (alkohol, narkotyki, środki psychotropowe)
 - ☐ trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego
 - ☐ zależność od pomocy instytucjonalnej
 - ☐ inne – jakie?
28. Jakie działania Pani/Pana zdaniem powinny zostać podjęte wobec mieszkańców gminy Tuchola, będących w kryzysie bezdomności? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ profilaktyka i terapia uzależnień
 - ☐ wsparcie rzeczowe w postaci odzieży, żywności, środków higienicznych
 - ☐ zapewnienie miejsc w schroniskach dla osób bezdomnych
 - ☐ opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności
 - ☐ organizowanie akcji dobroczynnych i zbiórek na rzecz osób bezdomnych
 - ☐ prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezdomnych – w tym na podstawie kontraktów socjalnych
 - ☐ zwiększenie dostępu do mieszkań komunalnych i socjalnych
 - ☐ tworzenie mieszkań wspomagających
 - ☐ zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego)
 - ☐ inne – jakie?
29. Jak ocenia Pani/Pan poziom bezpieczeństwa na terenie gminy Tuchola?
- ☐ jest bezpiecznie
 - ☐ jest niebezpiecznie
 - ☐ nie mam zdania
30. Jakie problemy społeczne w obszarze bezpieczeństwa uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie gminy Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ częste włamania, kradzieże
 - ☐ bójki, rozboje
 - ☐ wandalizm
 - ☐ zagrożenia na drodze (piraci drogowi, nietrzeźwi kierowcy)
 - ☐ niewystarczająca liczba patroli policji
 - ☐ osoby nietrzeźwe, spożywające alkohol w miejscach publicznych
 - ☐ niewystarczające oświetlenie na osiedlach mieszkalnych
 - ☐ zbyt mała liczba kamer wizyjnych, monitorujących centrum miasta i rejonu szczególnie niebezpieczne
 - ☐ brak sygnalizacji świetlnej przy przejściach dla pieszych o dużym natężeniu ruchu
 - ☐ wyłudzenia za pomocą telefonu, internetu (przestępczość internetowa)
 - ☐ problem agresywnych, bezpańskich zwierząt
 - ☐ inne – jakie?
31. Jakie Pani/Pana zdaniem należałoby podjąć działania w gminie Tuchola, aby zwiększyć bezpieczeństwo jej mieszkańców? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)
- ☐ zwiększenie liczby patroli policyjnych

- ☐ skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży oraz osobom nietrzeźwym
- ☐ podejmowanie działań edukacyjnych, informacyjnych i poświęconych przestępczości i jej skutkom
- ☐ zwiększenie monitoringu wizyjnego miejsc szczególnie niebezpiecznych
- ☐ zapobieganie dostępności do środków psychotropowych i narkotyków

32. Jak ocenia Pani/Pan możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy Tuchola w wymienionych obszarach?

Obszar	Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Źle	Bardzo źle
Lokalny rynek pracy – w tym możliwość znalezienia pracy					
Opieka i wychowanie dzieci do lat 3 – w tym dostęp do żłobków					
Opieka i wychowanie przedszkolne – w tym dostęp do przedszkoli					
Szkolnictwo podstawowe					
Szkolnictwo ponadpodstawowe					
Dostęp do kultury i rozrywki					
Dostęp do sportu i rekreacji (w tym orliki, boiska, place zabaw, ścieżki rowerowe, parki itp.)					
Pomoc społeczna – w tym dostęp do różnych form pomocy i wsparcia					
Dostęp do opieki zdrowotnej (do lekarza rodzinnego, specjalisty, pielęgniarstwa)					
Mieszkalnictwo – w tym dostęp do mieszkań komunalnych, socjalnych					
Bezpieczeństwo publiczne					
Dostęp do placówek usługowych (w tym handlowych)					
Dostęp do informacji na temat wydarzeń organizowanych na terenie gminy					
Dostęp do poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, terapii)					
Organizacja czasu wolnego dla osób starszych (kluby seniora, imprezy integracyjne, spotkania itp.)					
Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (koła zainteresowań, zajęcia dodatkowe – w tym plastyczne, muzyczne, taneczne, sportowe)					
Wiązy międzyludzkie – w tym sąsiedzkie, rodzinne, kulturalne					

**ANKIETA
PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII PRACOWNIKÓW
OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W TUCHOLI**

Szanowni Państwo,

Ośrodek Pomocy Społecznej w Tucholi przystąpił do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Tuchola. Nie chcemy budować tak ważnego dokumentu bez udziału pracowników pomocy społecznej, którzy na co dzień pracują z mieszkańcami naszej gminy i na ich rzecz, dlatego zapraszamy do wypełnienia poniższej ankiety, mającej na celu identyfikację najważniejszych problemów społecznych w naszej gminie.

Ankieta jest dobrowolna i anonimowa.

1. Płeć

- ☐ kobieta
- ☐ mężczyzna

2. Staż pracy w pomocy społecznej

- ☐ do 3 lat
- ☐ od 4 do 10 lat
- ☐ od 11 do 20 lat
- ☐ powyżej 20 lat

3. Które z poniższych problemów Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą mieszkańców gminy Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 5 odpowiedzi)

- ☐ bezrobocie
- ☐ ubóstwo
- ☐ uzależnienia (w tym od alkoholu, narkotyków, środków farmakologicznych)
- ☐ uzależnienia od telefonu, internetu
- ☐ inne uzależnienia, jakie?
- ☐ bezdomność
- ☐ długotrwała lub ciężka choroba
- ☐ problemy wynikające z niepełnosprawności – w tym brak zapewnienia opieki przez najbliższą rodzinę
- ☐ problemy wynikające z wieku – w tym brak zapewnienia opieki przez najbliższą rodzinę
- ☐ przemoc domowa
- ☐ przestępczość, wandalizm
- ☐ brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców
- ☐ niezaradność życiowa (w tym finansowa) rodzin
- ☐ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zaniedbanie dzieci, brak umiejętności wychowawczych
- ☐ wychowywanie dzieci poza rodziną biologiczną (w domach dziecka, rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych)
- ☐ niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych
- ☐ problemy ze zdrowiem psychicznym (depresja, zaburzenia lękowe, próby samobójcze itp.)
- ☐ zanik więzi i pomocy sąsiedzkiej
- ☐ inne – jakie?

4. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy Tuchola Pani/Pana zdaniem najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych i są zagrożone wykluczeniem społecznym? (proszę zaznaczyć maksymalnie 5 odpowiedzi)

- ☐ osoby starsze i samotne
- ☐ osoby z niepełnosprawnością (w tym dzieci) i ich rodziny
- ☐ osoby długotrwale i ciężko chore
- ☐ osoby i rodziny o niskim statusie materialnym
- ☐ osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień
- ☐ osoby i rodziny dotknięte problemem przemocy domowej

- ☐ osoby i rodziny zmagające się z problemami mieszkaniowymi
 - ☐ osoby i rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, w tym rodziny wielodzietne i niepełne
 - ☐ samotne kobiety w ciąży i matki w trudnej sytuacji życiowej
 - ☐ osoby i rodziny dotknięte problemem bezrobocia
 - ☐ osoby opuszczające zakłady karne
 - ☐ bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością (mające problemy mieszkaniowe)
 - ☐ uchodźcy i repatrianci
 - ☐ inna grupa – jaka?.....
5. Jak Pani/Pan zauważa problemy społeczne odnoszące się do dzieci i młodzieży na terenie gminy Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 główne problemy)
- ☐ zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców
 - ☐ agresja, przemoc szkolna i w internecie (poniżanie, zastraszanie, ośmieszanie, bicie, szturchanie, wymuszanie pieniędzy bądź określonych zachowań itp.)
 - ☐ przemoc domowa
 - ☐ uzależnienia (alkohol, narkotyki, dopalacze, środki psychotropowe, papierosy)
 - ☐ uzależnienia od telefonu i internetu
 - ☐ przestępczość, wandalizm i chuligaństwo
 - ☐ brak nieodpłatnych form spędzania czasu wolnego
 - ☐ problem z prowadzeniem zdrowego trybu życia (brak aktywności fizycznej, spożywanie wysoko przetworzonej żywności itp.)
 - ☐ ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych
 - ☐ problemy związane ze zdrowiem psychicznym (w tym depresja, zaburzenia lękowe, myśli i/lub próby samobójcze, samookaleczenie)
 - ☐ inne – jakie?
6. Jakie problemy społecznej osób starszych i samotnych uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie gminy Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 główne powody)
- ☐ izolacja społeczna, samotność
 - ☐ ograniczony dostęp do opieki medycznej, w tym do specjalistów i rehabilitacji
 - ☐ brak wsparcia i opieki ze strony rodziny (odrzućenie)
 - ☐ najbliższa rodzina zamieszkująca w dużej odległości od miejsca zamieszkania osoby starszej, w tym poza granicami kraju
 - ☐ niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego
 - ☐ ograniczona oferta spędzania czasu wolnego
 - ☐ problemy mieszkaniowe
 - ☐ niewystarczające środki finansowe (niskie dochody)
 - ☐ problemy z opanowaniem nowych technologii
 - ☐ problemy z załatwianiem spraw urzędowych
 - ☐ ograniczony dostęp do instytucji, różnych form wsparcia i aktywności przez zamieszkiwanie na terenach wiejskich
 - ☐ bariery architektoniczne – jakie?
 - ☐ problemy psychologiczne psychiczne – w tym depresja
 - ☐ inne – jakie?
7. Jak Pani/Pana zdaniem powinny zostać podjęte działania w gminie Tuchola, aby poprawić sytuację osób starszych i samotnych? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 najważniejsze)
- ☐ organizowanie spotkań i imprez integracyjnych
 - ☐ organizacja wolontariatu
 - ☐ zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (np. kluby seniora, dom dziennego pobytu)
 - ☐ zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, prawnego itp.)
 - ☐ informowanie o możliwości skorzystania z ofert instytucji funkcjonujących w obszarze osób starszych, a także o możliwościach uzyskania wsparcia
 - ☐ wsparcie finansowe i/lub rzeczowe
 - ☐ wsparcie w miejscu zamieszkania poprzez organizowanie usług opiekuńczych, pomocy sąsiedzkiej
 - ☐ inne – jakie?
8. Z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby chore, niepełnosprawne (w tym dzieci),

na terenie gminy Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 główne problemy)

- ☐ problemy psychologiczne i/lub psychiczne (np. depresja, zaburzenia lękowe, myśli samobójcze)
- ☐ niewystarczające środki finansowe (niski dochód)
- ☐ utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. do rehabilitacji, usług pielęgniarstwa, usług specjalistycznych)
- ☐ brak wsparcia ze strony najbliższej rodziny
- ☐ brak wsparcia ze strony osób postronnych – np. sąsiadów
- ☐ samotność, poczucie osamotnienia
- ☐ ograniczona liczba miejsc pracy dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością
- ☐ problemy z samodzielnym prowadzeniem gospodarstwa domowego
- ☐ uzależnienia (w tym od alkoholu, narkotyków, środków farmakologicznych)
- ☐ bariery architektoniczne – jakie?
- ☐ inne – jakie?

9. Jak Pani/Pana zdaniem powinny zostać podjęte działania w gminie Tuchola, aby zapewnić osobom z niepełnosprawnością i chorym pełniejszy udział w życiu społecznym? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- ☐ organizowanie imprez integracyjnych
- ☐ zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych dla dzieci z niepełnosprawnością
- ☐ zwiększenie dostępu do informacji o możliwości uzyskania wsparcia, dofinansowań, o uprawnieniach
- ☐ wsparcie finansowe i/lub rzeczowe
- ☐ organizowanie wolontariatu
- ☐ wsparcie w likwidacji barier architektonicznych
- ☐ tworzenie mieszkań treningowych, wspomaganych
- ☐ inne – jakie?

10. Jak Pani/Pan ocenia skalę występowania problemu bezrobocia w gminie Tuchola?

- ☐ bardzo wysoki
- ☐ wysoki
- ☐ średni
- ☐ niski
- ☐ niezauważalny
- ☐ trudno powiedzieć

11. Jak Pani/Pana zdaniem są główne powody bezrobocia w gminie Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- ☐ trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy (mało ofert)
- ☐ więcej ofert pracy dla mężczyzn niż kobiet
- ☐ niechęć do podjęcia zatrudnienia
- ☐ brak odpowiednich kwalifikacji do potrzeb lokalnego rynku pracy
- ☐ uzależnienia (w tym alkoholizm, narkomania itp.)
- ☐ brak opieki nad dziećmi lub osobą zależną
- ☐ problemy komunikacyjne (problem z dojazdem do potencjalnego miejsca pracy)
- ☐ istnienie „szarej strefy”, tendencja do zatrudniania osób „na czarno”
- ☐ inne – jakie?

12. Jak Pani/Pana zdaniem należałoby podjąć działania w gminie Tuchola aby poprawić sytuację osób bezrobotnych? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)

- ☐ organizowanie większej ilości szkoleń, warsztatów podnoszących kwalifikacje zawodowe
- ☐ organizowanie prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych, robót publicznych
- ☐ zmniejszenie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową i/lub rzeczową z pomocy społecznej
- ☐ aktywizowanie osób bezrobotnych poprzez prace socjalną (w tym zawieranie kontraktów socjalnych)
- ☐ informowanie o możliwościach skorzystania z programów aktywizujących osoby bezrobotne
- ☐ inne – jakie?

13. Jak Pani/Pan ocenia skalę występowania w gminie Tuchola problemu uzależnień, tj. alkoholizmu, narkomanii, nikotynizmu, hazardu, od internetu, środków farmakologicznych itp.?

- ☐ bardzo wysoka

- ☐ wysoka
 - ☐ średnia
 - ☐ niska
 - ☐ niezauważalna
 - ☐ trudno powiedzieć
14. Jakie Pani/Pana zdaniem są najczęstsze przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ trudna sytuacja materialna
 - ☐ utrata pracy (bezrobocie)
 - ☐ niepełnosprawność
 - ☐ długotrwała lub ciężka choroba
 - ☐ stres, depresja lub inne problemy natury psychologicznej
 - ☐ konflikty rodzinne
 - ☐ wpływ najbliższego środowiska, zmagającego się z tym samym problemem
 - ☐ brak asertywności, umiejętności odmawiania
 - ☐ powielanie nieprawidłowych wzorców zachowań od rodziny
 - ☐ potrzeba uznania, zaimponowania grupie rówieśniczej
 - ☐ łatwa dostępność do używek (alkohol, papierosy, środki psychoaktywne)
 - ☐ indywidualne skłonności do popadania w nałogi
 - ☐ inne – jakie?
15. Jakie Pani/Pana zdaniem powinny zostać podjęte działania w gminie Tuchola na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ zwiększenie dostępu do wsparcia terapeutycznego
 - ☐ zwiększenie dostępu do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i prawnego
 - ☐ tworzenie warunków do rozwoju grup samopomocowych, klubów abstynenckich, grup wsparcia
 - ☐ prowadzenie działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej dla dzieci i młodzieży (programy profilaktyczne)
 - ☐ kształtowanie świadomości wśród osób dorosłych (profilaktyka prowadzona wobec dorosłych)
 - ☐ organizowanie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego
 - ☐ informowanie o możliwościach uzyskania wsparcia przez instytucje i organizacje działające w obszarze osób uzależnionych i współuzależnionych
 - ☐ inne, jakie?
16. Jaka jest Pani/Pana znajomość występowania zjawiska przemocy domowej w gminie Tuchola?
- ☐ znam wiele takich rodzin
 - ☐ znam nieliczne takie rodziny
 - ☐ sama/sam doświadczam lub doświadczałam/em przemocy domowej
 - ☐ słyszałam/em o takich rodzinach
 - ☐ nie orientuję się w tym temacie
17. Jakie są według Pani/Pana przyczyny przemocy domowej w gminie Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ trudna sytuacja materialna
 - ☐ zazdrość pomiędzy małżonkami lub partnerami
 - ☐ zażywanie środków i substancji uzależniających (np. alkohol, narkotyki, środki psychotropowe itp.)
 - ☐ uzależnienie od telefonu i/lub internetu
 - ☐ nieumiejetność radzenia sobie z problemami wychowawczymi
 - ☐ powielanie nieprawidłowych wzorców, zaczerpniętych ze środowiska rodzinnego
 - ☐ problemy psychologiczne lub psychiczne
 - ☐ brak umiejętności rozwiązywania problemów pomiędzy małżonkami lub partnerami
 - ☐ brak kompetencji rodzicielskich, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
 - ☐ brak kontroli społecznej (znieczulica)
 - ☐ inne – jakie?
18. Jakie Pani/Pana zdaniem należałoby podjąć działania w gminie Tuchola aby skuteczniej pomóc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy domowej? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- ☐ zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, prawnego oraz pomocy terapeutycznej dla dzieci, młodzieży, dorosłych oraz małżeństw
 - ☐ zwiększenie dostępu do informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia
 - ☐ organizowanie kampanii społecznych poświęconych przemocy oraz jej skutkom
 - ☐ umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia osobom doświadczającym przemoc domową
 - ☐ umożliwienie uczestnictwa osobom stosującym przemoc w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych
 - ☐ organizowanie zajęć z zakresu profilaktyki agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży
 - ☐ zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia
 - ☐ zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i dorosłych, służących rozładowaniu napięć
 - ☐ inne – jakie?
19. Jaka jest Pani/Pana znajomość występowania zjawiska bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Tuchola?
- ☐ znam wiele takich rodzin
 - ☐ znam nieliczne takie rodziny
 - ☐ zauważam u siebie problem bezradności
 - ☐ słyszałam/em o takich rodzinach
 - ☐ nie orientuję się w tym temacie
20. Jakie Pani/Pana zdaniem są przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ niepełnosprawność, długotrwała choroba
 - ☐ samotne rodzicielstwo
 - ☐ wielodzietność
 - ☐ niski status materialny
 - ☐ nieprawidłowe wzorce wychowawcze zaczerpnięte ze środowiska rodzinnego
 - ☐ problem uzależnienia u rodziców, opiekunów
 - ☐ zaburzenia psychiczne
 - ☐ zaburzone więzi rodzinne
 - ☐ brak kontroli społecznej (znieczulica)
 - ☐ inne – jakie?
21. Jakie Pani/Pana zdaniem należałoby podjąć działania w gminie Tuchola by najskuteczniej pomóc rodzinom mającym problemy opiekuńczo-wychowawcze? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, terapii rodzinnej
 - ☐ poszerzenie oferty wsparcia przez instytucje, organizacje wspierające rodziny
 - ☐ podnoszenie kompetencji wychowawczych i edukacyjnych, mających na celu prawidłowe wypełnianie ról rodzicielskich (spotkania, kursy, szkolenia)
 - ☐ zapewnienie wsparcia asystenta rodziny
 - ☐ promowanie i organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego
 - ☐ inne - jakie?
22. Jak Pani/Pan ocenia skalę występowania w gminie Tuchola bezdomności?
- ☐ bardzo wysoki
 - ☐ wysoki
 - ☐ średni
 - ☐ niski
 - ☐ niezauważalny
 - ☐ trudno powiedzieć
23. Z jakimi problemami społecznymi Pani/Pana zdaniem najczęściej spotykają się osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością w gminie Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ samotność (izolacja społeczna)
 - ☐ ubóstwo
 - ☐ bezrobocie
 - ☐ brak dostępu do mieszkań (w tym socjalnych, komunalnych)
 - ☐ trudność w utrzymaniu zdrowia fizycznego i psychicznego
 - ☐ niezaradność życiowa

- ☐ uzależnienia (alkohol, narkotyki, środki psychotropowe)
 - ☐ trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego
 - ☐ zależność od pomocy instytucjonalnej
 - ☐ inne – jakie?
24. Jakie działania Pani/Pana zdaniem powinny zostać podjęte wobec mieszkańców gminy Tuchola, będących w kryzysie bezdomności? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ profilaktyka i terapia uzależnień
 - ☐ wsparcie rzeczowe w postaci odzieży, żywności, środków higienicznych
 - ☐ zapewnienie miejsc w schroniskach dla osób bezdomnych
 - ☐ opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności
 - ☐ organizowanie akcji dobroczynnych i zbiórek na rzecz osób bezdomnych
 - ☐ prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezdomnych – w tym na podstawie kontraktów socjalnych
 - ☐ zwiększenie dostępu do mieszkań komunalnych i socjalnych
 - ☐ tworzenie mieszkań wspomagających
 - ☐ zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego)
 - ☐ inne – jakie?
25. Jak ocenia Pani/Pan poziom bezpieczeństwa na terenie gminy Tuchola?
- ☐ jest bezpiecznie
 - ☐ jest niebezpiecznie
 - ☐ nie mam zdania
26. Jakie problemy społeczne w obszarze bezpieczeństwa uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie gminy Tuchola? (proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- ☐ częste włamania, kradzieże
 - ☐ bójki, rozboje
 - ☐ wandalizm
 - ☐ zagrożenia na drodze (piraci drogowi, nietrzeźwi kierowcy)
 - ☐ niewystarczająca liczba patroli policji
 - ☐ osoby nietrzeźwe, spożywające alkohol w miejscach publicznych
 - ☐ niewystarczające oświetlenie na osiedlach mieszkalnych
 - ☐ zbyt mała liczba kamer wizyjnych, monitorujących centrum miasta i rejonu szczególnie niebezpieczne
 - ☐ brak sygnalizacji świetlnej przy przejściach dla pieszych o dużym natężeniu ruchu
 - ☐ wyłudzenia za pomocą telefonu, internetu (przestępczość internetowa)
 - ☐ problem agresywnych, bezpańskich zwierząt
 - ☐ inne – jakie?
27. Jakie Pani/Pana zdaniem należałoby podjąć działania w gminie Tuchola, aby zwiększyć bezpieczeństwo jej mieszkańców? (proszę zaznaczyć maksymalnie 2 odpowiedzi)
- ☐ zwiększenie liczby patroli policyjnych
 - ☐ skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży oraz osobom nietrzeźwym
 - ☐ podejmowanie działań edukacyjnych, informacyjnych i poświęconych przestępczości i jej skutkom
 - ☐ zwiększenie monitoringu wizyjnego miejsc szczególnie niebezpiecznych
 - ☐ zapobieganie dostępności do środków psychotropowych i narkotyków
28. Jak ocenia Pani/Pan możliwości zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy Tuchola w wymienionych obszarach?

Obszar	Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Źle	Bardzo źle
Lokalny rynek pracy – w tym możliwość znalezienia pracy					
Opieka i wychowanie dzieci do lat 3 – w tym dostęp do żłobków					
Opieka i wychowanie przedszkolne – w tym					

dostęp do przedszkoli					
Szkolnictwo podstawowe					
Szkolnictwo ponadpodstawowe					
Dostęp do kultury i rozrywki					
Dostęp do sportu i rekreacji (w tym orliki, boiska, place zabaw, ścieżki rowerowe, parki itp.)					
Pomoc społeczna – w tym dostęp do różnych form pomocy i wsparcia					
Dostęp do opieki zdrowotnej (do lekarza rodzinnego, specjalisty, pielęgniarki)					
Mieszkalnictwo – w tym dostęp do mieszkań komunalnych, socjalnych					
Bezpieczeństwo publiczne					
Dostęp do placówek usługowych (w tym handlowych)					
Dostęp do informacji na temat wydarzeń organizowanych na terenie gminy					
Dostęp do poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego, terapii)					
Organizacja czasu wolnego dla osób starszych (kluby seniora, imprezy integracyjne, spotkania itp.)					
Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (koła zainteresowań, zajęcia dodatkowe – w tym plastyczne, muzyczne, taneczne, sportowe)					
Więzi międzyludzkie – w tym sąsiedzkie, rodzinne, kulturalne					